

ใบรับรองปัญหาพิเศษ

ภาควิชาบริหารธุรกิจเกษตร

คณะเทคโนโลยีการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

เรื่อง

การศึกษาศาสนาการผลิตและการตลาดทุเรียนของเกษตรกร อำเภอแก่ง จังหวัดระยอง

ปีการเพาะปลูก 2536/2537

A Study on Durian Production and Marketing of Farmers in Amphur Klang

Changwat Rayong in Crop Year 1993/1994

ของ

นางสาวปรมาภรณ์ มะลิวัลย์

ได้รับการตรวจสอบและอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตร

วท.บ. (บริหารธุรกิจเกษตร)

เมื่อวันที่ 31 ตุลาคม พ.ศ. 2537

อาจารย์ที่ปรึกษาปัญหาพิเศษ

Dean P. An 31.10.37
(อาจารย์เสาวรีย์ ตะโพนทอง)

กรรมการปัญหาพิเศษ

John K 31.10.37
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์รังสรรค์ ไนชัย)

หัวหน้าภาควิชาฯ

Wij K 31.10.37
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์นิตยา ลีทธิโชค)

14594

9 ส.ค. 2541

ร.พ.
ร.ร.ก
2537

ACC. NO.....
Date Received..... 27 ส.ค. 2538
Call No.....

14594

เรื่อง

การศึกษาสภาพการผลิตและการตลาดทุเรียนของเกษตรกร อำเภอแก่ง จังหวัดระยอง
 ปีการเพาะปลูก 2536/2537

A Study on Durian Production and Marketing of Farmers in Amphur Klang
 Changwat Rayong in Crop Year 1993/1994

T097955

โดย

นางสาวปรมาภรณ์ มะลิวัลย์

พ.พ.

ป169ก

2537

เลขหมู่.....

เสนอ

เลขทะเบียน...97955.....

วัน,เดือน,ปี.....

ภาควิชาบริหารธุรกิจเกษตร

คณะเทคโนโลยีการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

เพื่อความสมบูรณ์แห่งปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต (บริหารธุรกิจเกษตร)

พ.ศ. 2537

บทคัดย่อ

ชื่อเรื่อง : การศึกษาสภาพการผลิตและการตลาดทุเรียนของเกษตรกร อำเภอแกลง
จังหวัดระยอง ปีการเพาะปลูก 2536/2537
โดย : นางสาวปรมาภรณ์ มะลิวัลย์
ชื่อปริญญา : วิทยาศาสตร์บัณฑิต (บริหารธุรกิจเกษตร)
สาขาวิชาเอก : บริหารธุรกิจเกษตร
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ : เบญจ ๓. ๑๒ ๓๑ ๑๐ ๓๗
(เสาวรีย์ ตยไพหนอง)

ทุเรียนนับเป็นผลไม้เมืองร้อนที่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจไทย เพราะเป็นผลไม้ที่มีรสชาติอร่อย เป็นที่นิยมรับประทานกันทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ แหล่งผลิตทุเรียนที่สำคัญคือ แถบภาคตะวันออก ได้แก่ จังหวัดระยอง จันทบุรีและตราด ซึ่งจังหวัดระยองมีพื้นที่ปลูกทุเรียนมากเป็นอันดับสองของประเทศรองจากจังหวัดจันทบุรี โดยเฉพาะอำเภอแกลง มีพื้นที่ปลูกทุเรียนมากที่สุด ในจังหวัดระยองและจากการที่อำเภอแกลงเป็นแหล่งผลิตทุเรียนที่สำคัญของประเทศไทยนั้น ทำให้ผู้ศึกษาเล็งเห็นความสำคัญของการศึกษาสภาพทั่วไปในการผลิตและการตลาดทุเรียน รวมทั้งปัญหาและอุปสรรคที่เกษตรกรในท้องที่ประสบตลอดทั้งความต้องการความช่วยเหลือด้วย พร้อมกับให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับวิธีแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

จากผลการศึกษพบว่าเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนส่วนมากเป็นเพศชาย มีอายุอยู่ในช่วง 35-45 ปี จบการศึกษาชั้นประถมศึกษา และจำนวนสมาชิกในครอบครัวอยู่ในช่วง 1-4 คน อาชีพหลักคือการทำสวนผลไม้ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นสวนทุเรียน มีอาชีพรองคือการทำสวนยางพารา สำหรับสภาพทั่วไปในการผลิตทุเรียนของเกษตรกรนั้นจะมีพื้นที่ปลูกทุเรียนเฉลี่ย 13.63 ไร่ ส่วนมากจะปลูกทุเรียนพันธุ์หมอนทองและชนิเพราะเป็นที่นิยมของผู้บริโภคและมีราคาดี ระยะห่างระหว่างต้นระหว่างแถวเกษตรกรนิยมใช้ระยะ 8x8 เมตรและมีเกษตรกรครึ่งหนึ่งของเกษตรกรทั้งหมดที่ศึกษานิยมปลูกพืชแซมในสวนทุเรียน โดยปลูกเงาะ มังคุด ลองกองและลำไย เป็นต้น การดูแลรักษาทุเรียนจะใส่ทั้งปุ๋ยอินทรีย์และปุ๋ยเคมีควบคู่กันไป มีการกำจัดวัชพืชในสวนทุเรียนโดยใช้วิธีการตัด

และฉัตร เคมี่ควคู้กันไปเช่นกัน สำหรับการเก็บเกี่ยวทุเรียนส่วนมากจะใช้มีดตัดแล้วโยนลงมา
รับด้วยกระสอบ และจากการศึกษาสภาพทั่วไปทางการตลาดทุเรียนพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่จะจำหน่าย
ผลผลิตโดยการขายให้กับผู้รวบรวมในท้องถิ่นที่ไปรับซื้อถึงสวนโดยไม่เหมาทั้งสวน การกำหนดราคา
ซื้อขายจะคิดราคาตามน้ำหนักและตามขนาดของผลทุเรียน วิธีการชำระเงินจะจ่ายเป็นเงินสด
ในด้านการจัดการเกี่ยวกับผลผลิตเพื่อการจำหน่ายจะมีการคัดคุณภาพและคัดขนาดทุเรียนก่อน เพื่อ
ที่จะแยกขายต่างราคากัน ส่วนการบรรจุหีบห่อ การแปรรูปและการขนส่ง เกษตรกรส่วนใหญ่
ไม่กระทำทั้งนี้เพราะว่าเกษตรกรผู้ผลิตโดยทั่วไปเป็นผู้ผลิตรายย่อยเท่านั้น สำหรับปัญหาของ
เกษตรกรในการศึกษาครั้งนี้มี 2 ปัญหาหลัก คือ ปัญหาด้านการผลิต ได้แก่ ปัญหาโรคโคนเน่า
รากเน่า วัชพืชและแมลงรบกวน ดอกและผลร่วง ปุ๋ยและยากำจัดศัตรูพืชมีราคาแพงและขาด
ความรู้ทางวิชาการ ส่วนปัญหาทางการตลาด โดยทั่วไปแล้วเกษตรกรจะประสบปัญหาในเรื่อง
ราคาผลผลิตต่ำ ถูกกดราคาและไม่มีอำนาจต่อรองทางการตลาด และในด้านความต้องการความ
ช่วยเหลือของเกษตรกรนั้นพบว่าเกษตรกรต้องการให้รัฐบาลมีนโยบายประกันราคาทุเรียน ควบคุม
ราคาปุ๋ยและยากำจัดศัตรูพืช ควบคุมไม่ให้มีการผลิตทุเรียนอ่อนออกสู่ตลาด ตลอดจนลดอัตรา
ดอกเบี้ยเงินกู้

จากผลการศึกษาที่มีข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางแก้ไขปัญหาการผลิต คือ ควรให้
หน่วยงานราชการของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์การเกษตรทำวิจัยพันธุ์ทุเรียนที่ให้ผลผลิตสูงมี
ความต้านทานโรคได้ดี ตลอดจนควรมีการให้บริการข่าวสารและความรู้ด้านการผลิตแก่เกษตรกร
เพื่อเกษตรกรจะได้วางแผนการผลิตได้ถูกต้อง ส่วนปัญหาทางการตลาดมีแนวทางแก้ไข คือ หน่วยงาน
ที่เกี่ยวข้องควรสนับสนุนให้เกษตรกรมีการรวมกลุ่มผู้ผลิตทุเรียนให้เข้มแข็งและสามัคคีกันเพื่อก่อให้เกิด
เกิดอำนาจในการต่อรองราคาและรักษาระดับคุณภาพของทุเรียน

คำนิยม

ปัญหาพิเศษฉบับนี้สำเร็จเรียบร้อยด้วยความกรุณาจากอาจารย์เสาวรีย์ ตะโพนทอง ซึ่งเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปัญหาพิเศษและผู้ช่วยศาสตราจารย์รังสรรค์ โนชัย กรรมการปัญหาพิเศษที่ให้คำปรึกษาและแนวคิดที่เป็นประโยชน์ ตลอดจนช่วยตรวจทานแก้ไขให้ถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้น นอกจากนี้ขอกราบขอบคณผู้ที่อยู่เบื้องหลังความสำเร็จครั้งนี้คือ คุณพ่อและคุณแม่ที่สนับสนุนให้กำลังใจช่วยเหลือหนังสือให้รวมทั้งช่วยเก็บข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ด้วย

สุดท้ายนี้ขอขอบพระคุณเจ้าหน้าที่ของสำนักงานเกษตรจังหวัดระยอง สำนักงานเกษตรอำเภอแกลง ที่ว่าการอำเภอแกลง เจ้าหน้าที่และลูกค้าของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรอำเภอแกลงทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์ด้านข้อมูล และให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามอย่างดียิ่ง

ปรมาภรณ์ มะลิวัลย์

31 ตุลาคม 2537

สารบัญ

	หน้า
สารบัญตาราง	(3)
สารบัญภาพ	(5)
บทที่ 1 บทนำ	1
ความสำคัญและปัญหาของการศึกษา	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
ขอบเขตของการศึกษา	6
การตรวจเอกสาร	7
นิยามศัพท์	8
วิธีการศึกษา	9
บทที่ 2 สถานทั่วไปของอำเภอแก่ง	11
สภาพภูมิศาสตร์	12
อาณาเขต	12
การปกครองและประชากร	13
เส้นทางคมนาคม	15
สถานที่ท่องเที่ยวและโบราณสถาน	15
การประกอบอาชีพ	16
พื้นที่ปลูกทุเรียนและจำนวนเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียน	18
บทที่ 3 สถานการผลิตและการตลาดทุเรียน	20
สถานการณ์การผลิตทุเรียน	20
ประวัติความเป็นมาของทุเรียน	20
ลักษณะทางพฤกษศาสตร์	20
พันธุ์ทุเรียน	23
การคัดเลือกพันธุ์ทุเรียนปลูก	25

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
การปลูกทุเรียน	25
การปฏิบัติดูแลทุเรียนที่ยังไม่ให้ผล	27
การปฏิบัติดูแลทุเรียนที่ให้ผลแล้ว	29
โรคทุเรียน	33
แมลงศัตรูทุเรียน	34
ปัจจัยที่มีผลให้ทุเรียนออกดอกเร็วกว่าปกติ	35
การตัดทุเรียนแก่	36
วิธีเก็บเกี่ยวผลทุเรียน	37
สถานการณ์ตลาดทุเรียน	38
โครงสร้างการตลาด	38
การจำหน่ายทุเรียน	39
วิธีการตลาดทุเรียน	40
แหล่งซื้อขายผลไม้ในจังหวัดระยอง	43
ราคาทุเรียนที่เกษตรกรขายได้ปีที่ผ่านมา	44
บทที่ 4 ผลการศึกษา	46
ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกร	46
ตอนที่ 2 ข้อมูลด้านการผลิต	54
ตอนที่ 3 ข้อมูลด้านการตลาด	80
ตอนที่ 4 ปัญหาและความต้องการความช่วยเหลือในการทำสวนทุเรียน	84
บทที่ 5 สรุปและข้อเสนอแนะ	96
สรุป	96
ข้อเสนอแนะ	98
เอกสารอ้างอิง	100
ภาคผนวก	101

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า	
1	พื้นที่และปริมาณการผลิตทุเรียน (ระหว่างปี 2526-2535)	2
2	พื้นที่ปลูกและผลผลิตทุเรียนของจังหวัดภาคตะวันออก ปีการเพาะปลูก 2534/2536	4
3	พื้นที่ปลูกไม้ผลที่ให้ผลและผลผลิต (ทุเรียน, เงาะ, มังคุด) แยกเป็นอำเภอของจังหวัดระยอง ปีการเพาะปลูก 2535/2536	5
4	พื้นที่ปลูกทุเรียนและจำนวนเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียน ปีการเพาะปลูก 2535/2536	19
5	ราคาทุเรียนที่เกษตรกรขายได้เป็นรายเดือนในช่วงที่มีการซื้อขาย ปีการเพาะปลูก 2534/2535 ถึงปีการเพาะปลูก 2535/2536	45
6	เพศ	47
7	อายุ	47
8	สถานภาพการสมรส	48
9	ระดับการศึกษา	50
10	จำนวนสมาชิกในครอบครัว	50
11	อาชีพเดิม	51
12	อาชีพหลัก	52
13	อาชีพรอง	53
14	เหตุผลที่ปลูกทุเรียน	54
15	วัตถุประสงค์เพื่อการผลิต	55
16	ระยะเวลาในการปลูกทุเรียน	56
17	พื้นที่	58
18	เงินทุนที่ใช้ในการปลูกทุเรียน	60
19	แหล่งเงินทุน	61
20	จำนวนแรงงานในครอบครัวที่ทำสวนทุเรียน	61
21	การจ้างแรงงาน	63
22	แหล่งที่มาของพันธุ์ทุเรียน	65

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
23	วิธีขยายพันธุ์	65
24	พันธุ์ทุเรียนที่ใช้ปลูก	66
25	สาเหตุที่เลือกปลูกพันธุ์ทุเรียน	66
26	ระยะปลูกทุเรียนระหว่างต้นระหว่างแถว	68
27	จำนวนต้นทุเรียนต่อไร่	69
28	การปลูกพืชแซม	70
29	การใส่ปุ๋ยอินทรีย์	71
30	การใส่ปุ๋ยเคมี	72
31	วิธีการให้น้ำในสวนทุเรียน	74
32	การกำจัดวัชพืช	75
33	วิธีป้องกันกำจัดโรคและแมลง	76
34	การใช้สารเคมีหรือฮอร์โมนเพื่อเร่งผลผลิต	77
35	การตัดแต่งกิ่งทุเรียน	78
36	การตัดแต่งดอกทุเรียน	79
37	การตัดแต่งผลทุเรียน	79
38	วิธีการเก็บเกี่ยวผลทุเรียน	80
39	การจำหน่ายผลผลิต	81
40	การจัดการผลผลิตเพื่อการจำหน่าย	83
41	ปัญหาด้านการผลิต	86
42	ปัญหาด้านการตลาด	90
43	ความต้องการความช่วยเหลือ	94

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	แผนที่อำเภอแก่ง จังหวัดระยอง	14
2	วิธีการตลาดทุเรียน	42

ความสำคัญและปัญหาของการศึกษา

ประเทศไทยเป็นแหล่งผลิตอาหารที่สำคัญแห่งหนึ่ง เนื่องจากประชากรส่วนใหญ่ของประเทศไทยประกอบอาชีพเกษตรกรรม ถึงแม้ว่าในปัจจุบันนี้เริ่มมีการพัฒนาประเทศเพื่อเปลี่ยนแปลงไปเป็นประเทศอุตสาหกรรมแล้วก็ตาม แต่อาชีพเกษตรกรรมก็ยังคงเป็นอาชีพที่สำคัญของคนไทยอยู่นั่นเอง เนื่องจากมีสภาพภูมิประเทศ ภูมิอากาศที่เอื้ออำนวยต่อการเพาะปลูก โดยเฉพาะอาชีพการทำสวนผลไม้ ซึ่งนับว่าเป็นอาชีพที่มีความสำคัญอาชีพหนึ่ง เพราะการผลิตผลไม้ของไทยจะมีอยู่ทุกภาคของประเทศไทย เช่น ภาคเหนือ จะปลูกลำไย ลิ้นจี่ มะม่วง เซอร์รี่ ส่วนภาคตะวันออกเฉียงเหนือจะปลูกมะม่วงและภาคกลางจะปลูกเงาะ ทุเรียน ส้ม มะม่วง มังคุดและลำไย นอกจากนั้นภาคใต้จะปลูกทุเรียน มังคุดและส้ม แต่สำหรับภาคที่มีความอุดมสมบูรณ์สามารถปลูกผลไม้ได้แทบทุกประเภท คือ ภาคกลางด้านตะวันออก ได้แก่ จังหวัดระยอง จันทบุรีและตราด ซึ่งในแต่ละปีจะมีผลผลิตออกสู่ตลาดมากที่สุดของประเทศ คือ เงาะ ทุเรียน มังคุด ส้มและลองกอง โดยเฉพาะทุเรียนนับเป็นผลไม้ที่มีราคาแพงกว่าผลไม้ทุกชนิด เนื่องจากมีรสดี อร่อย เป็นที่นิยมรับประทานกันทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ

ทุเรียนเป็นผลไม้เมืองร้อนชนิดหนึ่ง ผลมีหนามแหลมและมีลักษณะเป็นพุ่ม ชอบอากาศร้อนชื้น สามารถขึ้นได้ในดินร่วนมีน้ำพอสมควร และมีความชื้นในอากาศ 75% เนื่องจากทุเรียนเป็นผลไม้ที่ผู้บริโภคนิยมรับประทานและราคาค่อนข้างสูง ดังนั้นจึงเป็นสิ่งจูงใจให้เกษตรกรปลูกทุเรียนเพิ่มมากขึ้น โดยมีทั้งการขยายพื้นที่ปลูกและการปลูกทดแทนต้นที่ตายไป ดังจะพิจารณาได้จากพื้นที่ปลูกและผลผลิตทุเรียนที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นแทบทุกปี ตั้งแต่ปีการเพาะปลูก 2526/2527 ถึงปีการเพาะปลูก 2534/2535 (ตารางที่ 1) กล่าวคือในปีการเพาะปลูก 2526/2527 มีพื้นที่ปลูกทุเรียนทั้งหมด 344,818 ไร่ และผลผลิตรวมเท่ากับ 238,725 ตัน แต่ต่อมาในปีการเพาะปลูก 2534/2535 พื้นที่ปลูกทุเรียนทั้งหมดได้เพิ่มขึ้นเป็น 632,413 ไร่ อีกทั้ง

ผลผลิตรวมก็เพิ่มตามพื้นที่ปลูกไปด้วย ซึ่งผลผลิตรวมในปีการเพาะปลูก 2534/2535 นั้น เท่ากับ 720,990 ตัน

ตารางที่ 1 พื้นที่และปริมาณการผลิตทุเรียน (ระหว่างปี 2526 - 2535)

ปีการเพาะปลูก	พื้นที่เพาะปลูก (ไร่)			ผลผลิต	
	ให้ผลแล้ว	ยังไม่ให้ผล	พื้นที่รวม	ทั้งหมด (ตัน)	เฉลี่ย/ไร่ (กก.)
2526/2527	266,797	78,021	344,818	238,725	898
2527/2528	284,181	74,740	358,921	335,498	1,182
2528/2529	338,950	100,865	439,815	401,379	1,190
2529/2530	344,440	131,619	476,059	426,245	1,238
2530/2531	365,367.5	164,046	529,413.5	444,505	1,220
2531/2532	359,545	158,749	518,294	486,644	1,353
2532/2533	346,438	219,287	565,725	465,315	1,343
2533/2534	400,910	195,133	596,043	539,190	1,345
2534/2535	415,676	216,737	632,413	720,990	1,734

ที่มา : (ฝ่ายวิเคราะห์ข้อมูล กรมส่งเสริมการเกษตร , 2537)

การปลูกทุเรียนนั้นสามารถปลูกได้ทุกภาคทั่วประเทศไทย แต่ปลูกได้เป็นบางจังหวัดเท่านั้น จังหวัดระยองก็เป็นจังหวัดหนึ่งในภาคตะวันออกที่เป็นแหล่งผลิตทุเรียนที่สำคัญแห่งหนึ่ง (ตารางที่ 2) มีพื้นที่ปลูกทุเรียนในปีการเพาะปลูก 2534/2535 จำนวน 89,380 ไร่ โดยเฉพาะในอำเภอแกลงมีพื้นที่ทุเรียนให้ผลในปีการเพาะปลูก 2535/2536 มากที่สุดในจังหวัดคือ 42,741 ไร่ หรือร้อยละ 65 (ตารางที่ 3) ดังนั้นทุเรียนจึงเป็นพืชเศรษฐกิจพืชหนึ่งที่มี

ความสำคัญในอำเภอแกลง ทั้งนี้เนื่องจากทุเรียนเป็นที่ต้องการของตลาดทั้งภายในประเทศและต่างประเทศเป็นอย่างมาก จึงทำรายได้ให้เกษตรกรผู้ปลูกเป็นอย่างดีเมื่อเปรียบเทียบกับผลไม้ชนิดอื่น ๆ ด้วยเหตุดังกล่าวจึงมีแนวโน้มให้เกษตรกรหันมาปลูกทุเรียนเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ทำให้จำนวนเกษตรกรที่ทำสวนทุเรียนในอำเภอแกลงนั้นมีเป็นจำนวนมากถึง 36% ของเกษตรกรทั้งหมดในอำเภอแกลง กล่าวคือมีเกษตรกรที่ทำสวนทุเรียนจำนวน 5,963 ราย (สำนักงานเกษตรอำเภอแกลง จังหวัดระยอง, 2537) และพันธุ์ที่ควรส่งเสริมให้ปลูกในท้องถิ่นได้แก่ พันธุ์ชะนี หมอนทอง ก้านยาวและกระดุม นอกจากนี้ทางหน่วยงานราชการต่าง ๆ ในอำเภอแกลงได้มีการประชาสัมพันธ์ให้คนทั่วไปได้รู้จักอำเภอแกลงว่าเป็นแหล่งปลูกผลไม้ที่สำคัญ ไม่ว่าจะเป็นทุเรียนเงาะและมังคุด โดยเฉพาะทุเรียนเป็นผลไม้ที่มีชื่อเสียงมากในท้องถิ่น สำหรับการประชาสัมพันธ์นี้จะทำโดยการจัดงานเทศกาลผลไม้ของดีเมืองแกลงขึ้นทุกปี

อย่างไรก็ตามการผลิตทุเรียนในท้องถิ่นต้องประสบกับปัญหาต่าง ๆ เช่นเดียวกับแหล่งผลิตอื่น ไม่ว่าจะเป็นปัญหาด้านการผลิตหรือปัญหาด้านการตลาดก็ตาม ซึ่งปัญหาเหล่านี้สมควรได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน ดังนั้นในการศึกษาคั้งนี้ได้เน้นด้านการศึกษาสถานทั่วไปทางการผลิตและการตลาดทุเรียนของเกษตรกรในอำเภอแกลงจังหวัดระยองรวมทั้งศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคตลอดจนความต้องการความช่วยเหลือของเกษตรกร เพื่อที่จะเป็นแนวทางในการพัฒนาอาชีพนี้ให้มีความก้าวหน้าและมั่นคงยิ่งขึ้น

ตารางที่ 2 พื้นที่ปลูกและผลผลิตทุเรียนของจังหวัดภาคตะวันออก ปีการเพาะปลูก 2534/2535

จังหวัด	พื้นที่เพาะปลูก (ไร่)			ผลผลิตรวม ก.ก.	ผลผลิตเฉลี่ย ก.ก./ไร่/ปี
	ให้ผลแล้ว	ยังไม่ให้ผล	รวมทั้งหมด		
จันทบุรี	163,446	47,461	210,907	366,021,004	2,239
ฉะเชิงเทรา	331	284	615	195,699	591
ชลบุรี	618	573	1,191	395,110	639
ตราด	21,157	10,687	31,844	29,765,331	1,406
ปราจีนบุรี	3,209	778	3,987	5,645,351	1,759
ระยอง	61,411	27,969	89,380	122,369,575	1,992
รวมทั้งประเทศ	415,676	216,737	632,413	720,990,172	1,734

ที่มา : ฝ่ายวิเคราะห์ข้อมูล กรมส่งเสริมการเกษตร , 2537)

ตารางที่ 3 พื้นที่ปลูกไม้ผลที่ให้ผลและผลผลิต (ทุเรียน, เงาะ, มังคุด) แยกเป็นอำเภอของ
จังหวัดระยอง ปีการเพาะปลูก 2535/2536

	พื้นที่ปลูกไม้ผลที่ให้ผลและผลผลิต.					
	ทุเรียน		เงาะ		มังคุด	
	พื้นที่ให้ผล (ไร่)	ผลผลิต (ตัน)	พื้นที่ให้ผล (ไร่)	ผลผลิต (ตัน)	พื้นที่ให้ผล (ไร่)	ผลผลิต (ตัน)
เมือง	9,540	18,698.4	3,117	6,078.1	1,472	1,472
แกลง	42,741	83,931.5	7,130	13,912.3	2,807	2,865
บ้านค่าย	7,323	14,353.1	3,885	7,575.7	595	595
ปลวกแดง	162	317.5	10	19.5	-	-
บ้านฉาง	37	72.5	11	21.4	4	4
วังจันทร์	5,550	10,878.0	700	1,365.0	200	200
กิ่งเขาชะเมา			รวมอยู่ในอำเภอแกลง			
รวม	65,353	128,251.0	14,853	28,972.0	5,078	5,136

ที่มา : (สำนักงานเกษตรจังหวัดระยอง , 2537)

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของเกษตรกรที่ทำสวนทุเรียนในอำเภอแกลงจังหวัดระยอง
2. เพื่อศึกษาสภาพการผลิตและการตลาดทุเรียนของเกษตรกรในอำเภอแกลงจังหวัดระยอง
3. เพื่อศึกษาถึงปัญหาด้านการผลิตและการตลาดรวมทั้งความต้องการความช่วยเหลือของเกษตรกรที่ทำสวนทุเรียนในอำเภอแกลง จังหวัดระยอง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงสภาพทั่ว ๆ ไป ของเกษตรกรที่ทำสวนทุเรียนในอำเภอแกลง จังหวัดระยอง
2. ทำให้ทราบถึงสภาพทั่ว ๆ ไป ของการผลิตและการตลาดทุเรียนในอำเภอแกลง จังหวัดระยอง เช่น พันธุ์ การปลูก การบำรุงรักษา การจำหน่าย เป็นต้น
3. เพื่อใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในการผลิต และการตลาดทุเรียน ในอำเภอแกลง จังหวัดระยอง
4. สามารถนำผลการศึกษานี้ไปใช้ประกอบการทำวิจัยในเรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

ขอบเขตของการศึกษา

ในการศึกษาสภาพการผลิตและการตลาดของทุเรียนในปีการเพาะปลูก 2536/2537 จะศึกษาเฉพาะในเขตพื้นที่อำเภอแกลง จังหวัดระยองเท่านั้น ทั้งนี้เพราะว่าอำเภอแกลงเป็นอำเภอที่ผลิตทุเรียนมากที่สุดในจังหวัดระยอง โดยจะศึกษาเกษตรกรตัวอย่างจำนวน 150 ราย และเกษตรกรดังกล่าวเป็นลูกค้าของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรทั้งสิ้น

การตรวจเอกสาร

วิศว์ลต์ วงศ์ประเสริฐสุข (2530) ได้ศึกษาถึงโครงสร้างการตลาดทุเรียนในประเทศไทย ซึ่งแบ่งเป็นดังนี้ ตลาดพ่อค้าผู้รวบรวมในท้องที่ ตลาดพ่อค้าผู้รวบรวม ตลาดปลายทาง และยังได้ศึกษาถึงลักษณะการซื้อขายทุเรียนในภาคตะวันออก ซึ่งจะเริ่มในเดือนพฤษภาคมถึงเดือนกรกฎาคม โดยวิธีการซื้อขายที่นิยมปฏิบัติพอจะจำแนกได้ 4 ประเภท คือ ประเภทที่หนึ่งเกษตรกรนำไปขายเองที่ตลาดส่งท้องถิ่น ประเภทที่สองขายให้กลุ่มเกษตรกรหรือพ่อค้าท้องถิ่นที่สวน ประเภทที่สามขายให้พ่อค้าเร่ เพื่อนำไปเร่ขายให้แก่ผู้บริโภครวมตามตลาดหรือแหล่งชุมชนในจังหวัดใกล้เคียงโดยตรง และประเภทที่สี่ขายให้ผู้ส่งออกที่สวนเพื่อส่งออกไปยังต่างประเทศ นอกจากนี้ยังได้ศึกษาถึงวิธีการตลาดจากเกษตรกรไปยังผู้บริโภครวมทั้งภายในประเทศและต่างประเทศด้วย

กิสณษ ตันเจริญ (2533) ได้ศึกษาถึงโรคที่ทำความเสียหายแก่ทุเรียน เช่น โรคโคนเน่ารากเน่า โรคใบติด โรคแอนแทรกนอสและวิธีการป้องกันกำจัดโรคเหล่านี้ นอกจากนี้ยังได้ศึกษาถึงแมลงที่เป็นศัตรูสำคัญของทุเรียน รวมทั้งวิธีการป้องกันกำจัดแมลงเหล่านี้ ตลอดจนวิธีการเก็บเกี่ยวทุเรียน ด้วยการสังเกตว่าทุเรียนแก่จัดหรือไม่นั้นสามารถทำได้หลายวิธี เช่น การนับอายุผล การดูจากลักษณะผล เป็นต้น สำหรับวิธีการตัดทุเรียนก็สามารถทำได้หลายวิธีเช่นกัน แต่วิธีที่เป็นที่นิยมกันแพร่หลายเนื่องจากทำได้รวดเร็วคือการตัดด้วยมีดแล้วโยนให้คนข้างล่างตัวดกระสอบรับแต่วิธีนี้ก็มิชอบเสียตรงที่ทำให้ทุเรียนชอกช้ำและช้ำหักบ้าง

สำนักงานส่งเสริมการเกษตรภาคตะวันออก จังหวัดระยอง (2534) ได้ศึกษาถึงพันธุ์ทุเรียนที่ควรส่งเสริมในภาคตะวันออก ได้แก่ พันธุ์ชะนี พันธุ์หมอนทอง พันธุ์ก้านยาว พันธุ์กระดุม การปลูกทุเรียนจะปลูกในฤดูใดนั้นขึ้นอยู่กับปริมาณน้ำในพื้นที่นั้น ๆ ด้วยและระยะปลูกที่เหมาะสมคือ 12X12 เมตร เพราะจะทำให้ทุเรียนได้รับแสงแดดเต็มที่ แต่ถ้าสภาพพื้นที่ไม่อุดมสมบูรณ์อาจใช้ระยะ 8X8 เมตร , 10X10 เมตร หรือระยะ 10X12 เมตร ได้ตามความเหมาะสม การปฏิบัติดูแลรักษาทุเรียนที่ยังไม่ให้ผล คือช่วงสี่ปีแรก ต้องมีการดูแลอย่างใกล้ชิดโดยเฉพาะในปีที่หนึ่งจะต้องรดน้ำอย่างสม่ำเสมอและทำร่มเงาให้ ส่วนการปฏิบัติดูแลทุเรียนที่ให้ผลแล้วจะต้องมีการตัดแต่งกิ่ง ตัดแต่งดอก ตัดแต่งผล ด้วย

สำนักงานเกษตรจังหวัดระยอง (2537) ได้ศึกษาถึงพื้นที่ให้ผลและปริมาณการผลิตผลไม้ คือ ทูเรียน เงาะ มังคุด ของจังหวัดระยองในปีการเพาะปลูก 2535/2536 โดยแยกเป็นรายอำเภอ และตลาดที่ชาวสวนมีการนำผลไม้ออกไปจำหน่าย ซึ่งจะมีตลาดสำคัญในแหล่งต่างๆ แบ่งเป็นตลาดภายในจังหวัด 6 แห่ง ตลาดต่างจังหวัด 7 แห่ง และบริษัทที่ส่งผลไม้ออกต่างประเทศที่อยู่ในจังหวัดระยองมีทั้งหมด 3 บริษัท ได้แก่ บริษัทระยองการเกษตร จำกัด, บริษัทสุนทรแลนด์ และนายเกียรติศักดิ์ ตั้งเจริญสุทธิชัย นอกจากนี้ยังกล่าวถึงราคาผลไม้ต่าง ๆ ได้แก่ ทูเรียน เงาะ และมังคุด ที่เกษตรกรขายได้เป็นรายเดือนในปี 2534-2536

นิยามศัพท์

เกษตรกร หมายถึงผู้ที่ประกอบอาชีพทางการเกษตร ในที่นี้หมายถึงเกษตรกรผู้ผลิตทูเรียนในเขตพื้นที่อำเภอแกลง จังหวัดระยอง ซึ่งเกษตรกรดังกล่าวเป็นลูกค้าของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรทั้งสิ้น

การผลิต หมายถึงพื้นที่ การเตรียมพื้นที่ปลูก การปฏิบัติดูแลรักษาและการเก็บเกี่ยว

การตลาด หมายถึง การจัดการเกี่ยวกับการผลผลิตเพื่อการจำหน่าย ได้แก่ การตัดคุณภาพ การตัดขนาด การบรรจุหีบห่อ การแปรรูป การขนส่ง เป็นต้น การจำหน่ายผลผลิตให้พ่อค้าคนกลางหรือผู้บริโภค ตลอดจนถึงตกลงในการซื้อขาย

การตัดคุณภาพ หมายถึง การคัดแยกผลทุเรียนที่เป็นรอยหนอนเจาะออกไป เพื่อแยกขายต่างราคากัน โดยทุเรียนที่มีคุณภาพไม่ดีจะมีราคาถูกกว่า

การตัดขนาด หมายถึง การแยกผลทุเรียนออกเป็น 3 ขนาด คือ ขนาดใหญ่ กลาง และเล็ก เพื่อแยกขายต่างราคากัน ซึ่งส่วนใหญ่แล้วขนาดกลางจะคิดราคาซื้อขายโดยวิธีชั่งน้ำหนัก ส่วนขนาดเล็กและใหญ่จะใช้วิธีนับผลเหมา

การบรรจุหีบห่อ หมายถึง การผูกทุเรียนด้วยเชือกเพื่อให้เหมาะแก่การหิ้ว การใส่ถุงทั้งผล หรืออาจจะแกะเอาเฉพาะเนื้อทุเรียนใส่ถุงพลาสติกเพื่อความสะดวกในการนำไปบริโภค

การแปรรูป หมายถึง การทำให้เป็นผลิตภัณฑ์ชนิดใหม่ที่มีลักษณะเปลี่ยนแปลงไป และช่วยให้สามารถเก็บรักษาได้นานกว่าเดิม ได้แก่ การกวน การทอดและการเชื่อม

การขนส่ง หมายถึง การนำทุเรียนออกจากสวน โดยอาศัยพาหนะต่าง ๆ เพื่อนำไปจำหน่ายที่ตลาด หรือแหล่งรับซื้อ

ปีการเพาะปลูก 2536/2537 หมายถึง ช่วงระยะเวลาตั้งแต่วันที่ 1 พฤษภาคม 2536 ถึงวันที่ 30 เมษายน 2537 ซึ่งปีการเพาะปลูกนี้จะนับตามหลักของการขึ้นปีใหม่ของไทย

วิธีการศึกษา

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นข้อมูลซึ่งเก็บมาโดยตรงจากการออกแบบสอบถามและสัมภาษณ์เกษตรกรผู้ผลิตในอำเภอแกลงจังหวัดระยอง ซึ่งเกษตรกรดังกล่าวเป็นลูกค้าของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร โดยจะทดสอบแบบสอบถาม (Pre-test) จำนวน 10 ชุด แล้วนำข้อมูลที่ได้กลับคืนมาปรับปรุงแบบสอบถามให้เหมาะสมและรัดกุมยิ่งขึ้น ต่อจากนั้นจะเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1. การสุ่มตัวอย่างแบบมีจุดมุ่งหมาย (Purposive Sampling) ซึ่งในที่นี้ กำหนดว่าจะเลือกกลุ่มตัวอย่างเฉพาะที่เป็นลูกค้าของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร เท่านั้น ทั้งนี้เพราะว่าลูกค้าส่วนใหญ่จะปลูกทุเรียนเกือบทั้งหมด

2. การสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) จะทำการเก็บข้อมูลจากลูกค้าธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ที่เป็นเกษตรกรผู้ผลิตทุเรียนในท้องที่อำเภอแกลง ที่ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูล จำนวน 150 ราย

ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นข้อมูลที่ได้จากการศึกษาหรือเก็บรวบรวมไว้แล้วของหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องเช่น สำนักงานเกษตรจังหวัดระยอง, สำนักงานส่งเสริมการเกษตรภาคตะวันออก จังหวัดระยองและกรมส่งเสริมการเกษตร เป็นต้น

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจะวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงปริมาณ(Quantitative Analysis) โดยนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาจัดหมวดหมู่ ทำตารางวิเคราะห์ หาค่าร้อยละ และวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงพรรณนา(Descriptive Analysis) เพื่อศึกษาสถานการณ์การผลิตและการตลาดทุเรียนในอำเภอแกลง จังหวัดระยอง

$$\text{การหาค่าร้อยละ} = (n/N) \times 100$$

n = จำนวนตัวอย่างที่ทำการศึกษา

N = จำนวนตัวอย่างทั้งหมดที่ทำการศึกษา

สภาพทั่วไปของอำเภอแกลง

ประวัติความเป็นมาของอำเภอแกลง

อำเภอแกลง หรือ "สามย่าน" เดิมสมัยพระนพทศเจ้าหลวง (สมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระปิยมหาราช รัชกาลที่ 5) มีฐานะเป็นหัวเมืองชั้นจัตวา ชื่อ "เมืองแกลง" ตั้งอยู่บริเวณแหลมเมือง ตำบลปากน้ำประแสร์ อยู่ในความปกครองของมณฑลจันทบุรี ในราวปี พ.ศ. 2440 เนื่องจากเป็นหัวเมืองสำคัญในฝั่งชายทะเลด้านทิศตะวันออกมีกองทหารเรือตั้งประจำในเวลาต่อมา เมื่อมีการย้ายกองทหารไปประจำอยู่ที่อื่น ทางราชการจึงได้ย้ายตัวเมืองจากที่เดิมมาตั้งอยู่ที่บ้านโพธิ์ทอง ตำบลทางเกวียน ซึ่งอยู่ทางทิศเหนือของวัดโพธิ์ทองในปัจจุบัน

ต่อมาเมื่อประมาณปี พ.ศ. 2451 ซึ่งเป็นสมัยที่มีการปรับปรุงระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน เมืองแกลงถูกยุบลงมาเป็นอำเภอ เรียกว่า "อำเภอแกลง" ขึ้นตรงกับจังหวัดระยอง มีหลวงแกลงแก้วกล้า (ศรี ญาคีรี) ดำรงตำแหน่งนายอำเภอแกลง จนกระทั่งถึงปี พ.ศ. 2453 พระก้านางผลล้าน (ชื่น ศรีภูมิ) ซึ่งดำรงตำแหน่งนายอำเภอคนต่อมา ได้ย้ายสถานที่ตั้งอำเภอจากบ้านโพธิ์ทอง มาตั้งที่บ้าน "สามย่าน" ตำบลทางเกวียน ซึ่งมีสภาพภูมิประเทศเหมาะสมที่จะขยายตัวเมืองให้เจริญก้าวหน้ากว่าเดิมได้ (สภาพเดิมเป็นที่ราบลุ่ม น้ำท่วมทุกปี จนถึงปัจจุบัน) นับตั้งแต่ย้ายอำเภอจากบ้านโพธิ์ทองมาอยู่สามย่าน จนถึงปัจจุบันเป็นเวลาประมาณ 81 ปี มีนายอำเภอตั้งแต่เริ่มจนถึงปัจจุบัน จำนวน 26 คน

อำเภอแกลง เป็นอำเภอชั้นหนึ่ง มีความอุดมสมบูรณ์ทุกด้าน ทั้งทางด้านฝั่งทะเล มีป่าเขาลำเนาไพรสวนผลไม้เลื่องลือ ท้องทะเลและชายหาดอันสวยงาม มีสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ แหล่งพักผ่อนหย่อนใจ และเป็นเมืองประวัติศาสตร์และวรรณคดี (ถิ่นกำเนิดกวีเอกไทย และกวีเอกโลกคือสุนทรภู่) จึงทำให้เป็นที่รู้จักของคนโดยทั่วไปทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ มีโรงแรมและสถานที่พัก เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ที่ทันสมัยติดอันดับทั้งทางด้านบริการและสถานที่พัก

เครื่องอำนวยความสะดวก ประกอบกันอยู่ในพื้นที่ตามโครงการพัฒนาชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก โดยมีเป้าหมายเพื่อให้เป็นทั้งเมืองท่องเที่ยวและเมืองอุตสาหกรรม ทำให้มีเส้นทางคมนาคมสายหลักติดต่อกับกรุงเทพมหานคร ได้ด้วยความสะดวกสบายหลายเส้นทาง สมกับคำที่เรียกว่า "สามย่าน" เพราะเป็นเส้นทางเชื่อมระหว่างกรุงเทพมหานครกับจังหวัดต่าง ๆ ในภาคตะวันออก ได้ทุกจังหวัด อันเป็นการเสริมสร้างความเจริญและสนับสนุนการลงทุนของภาคเอกชน ที่เข้ามาประกอบกิจการในพื้นที่ เป็นการอำนวยความสะดวกให้อำเภอแกลงหรือสามย่าน กลายเป็นเมืองชุมทางสำคัญอีกแห่งหนึ่งของภาคตะวันออก

สภาพภูมิศาสตร์

อำเภอแกลง เป็นอำเภอที่มีพื้นที่ทางการปกครองดูแลมากที่สุดของจังหวัดระยอง ลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบเชิงเขาตลอดไปจนถึงชายฝั่งทะเลตะวันออก ทิศเหนือของอำเภอส่วนใหญ่ยังคงสภาพป่าไม้อยู่บ้าง อันเป็นแหล่งต้นน้ำลำธารหลายสาย เช่น คลองโพลี คลองกระแสด ซึ่งไหลผ่านทางตอนเหนือ ไปสู่ทะเลทางด้านตะวันออก สภาพพื้นที่เหมาะแก่การทำไร่ทำสวน จึงอุดมสมบูรณ์ไปด้วยสวนผลไม้ เช่น มังคุด เงาะ ทุเรียน และสวนยางพารา อันเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ ก่อให้เกิดรายได้แก่ประชาชนในเขตอำเภอแกลงเป็นจำนวนมากในแต่ละปี

สภาพภูมิอากาศ มี 3 ฤดู เหมือนกับเมืองชายฝั่งทะเลโดยทั่วไป ประกอบกับมีชายฝั่งทะเลด้านตะวันออกและใต้เป็นแนวยาว จากเขตอำเภอเมืองระยองถึงอำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี และในตอนเหนือเป็นสภาพป่า สวนยางพารา และสวนผลไม้ มีความชุ่มชื้นจึงทำให้ฝนตกชุก

อาณาเขต

อำเภอแกลง มีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 1,058,413 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 661,508 ไร่ มีอาณาเขตติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อเขตอำเภอวังจันทร์จังหวัดระยอง และอำเภอบ่อทองจังหวัดชลบุรี
 ทิศใต้ ติดต่อชายฝั่งทะเลอ่าวไทย
 ทิศตะวันออก ติดต่ออำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี
 ทิศตะวันตก ติดต่อเขตอำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง

การปกครองและประชากร

ปัจจุบันอำเภอแกลง แบ่งการปกครองออกเป็น 16 ตำบล 127 หมู่บ้าน มีสุขาภิบาล
 4 แห่ง เทศบาล 1 แห่ง คือ

1. สุขาภิบาลสุนทรภู่ อยู่ในเขตตำบลกร่ำ และตำบลชากพง
2. สุขาภิบาลทุ่งควายกิน อยู่ในเขตตำบลทุ่งควายกิน และตำบลคลองปูน
3. สุขาภิบาลปากน้ำประแสร์ อยู่ในเขตตำบลปากน้ำประแสร์
4. สุขาภิบาลกองดิน อยู่ในเขตตำบลกองดิน

เทศบาล 1 แห่ง คือเทศบาลตำบลทางเกวียน

จำนวนประชากร จากสถิติสำนักทะเบียนราษฎรอำเภอแกลง และสำนักทะเบียน
 เทศบาลตำบลทางเกวียน สิ้นเดือนเมษายน 2537 มีจำนวนทั้งหมด 112,524 คน แบ่งเป็นชาย
 55,432 คน และหญิง 57,092 คน

เส้นทางคมนาคม

เส้นทางจากกรุงเทพมหานคร เข้าสู่อำเภอแก่ง เดิมมีเพียงสายเดียว คือเส้นทางหมายเลข 3 ถนนสุขุมวิท (กรุงเทพมหานคร - ตราด) ระยะทาง 280 กิโลเมตร ปัจจุบันมีเส้นทางลัดเปิดใช้มาเป็นเวลาหลายปีแล้ว คือ สายบ้านขึง - แก่ง ทำให้ย่นระยะทางกรุงเทพมหานคร - แก่ง เป็น 173 กิโลเมตร ส่วนเส้นทางที่กำลังอยู่ในการปรับปรุงก่อสร้างคือ เส้นทาง แก่ง - เพ อำเภอเมืองระยอง เป็นเส้นทางเลียบริมชายหาดทะเล ระยะทาง 36 กิโลเมตร สำหรับเส้นทางเชื่อมระหว่างตำบลและหมู่บ้านนั้น มีติดต่อกันทุกตำบลและหมู่บ้านส่วนมากเป็นถนนลูกรัง มีถนนลาดยางแล้วบางส่วน เช่น ถนนสายโพธิ์ทอง - สี่แยกบ้านนา, เขาดิน - น้ำเป็น เป็นต้น

สถานที่ท่องเที่ยวและโบราณสถาน

สถานที่ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของอำเภอแก่ง ซึ่งเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวโดยทั่วไป พร้อมทั้งโบราณสถานที่สำคัญ ดังตัวอย่างเช่น

- อนุสาวรีย์สุนทรภู่	อยู่ในเขตตำบลกร่ำ
- พระอุโบสถวัดสารนารถธรรมาราม	อยู่ในเขตเทศบาลตำบลทางเกวียน
- ศาลกรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์	อยู่ในเขตตำบลปากน้ำประแสร์
- หาดแม่พิมพ์, อ่าวไข	อยู่ในเขตตำบลกร่ำ
- เกาะมันใน, กลาง, นอก	อยู่ในเขตตำบลกร่ำ
- หมู่บ้านชาวประมง	อยู่ในเขตตำบลปากน้ำประแสร์,
ตำบลนั้งลาดและตำบลกร่ำ	
- ถ้ำเขาวง	อยู่ในเขตตำบลกองดิน

นอกจากนี้ ตามเส้นทางในพื้นที่ มีสวนเงาะ ทุเรียน มังคุด อุดมสมบูรณ์ โดยเฉพาะในหน้าผลไม้ ให้ผู้มาเยี่ยมชมได้เลือกชิมเลือกซื้อติดตัวกลับอย่างมากมาย

การประกอบอาชีพ

เนื่องจากพื้นที่อำเภอแก่งมีสภาพที่เหมาะสมต่อการเกษตรเป็นอย่างมาก ประกอบกับมีฝนตกชุกและมีป่าต้นน้ำลำธาร มีลำน้ำหลายสายไหลผ่าน เช่น คลองโหล คลองกระแสด ทำให้ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพด้านการเกษตร มีผลผลิตและรายได้ตอบแทนเกษตรกรในอัตราที่สูง โดยเฉพาะสวนผลไม้และสวนยางพารา เป็นพืชเศรษฐกิจทำให้ราษฎรมีรายได้ดี และเป็นพืชที่เอื้ออำนวยต่อการรักษาสภาพความสมบูรณ์ของป่าไม้และป่าต้นน้ำลำธาร และเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทดแทนสภาพป่าไม้ที่ถูกทำลายไป

ด้านการเกษตร

ประชากรประมาณ 80% ประกอบอาชีพเกษตรกรรม โดยปลูกพืชไร่ และพืชสวน คิดเป็นพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 535,462 ไร่ แยกเป็นประเภท ดังนี้

- พืชไร่ (มันสำปะหลัง, ถั่วลิสง, สับปะรด)	70,241	ไร่
- ทำนา	72,597	ไร่
- ยางพารา	305,590	ไร่
- สวนผลไม้ทุกชนิด	87,034	ไร่

การประมง

เนื่องจากสภาพพื้นที่อำเภอแก่งมีชายฝั่งติดทะเล ตั้งแต่เขตอำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง ถึงเขตอำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี ทำให้ประชาชนทั่วไปที่อาศัยอยู่บริเวณดังกล่าวยึดอาชีพทำการประมงโดยเฉพาะบริเวณปากน้ำ ตำบลปากน้ำประแสร์ ตำบลนังราด ตำบลกร่ำ และตำบลชากพง เป็นแหล่งทำการประมงขนาดใหญ่ของอำเภอ มีเรือประมงประมาณ 237 ลำ โดยทำการประมงในเขตทะเลอ่าวไทยถึงมหาสมุทรอินเดีย และมีสมาคมประมง 2 สมาคม คือ

1. สมาคมประมงปากน้ำประแสร์
2. สมาคมประมงสุนทรภู่

เนื่องจากผลกระทบจากการประกอบอาชีพประมง จำนวนสัตว์น้ำทะเลลดน้อยลง ทำให้ชาวประมงต้องออกไปหากินเป็นระยะไกล จึงได้มีการส่งเสริมการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง เช่น การเพาะเลี้ยงปลา และกุ้ง โดยเฉพาะการเลี้ยงกุ้งกุลาดำ ได้รับความสนใจและมีผู้ลงทุน เป็นจำนวนมาก

การอุตสาหกรรม

อำเภอแกลง มีทรัพยากรและผลผลิตทางการเกษตร และแร่ธาตุต่าง ๆ ในพื้นที่อุดมสมบูรณ์เพียงพอ ประกอบกับมีโครงการพัฒนาชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก จึงมีโครงการอุตสาหกรรมหลายแห่ง เช่น โรงงานทำไม้แปรรูปจากไม้ยางพารา โรงงานทำเครื่องเฟอร์นิเจอร์จากไม้ยางพารา โรงงานไม้หิน โรงงานอัดมันเม็ด โรงงานแช่แข็งและโรงงานอาหารสด เป็นต้น

ซึ่งการประกอบด้านอุตสาหกรรม ถ้ามีการขยายตัวอย่างมีระบบ ป้องกันการทำลายสิ่งแวดล้อมอย่างดีแล้ว จะอำนวยประโยชน์ต่อราคาพืชผลและผลผลิตทางการเกษตร และการจ้างแรงงานในพื้นที่มากขึ้น อันจะทำให้รายได้และการครองชีพดีขึ้น อัตราความเจริญสูงขึ้น

การพาณิชย์

ในเขตเทศบาลตำบลทางเกวียน อันเป็นที่ตั้งที่ว่าการอำเภอแกลง ได้มีตลาดเพื่อให้เกษตรกรนำผลผลิตไปขายรวมทั้งมีตลาดของเอกชนเป็นชุมชนตลาดใหม่ เป็นศูนย์การค้า เรียกว่า ศูนย์การค้าภิบาลญาติ เป็นแหล่งพาณิชย์ที่สำคัญในตัวเทศบาล นอกจากนั้นได้มีชุมชนการค้ากระจายไปตามท้องที่ต่าง ๆ โดยเฉพาะในเขตสุขาภิบาล เป็นต้นว่าสุขาภิบาลสุนทรภู่ ทำให้มีการสะพัดของกระแสเงินตราเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงผลไม้ออกสู่ตลาด จะมีการเคลื่อนไหวทางการค้า การจำหน่ายผลไม้ การท่องเที่ยว เงินตราสะพัดเป็นจำนวนมาก เพราะทางอำเภอได้จัดตลาดนัดบริเวณริมถนนสามแยก บ้านบึง - แกลง

การธนาคาร

จากสถานการณ์ความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่ และการประกอบอาชีพของราษฎรมีการค้าขายเงินตราสพัดเป็นจำนวนมาก การค้าขายเจริญ การเงินคล่องตัว จึงมีสถาบันการเงินการธนาคารเข้ามาประกอบกิจการในพื้นที่ มีสำนักงานตั้งอยู่ในอำเภอแก่ง คือ

- ธนาคารออมสิน
- ธนาคารกรุงเทพฯพาณิชย์
- ธนาคารกรุงเทพฯจำกัด
- ธนาคารกสิกรไทย จำกัด
- ธนาคารไทยทุน
- ธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด
- ธนาคารกรุงไทย จำกัด
- ธนาคารไทยพาณิชย์
- ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร

พื้นที่ปลูกทุเรียนและจำนวนเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียน

จากที่กล่าวมาแล้วในหัวข้อความสำคัญและปัญหาของการศึกษา จะเห็นได้ว่า อำเภอแก่งเป็นแหล่งผลิตทุเรียนที่สำคัญ เนื่องจากมีสภาพพื้นที่เหมาะสมเอื้ออำนวยในการปลูก ดังนั้นอำเภอแก่งจึงมีพื้นที่ปลูกทุเรียนมากที่สุดในจังหวัดระยอง นอกจากนี้เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนก็มีเป็นจำนวนมากถึง 36% ของเกษตรกรทั้งหมดในอำเภอแก่ง ซึ่งจะเห็นได้ว่าแทบทุกตำบลในอำเภอเป็นแหล่งผลิตทุเรียนทั้งสิ้น ยกเว้นตำบลปากน้ำประแสร์เพราะสภาพพื้นที่ไม่เหมาะสม เนื่องจากอยู่ใกล้ทะเล (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 พื้นที่ปลูกทุเรียนและจำนวนเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียน ปีการเพาะปลูก 2535/2536

ตำบล	จำนวนพื้นที่(ไร่)	จำนวนเกษตรกร(ราย)
กองดิน	4,620	420
พังราด	428	176
ปากน้ำประแสร์	-	-
คลองปุ่น	4,020	250
ทุ่งควายกิน	5,870	437
ทางเกวียน	4,399	640
บ้านนา	970	141
กระแสน	3,280	410
วังหว่า	8,300	684
เนินฆ้อ	1,925	192
กร่ำ	1,520	394
ชากโดน	2,494	520
ชากพง	1,835	242
ห้วยยาง	3,448	642
สองสลึง	6,090	815
รวม	49,199	5,963

ที่มา : (สำนักงานเกษตรอำเภอแกลง จังหวัดระยอง , 2537)

สภาพการผลิตและการตลาดทุเรียน

สภาพการผลิตทุเรียน

ประวัติความเป็นมาของทุเรียน

ทุเรียนจัดเป็นผลไม้เมืองร้อน มีถิ่นกำเนิดอยู่แถบเอเชียใต้ หมู่เกาะอินเดียมมาเลเซีย และแถบหมู่เกาะฟิลิปปินส์ ซึ่งเป็นแถบที่มีฝนตกชุกและสม่ำเสมอ มีอากาศชุ่มชื้นและร้อนอบอ้าว สำหรับการปลูกทุเรียนในประเทศไทยนั้น มีผู้สันนิษฐานว่าถิ่นเดิมของทุเรียนก่อนแพร่เข้ามาในประเทศไทยนั้นอยู่แถบเมืองทวาย มะริด และตะนาวศรีของพม่า พันธุ์ทุเรียนที่เข้ามาตอนแรก ๆ เป็นพันธุ์ป่า มีปลูกแถบจังหวัดจันทบุรี ชุมพร สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช และอุตรดิตถ์ ส่วนทุเรียนพันธุ์พื้นเมืองส่วนมากในตอนแรก ๆ มีปลูกแถบพระนครและธนบุรีก่อน จากนั้นมีผู้ทดลองนำพันธุ์ไปปลูกแถบจังหวัดตราด ปรากฏว่าได้ผลดี เจริญเติบโตรวดเร็ว จึงนิยมปลูกกันอย่างกว้างขวางในจังหวัดนั้น แล้วได้ขยายไปปลูกยังจังหวัดใกล้เคียง เช่น จังหวัดระยอง ปราจีนบุรี นครนายกและนนทบุรี จนกระทั่งถึงปัจจุบันนี้ ส่วนทางภาคเหนือจังหวัดที่ปลูกทุเรียนได้แก่ จังหวัดแพร่และน่าน

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ทุเรียน (Durian) จัดเป็นไม้ผลเมืองร้อนอยู่ใน Order Mavales, Family Bombaceae มีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า Durio zibethinus ชอบอากาศร้อนชื้น ปกติจะเจริญได้ดีในสภาพที่มีความชื้นในอากาศ 75-80% มีฝนตกสม่ำเสมอปีละประมาณ 1,600-4,000 มิลลิเมตร อุณหภูมิเฉลี่ย 24-30 °C ชอบดินร่วนซุยมีการระบายน้ำดี ความเป็นด่าง (pH) ของดินประมาณ 5.0-6.5 หน้าดินมีความลึกไม่น้อยกว่า 1.5 เมตร ทุเรียนสามารถทนความเค็มได้ไม่เกิน 0.02% ปกติขึ้นได้ในพื้นที่ซึ่งสูงกว่าระดับน้ำทะเล 2,000-3,000 ฟุต ถ้าพื้นที่สูงกว่านี้

14594

ทุเรียนจะไม่ให้ผลผลิต

ลำต้น (Stem) ทุเรียนเป็นไม้ผลยืนต้นขนาดใหญ่ที่มีอายุมากอายุ 80-150 ปีก็มี ลำต้นที่เจริญเต็มที่มีเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 50-120 เซนติเมตร มีเปลือกแข็งสีเทาแก่ เป็นสะเก็ดขรุขระ มีรอยแตกเป็นทางยาว เป็นไม้เนื้ออ่อน (Soft wood) ที่มีกิ่งออกจากลำต้น โดยรอบสลับทิศทางกัน ลักษณะของกิ่งจะเหยียดตรงหรือโค้งงอขึ้นอยู่กับลักษณะประจำพันธุ์ และการได้รับแสง ปกติทรงพุ่มของทุเรียนจะมี 3 ลักษณะด้วยกัน คือ

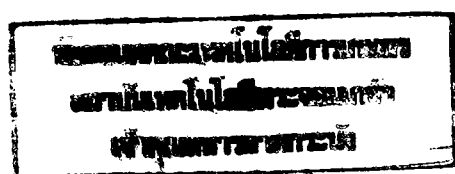
- ทรงพุ่มรูปสี่เหลี่ยม เช่น พันธุ์ก้านยาว
- ทรงพุ่มรูปกรวยคว่ำ ฐานกว้าง เช่น พันธุ์ชะนี หมอนทอง
- ทรงพุ่มรูปกรวยคว่ำ ฐานแคบ เช่น พันธุ์กบ

แต่ทั้งนี้ลักษณะทรงพุ่มของทุเรียนอาจเปลี่ยนแปลงไม่แน่นอน ซึ่งขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ด้วย เช่น ระยะเวลาปลูก และชนิดของกิ่งพันธุ์ที่นำมาปลูก

ใบ (Leaf) ทุเรียนเป็นพืชใบเลี้ยงคู่ ชนิดใบกว้าง (Broad leaf) ใบเป็นแบบใบเดี่ยว (Simple leaf) ปลายใบแหลม มีก้านใบสีน้ำตาลยาวประมาณ 1 นิ้ว ใบแตกจากตาของกิ่งในลักษณะทยอยตรงข้ามกับกิ่ง การเรียงตัวของใบเป็นแบบสลับ (Alternate leaf) หูใบ (Stipule) มีลักษณะเรียวคล้ายใบหอกขอบเรียบ หูใบนี้จะร่วงเมื่อใบแก่

ใบมีขนาดกว้าง 2-3 นิ้ว ยาว 6-8 นิ้ว ขนาดของใบขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมด้วย ด้านบนของใบมีสีเขียวเข้ม ใต้ใบสีน้ำตาล ขอบใบเรียบไม่มีหยัก เนื้อใบหนาแข็ง ใบของทุเรียนเมื่อยังอ่อนอยู่จะพับครึ่งติดกันตามความยาวของก้านกลางใบ (Midrib) เมื่อใบเริ่มแก่จะค่อย ๆ คลี่ออกมา เส้นใบของทุเรียนจะสานกันเป็นร่างแห (Net vein)

ราก (Root) ทุเรียนที่ปลูกจากเมล็ดจะมีแบบรากแก้ว (Tap root system) โดยจะมีรากแก้ว (Primary root) เจริญออกมาจากแกนกลางของโคนต้น เจริญลงไปตามส่วนลึกของผิวดิน จะมีรากแขนง (Secondary root) แตกออกมาจากรากแก้ว และจะมีรากฝอย

แตกออกมาจากรากแขนง มีรากอาหาร (Fungus root) ซึ่งเกิดจากรากแขนงและรากฝอย ทำหน้าที่ดูดน้ำและแร่ธาตุอาหาร โดยมีลักษณะคล้ายดินตะขบ บางครั้งเรียกว่ารากตะขบ

ส่วนทุเรียนที่ปลูกรากจากกิ่งตอนจะมีรากพิเศษ (Adventitious root) หรือรากแขนงที่แตกจากรากพิเศษทำหน้าที่คล้ายรากแก้ว โดยมีรากฝอยและรากหาอาหารแตกออกมาจากรากพิเศษนี้ ทำหน้าที่หาอาหารด้วย

ทุเรียนจะมีรากอาหารตามผิวดินในระดับ 50 เซนติเมตร บริเวณผิวของรากทุเรียนประเภท จะมีตารากเรียงเป็นแถวรอบราก ซึ่งพร้อมจะเจริญเป็นรากได้เสมอ ทุเรียนไม่มีรากขนอ่อน (Root hair)

ดอก (Flower) ดอกทุเรียนจะผลิออกมาจากกิ่งที่แตกจากต้นและจะออกเป็นช่อ ช่อหนึ่งมีประมาณ 5-30 ดอก ก้านดอกกลม โคนโตปลายเรียวเล็ก มีเกล็ดเล็ก ๆ สีน้ำตาลหรือสีทองคลุมอยู่เต็ม ดอกตูมมีลักษณะกลมหรือรูปไข่ มีส่วนของดอกครบสมบูรณ์ (Complete flower) และเป็นดอกสมบูรณ์เพศ (Perfect flower) กล่าวคือ มีส่วนประกอบครบ และมีเกสรตัวผู้ (Stamen) เกสรตัวเมีย (Pistil) อยู่ในดอกเดียวกัน เมื่อดอกบานเกสรตัวเมียจะโผล่ออกมา ก่อนและรอรับการผสมเกสรตัวผู้จากดอกอื่นหรือต้นอื่น ดอกทุเรียนผสมในดอกเดียวกันตามธรรมชาติ ได้ยาก เนื่องจากขณะที่เกสรตัวเมียโผล่ออกมา อับเกสรตัวผู้ของดอกนี้ยังคงอยู่ข้างใน

ส่วนของดอกที่พบครั้งแรกจะผลิออกมาเป็นตุ่มเล็ก ๆ มีสีน้ำตาล อยู่ตามข้อหรือตามตาของกิ่ง แล้วจะหยุดเจริญอยู่ชั่วขณะหนึ่ง จนเมื่ออุณหภูมิเหมาะสม ประมาณ 14-15 C ประมาณ 5-7 วัน จึงจะเริ่มขยายตัวเจริญเป็นตุ่มสีเหลือง เรียกว่า ตุ่มไข่ปลา แล้วค่อย ๆ เปลี่ยนเป็นสีน้ำตาลปนเขียว และเจริญเป็นดอกต่อไป

ผล (Fruit) ผลของทุเรียนเป็นพวก Aril fruit ชนิดผลเดี่ยว มีเปลือก (pericarp) เต็มไปด้วยหนามรูปปิรามิด ผลหนึ่งมีรังไข่ 5 ช่อง (carpels) ทำให้เกิดเป็น 5 พู และมีบางพูที่มีเมล็ดลีบ หรือเมล็ดตาย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับชนิดของพันธุ์ เนื้อมีสีต่าง ๆ ตั้งแต่ ขาว

เหลือง เหลืองอ่อน จนถึงสีจำปา ซึ่งหลังจากดอกบานแล้ว 4 สัปดาห์ จะเริ่มเห็นเนื้อเกิดขึ้นชัดเจนจนเป็นแผ่นแข็งกรอบสีขาวจะค่อย ๆ เคลื่อนออก 2 ด้าน ขยายห่อหุ้มเมล็ดไว้ หลังจากนั้นเนื้อของทุเรียนจะเริ่มเปลี่ยนเป็นสีเหลืองอ่อน สีเหลือง หรือ สีจำปา ตามแต่ชนิดของพันธุ์ เมื่อทุเรียนเริ่มแก่ เนื้อจะเริ่มนุ่มเมื่อทุเรียนเริ่มสุก

พันธุ์ทุเรียน

จากรายงานของกรมป่าไม้ พบว่า ทุเรียนในประเทศไทยจัดแบ่งได้เป็น 4 สายพันธุ์ (Species) ด้วยกันคือ

1. *Durio zibethinus* ได้แก่ ทุเรียนสวนและทุเรียนพื้นเมืองที่นิยมรับประทานในปัจจุบัน

2. *Durio malaccensis* ทุเรียนดอน พบในป่าภาคใต้ตั้งแต่จังหวัดชุมพรลงไป พบมากที่จังหวัดพังงา มีดอกสีแดง ผลกลมเล็ก หนามละเอียด ใบหนา ขอบใบเกือบขนานกัน

3. *Durio griffithii* ทุเรียนนก พบในป่าตอนใต้เช่นกัน พบมากแถบจังหวัดระนอง คล้ายทุเรียนดอน แต่ใบบางกว่า ใบรูปกระสวย

4. *Durio pinangianus* ทุเรียนป่า พบในจังหวัดพังงา ลักษณะคล้ายทุเรียนนก

พันธุ์ต่าง ๆ ที่ปลูกในภาคตะวันออก เท่าที่มีการสำรวจมีดังนี้ พันธุ์ชะนิ หมอนทอง ก้านยาว กบชนิดต่าง ๆ กระดุม สาวน้อย ชมพลี อีสวง อีหนัก ทองฉัตรย้อย กิ่งทอง ชามะไฟ กำปิ่น กระเทยขาว กระเทยเหลือง สาวชม ย่อมะหวาด และ สร้อยระย้า

ทุเรียนสวน และทุเรียนพื้นเมืองที่มีการปลูกในปัจจุบัน (*Durio zibethinus*) แบ่งออกเป็นกลุ่มใหญ่ได้ 3 กลุ่ม คือ

1. พันธุ์เบา
2. พันธุ์กลาง
3. พันธุ์หนัก

โดยมีหลักในการพิจารณา 2 แบบด้วยกัน คือ

1. พิจารณาจากรยะเวลาดังแต่ปลูกถึงให้ผล (กิ่งตอน, กิ่งทาบ และ เสียบยอด)

1.1 ทุเรียนพันธุ์เบา เป็นทุเรียนตั้งแต่เริ่มปลูกถึงให้ผลผลิตใช้เวลา 4-5 ปี
เช่น พันธุ์ชยนิ ชมพูลี หมอนทอง ฯลฯ

1.2 ทุเรียนพันธุ์กลาง ใช้เวลาปลูก 5-6 ปี จึงจะให้ผล ได้แก่ พันธุ์กำนยาว
กบต่าง ๆ กระจุกทอง ฯลฯ

1.3 ทุเรียนพันธุ์หนัก ใช้เวลาในการปลูก 6 ปีขึ้นไปจึงให้ผล ได้แก่ กำป็น
ทองย้อยฉัตร ฯลฯ

2. พิจารณาจากรยะเวลาดังแต่เริ่มผลิดอกจนผลแก่ตัดได้

2.1 ทุเรียนพันธุ์เบา ดอกจะเริ่มผลิประมาณเดือนธันวาคม ต้นเดือนกุมภาพันธ์
ดอกแต่ละรุ่นจะบานทยอยกันไปจนหมดต้นโดยใช้เวลาประมาณ 8-10 วัน ดังนั้นผลทุเรียนจะแก่
เร็วหรือช้าต่างกันประมาณ 8-10 วัน เช่นกัน ทุเรียนจะแก่และสุกเก็บได้ประมาณเดือนพฤษภาคม
เช่น พันธุ์กระจุกทอง ลวง ชยนิ ชมพูลี ย่ามะหวาด เป็นต้น

ระยะเวลาจากผลิดอกถึงตัดได้ 163-165 วัน

ระยะเวลาจากดอกบานถึงตัดผลได้ 90-115 วัน

2.2 ทุเรียนพันธุ์กลาง เริ่มผลิดอกประมาณกลางเดือนธันวาคม ดอกบานกลาง
เดือนกุมภาพันธ์ และแก่ตัดได้ประมาณเดือนมิถุนายน เช่น พันธุ์กบต่าง ๆ หมอนทอง

ระยะเวลาจากผลิดอกถึงตัดได้ 182-190 วัน

ระยะเวลาจากดอกบานถึงตัดผลได้ 122-135 วัน

2.3 ทุเรียนพันธุ์หนัก ดอกจะเริ่มผลิพร้อม ๆ กับพันธุ์กลาง คือ ในราวเดือน
ธันวาคม ดอกจะเริ่มบานประมาณกลางเดือนกุมภาพันธ์ และแก่ตัดได้ประมาณเดือนกรกฎาคม เช่น
พันธุ์ทองย้อยฉัตร อีหนัก กำป็น เป็นต้น

ระยะเวลาจากผลิดอกถึงตัดได้ 200-210 วัน

ระยะเวลาจากดอกบานถึงตัดผลได้ 140-150 วัน

ระยะเวลาที่ทุเรียนเริ่มผลิดอกให้ผลนั้น อาจเปลี่ยนแปลงได้ตามสภาพดินฟ้าอากาศ
และการปฏิบัติดูแลของเกษตรกร แต่ระยะเวลาดังแต่ดอกบานถึงแก่ตัดได้นั้นคงที่ซึ่งขึ้นอยู่กับลักษณะ
ประจำพันธุ์

การคัดเลือกพันธุ์ทุเรียนปลูก

มีข้อควรพิจารณาในการเลือกพันธุ์ที่จะปลูก ดังนี้

1. พิจารณาตามความต้องการของตลาด ในปัจจุบันพันธุ์ที่เป็นที่ยอมรับของตลาดในประเทศและต่างประเทศ คือ พันธุ์ชะนี หมอนทอง ก้านยาวและกระดุม ซึ่งขณะนี้ในภาคตะวันออกมีแนวโน้มปลูกพันธุ์หมอนทองกันเป็นส่วนมาก โดยเฉพาะสวนที่สร้างขึ้นใหม่
2. พิจารณาเลือกพันธุ์ที่มีความต้านทานโรคดี โดยเฉพาะโรครากเน่า โคนเน่า ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญที่ทำความเสียหายให้ชาวสวนมากที่สุด พันธุ์ทุเรียนที่ต้านทานต่อโรคนี้ได้ดีพอสมควร ได้แก่ พันธุ์ชะนี
3. เลือกพันธุ์ที่ออกดอกง่าย ควรเลือกปลูกทุเรียนที่ออกดอกง่ายก่อนพันธุ์อื่น ซึ่งจะช่วยให้ขายได้ราคาดี ทุเรียนพันธุ์เบาที่มีกอกออกดอกก่อนพันธุ์อื่น เรียงตามลำดับได้แก่ พันธุ์กระดุม และชะนี
4. เป็นพันธุ์ที่ให้ผลดกสม่ำเสมอ เช่น พันธุ์กระดุม ก้านยาว และหมอนทอง สำหรับพันธุ์ชะนีนั้นให้ดอกดกแต่การผสมเกสรติดน้อย
5. เลือกพันธุ์ปลูกตามสภาพพื้นที่ ถ้าพื้นที่ฝนตกชุกช่วงที่ผลทุเรียนแก่ ควรปลูกพันธุ์ที่มีความต้านทานโรคไส้ซิม ได้แก่ พันธุ์หมอนทอง กระดุม และควรหลีกเลี่ยงการปลูกพันธุ์ชะนี และก้านยาว เพราะเป็นพันธุ์ที่เป็นโรคไส้ซิมได้ง่าย

ในพื้นที่แปลงหนึ่ง ๆ ถ้าต้องการจะปลูกทุเรียนมากกว่าหนึ่งพันธุ์ ควรจะแบ่งแยกเป็นแปลงในแต่ละพันธุ์ เพื่อสะดวกในการดูแลรักษาและการป้องกันกำจัดโรคและแมลง เพราะแต่ละพันธุ์มักจะแตกต่างกันไป ทั้งในด้านการปฏิบัติและความอ่อนแอต่อโรคและแมลง

การปลูกทุเรียน

ฤดูปลูกทุเรียน การจะเลือกปลูกทุเรียนในฤดูใดนั้นขึ้นอยู่กับปริมาณน้ำในพื้นที่นั้น ๆ ด้วย กล่าวคือ ถ้าพื้นที่มีแหล่งน้ำเพียงพอตลอดปี ควรปลูกประมาณเดือนมีนาคม - เมษายน แล้วรดน้ำอย่างสม่ำเสมอ ต้นทุเรียนที่ปลูกจะเจริญเติบโตอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เนื่องจากดินมีความอบอุ่น

และมีแสงแดดเพียงพอแก่การเจริญเติบโตของทุเรียน

ในกรณีที่มีน้ำไม่เพียงพอในช่วงฤดูแล้ง หรือการจัดระบบน้ำยังไม่สมบูรณ์ควรปลูกในช่วงต้นฤดูฝน ประมาณเดือนพฤษภาคม - มิถุนายน เมื่อฝนเริ่มตกและดินมีความชื้นเพียงพอ ซึ่งเป็นช่วงที่ไม่ต้องยุ่งยากในการให้น้ำมากนัก การปลูกในช่วงนี้ทุเรียนจะชงักการเจริญเติบโตในระยะแรก เนื่องจากอุณหภูมิในดินลดต่ำลง และอากาศในดินมีน้อย ต้นทุเรียนจะตั้งตัวได้ช้ากว่าการปลูกในช่วงเดือนมีนาคม - เมษายน

ระยะปลูก ระยะที่ใช้ในการปลูกทุเรียนขึ้นอยู่กับลักษณะทรงพุ่มทุเรียน และความอุดมสมบูรณ์ของดินรวมทั้งความลาดเทของพื้นที่ โดยยึดหลักให้ทุเรียนได้รับแสงแดดเต็มที่ แต่ละกิ่งไม่ทับกัน กล่าวคือ

1. ถ้าปลูกในสภาพดินแลว ควรจะปลูกถี่กว่าในที่ซึ่งมีความอุดมสมบูรณ์
2. ระยะปลูกที่เหมาะสม คือ 12X12 เมตร เพราะทรงพุ่มจะไม่ชนกัน และทุเรียนได้รับแสงแดดเต็มที่ในการออกดอก แต่ถ้าสภาพนั้นไม่อุดมสมบูรณ์ อาจใช้ระยะ 8X8 เมตร 10X10 เมตร หรือระยะ 10X12 เมตร ได้ตามความเหมาะสม ส่วนระยะปลูก 8X6 เมตรนั้น เป็นระยะที่คิดเกินไปมีผลทำให้การเจริญเติบโตของต้นทุเรียนไม่สมบูรณ์เท่าที่ควร

การเตรียมพื้นที่ปลูก ควรขุดหลุมขนาด 1X1X1 เมตร แยกดินชั้นบนและดินชั้นล่างไว้คนละข้างของปากหลุม ตากหลุมทิ้งไว้ประมาณ 10 วัน เอาเศษหญ้าแห้งและดินชั้นบนกลบสลับกันจนหนาประมาณ 75 เซนติเมตร จากนั้นเอาดินชั้นบนที่เหลือและดินชั้นล่างผสมปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยอินทรีย์ อัตราส่วนปุ๋ยคอก 1 ส่วนผสมดิน 2 ส่วน และร็อคฟอสเฟต 1 กิโลกรัม คลุกกันจนทั่วแล้วใส่ลงไปจนสูงกว่าระดับเดิมประมาณ 20-30 เซนติเมตร เอาไม้ปักลงไปหลุมป้องกันลมโยก หลังจากนั้นหาเศษหญ้าหรือฟางคลุมบริเวณโคนให้ทั่ว รดน้ำให้ชุ่มทำร่มเงาเพื่อไม่ให้ร้อนจนเกินไป

การปฏิบัติดูแลทุเรียนที่ยังไม่ให้ผล

ปีที่ 1

1. ช่วงหลังการปลูกอย่างน้อยเป็นเวลา 1 เดือน ต้องให้น้ำชุ่มอยู่เสมอแต่อย่าให้
และ
2. ต่อจากนั้นทุเรียนยังคงต้องการน้ำอย่างสม่ำเสมอ ถ้าฝนไม่ตกอาจจะต้องให้น้ำ
วันเว้นวัน หรือ 2 วันครั้ง ซึ่งขึ้นอยู่กับความชื้นของดินบริเวณต้นทุเรียนเป็นหลักในการพิจารณา
3. ทุเรียนต้นอ่อนไม่ชอบแสงแดด ดังนั้นเมื่อปลูกจำเป็นต้องสร้างร่มเงาให้ต้น
ทุเรียน หลังจากปลูกประมาณ 5-8 เดือน เมื่อทุเรียนตั้งตัวดีแล้วก็เอาร่มเงาออกได้
4. ช่วงที่เริ่มเข้าหน้าฝน ควรฉีค่นสารเคมีป้องกันแมลงกัดกินใบอ่อน และป้องกัน
เชื้อรา
5. หลังจากปลูกประมาณ 5 เดือน ซึ่งเป็นช่วงที่ปลายฤดูฝนและฝนทิ้งช่วงราวเดือน
สิงหาคม - กันยายน ให้กำจัดวัชพืชรอบ ๆ โคนต้น พร้อมทำโคนโดยใช้จอบพ่นดินรอบ ๆ บริเวณ
โคนเพียงต้น ๆ ในรัศมีทรงพุ่ม โดยเว้นให้ห่างจากโคนต้น 15 เซนติเมตร จากนั้นใส่ปุ๋ยสูตร
15-15-15 ประมาณ 1/4 กระป๋องนม โดยการหว่านบริเวณที่เตรียมดินไว้ แล้วใช้หญ้าแห้งคลุม
ให้หนาพอสมควร เพื่อช่วยรักษาความชื้นในดิน
6. ในช่วงฤดูแล้ง เริ่มตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน ต้องรดน้ำให้ชุ่มอยู่เสมอ ควรหาวัสดุ
มาคลุมดินรักษาความชื้น หากแสงแดดจัดเกินไปหรือทุเรียนแสดงอาการใบไหม้ ควรทำร่มเงาให้
ในระยะที่ทุเรียนอายุไม่เกิน 2 ปี หากปลูกกล้วยไว้จะช่วยเป็นร่มเงาได้ดีมาก
7. ในช่วง 1 ปีนี้ ไม่ควรตัดแต่งกิ่งใด ๆ ทั้งสิ้น ควรปล่อยให้สร้างใบและราก
เต็มทีก่อน

ปีที่ 2

1. ประมาณเดือนเมษายน - พฤษภาคม เป็นช่วงต้นฝนให้ตัดแต่งกิ่งได้ โดยถ้ามี
กิ่งงองเกิดขึ้นมาเป็นกิ่งยอดอีกกิ่งหนึ่งที่เรียกว่ากิ่งแข่ง ต้องตัดออกและให้ตัดกิ่งแซมเล็ก ๆ ออก

ด้วย เพื่อให้ได้รูปทรงต้นที่แข็งแรง จากนั้นกำจัดวัชพืชบริเวณโคนต้นและทำโคน พร้อมทั้งใส่ปุ๋ยสูตร 15-15-15 อัตราประมาณต้นละ 1/2 กิโลกรัม โรยบริเวณทรงพุ่มให้ห่างจากต้นประมาณ 1 คืบ กรณีที่ฝนไม่ตกต้องให้น้ำอย่างสม่ำเสมอ

2. ในช่วงที่ทุเรียนแตกใบอ่อนราวเดือนพฤษภาคม - มิถุนายน ควรพ่นสารเคมีป้องกันโรครา ใบติด และเพลี้ยไก่แจ้

3. ระยะฝนทิ้งช่วงราวเดือนสิงหาคม - กันยายน ให้กำจัดวัชพืชบริเวณทรงพุ่มแล้วใส่ปุ๋ยสูตร 15-15-15 อัตรา 1/2 กิโลกรัม โดยหว่านในทรงพุ่มให้ห่างจากโคนต้นประมาณ 1 คอก และให้น้ำเมื่อฝนไม่ตก

4. เมื่อเริ่มเข้าฤดูแล้งราวเดือนพฤศจิกายน ให้หว่านสตุมาคลุมดินบริเวณโคนต้นไว้เพื่อรักษาความชุ่มชื้นของดิน ช่วงนี้ต้องคอยดูแลให้น้ำอย่างสม่ำเสมอ

5. ให้น้ำสม่ำเสมอตลอดฤดูแล้ง

ปีที่ 3-4

1. ในช่วงต้นฤดูฝนราวเดือนเมษายน - พฤษภาคม ให้กำจัดวัชพืช ตัดแต่งกิ่งโดยให้กิ่งล่างสูงจากพื้นดินไม่น้อยกว่า 75 เซนติเมตร ตัดกิ่งกระโดง กิ่งน้ำค้าง และกิ่งที่ไม่สมบูรณ์ออกให้หมด เพื่อไม่ให้ทรงพุ่มทึบเกินไป รอยแผลที่ตัดแล้วควรทาด้วยปูนแดง หลังจากตัดแต่งแล้วทำโคนใส่ปุ๋ยสูตร 15-15-15 อัตราประมาณ 1/2 - 1 กิโลกรัม โดยหว่านในบริเวณทรงพุ่มให้ห่างจากโคนต้นประมาณ 1 คอก ถ้าหากฝนไม่ตก ให้รดน้ำอย่างสม่ำเสมอ

2. ช่วงที่ทุเรียนแตกใบอ่อนราวเดือนพฤษภาคม - มิถุนายน ควรพ่นสารเคมีป้องกันแมลงกัดกินใบอ่อน และโรคราใบติด

3. ระยะฝนทิ้งช่วงราวเดือนสิงหาคม - กันยายน กำจัดวัชพืชบริเวณทรงพุ่มแล้วใส่ปุ๋ยสูตร 15-15-15 อัตรา 1/2 - 1 กิโลกรัม โดยหว่านในบริเวณทรงพุ่มเช่นกัน หลังจากใส่ปุ๋ยแล้วให้รีบให้น้ำ

4. ในช่วงฤดูแล้งให้หว่านสตุมาคลุมดินไว้ และช่วงนี้ต้องคอยดูแลให้น้ำอย่างสม่ำเสมอ

5. ในช่วงที่ทุเรียนยังไม่ให้ผลผลิตนี้ ต้องคอยสังเกตดูอยู่เสมออย่าให้โคนทุเรียนมีรากลอยพื้นดินเป็นอันขาด ถ้าพบเช่นนี้ควรรีบเอาดินกลบราก

การปฏิบัติดูแลทุเรียนที่ให้ผลแล้ว

ทุเรียนที่จะให้ผลมีอายุแตกต่างกันตามชนิดของพันธุ์ เช่น หมอนทอง ถ้าดูแลรักษาอย่างเต็มที่จะให้ผลราวปีที่ 5 พันธุ์ชะนีจะให้ผลราวปีที่ 4 ในการปฏิบัติดูแลทุเรียนที่ให้ผลแล้วมีแนวทางดังต่อไปนี้

การให้น้ำ ทุเรียนที่โตแล้วเมื่อหมดฝนไม่จำเป็นต้องให้น้ำ นอกจากดินที่ปลูกเป็นดินทรายจัด จะเริ่มให้น้ำเมื่อทุเรียนออกดอกเห็นได้ชัดเจนจึงค่อยให้น้ำทีละน้อย และเพิ่มจำนวนขึ้นตามลำดับทุกวัน ในวันที่ 5 จึงให้น้ำจนชุ่มแล้วให้น้ำเช่นนั้น 5-7 วันต่อครั้ง เมื่อดอกบานควรลดปริมาณให้น้ำลงเพียงให้พอรักษาดินอยู่ได้เพื่อป้องกันการร่วงของดอกทุเรียน หลังจากติดผลแล้วประมาณ 10-15 วัน หลังดอกบาน จึงให้น้ำตามปกติสม่ำเสมอจนผลเริ่มแก่จึงลดปริมาณให้น้ำลงเพื่อให้คุณภาพเนื้อทุเรียนดีขึ้น

การใส่ปุ๋ย หลังเก็บเกี่ยวผลผลิตควรใส่ปุ๋ย และตัดแต่งกิ่งทุเรียนให้เร็วที่สุด เพื่อให้ทุเรียนตั้งตัวได้เร็วมีการสะสมอาหาร และมีความพร้อมที่จะออกดอกในปีต่อไปได้อย่างเร็วที่สุด การพิจารณาใส่ปุ๋ยแต่ละช่วงมีหลักกว้าง ๆ ดังนี้

1. การใส่ปุ๋ยในช่วงหลังเก็บเกี่ยวควรใส่ปุ๋ยเพื่อช่วยบำรุงดินและใบให้สมบูรณ์เต็มที่ หลังจากให้ผลผลิตแล้วช่วงนี้ควรใส่ปุ๋ยที่มีธาตุอาหารหลักครบ คือ ใช้สูตร 1:1:1 เช่น 13-13-13 หรือ 14-14-14 หรือ 15-15-15 ประมาณ 3-6 กิโลกรัมต่อต้น โดยพิจารณาจากอายุ ขนาดของต้นและความอุดมสมบูรณ์ของดิน ใส่ปุ๋ยโดยวิธีหว่านในทรงพุ่มให้ห่างจากโคนประมาณ 50 เซนติเมตร ในช่วงหลังการเก็บเกี่ยว ถ้าต้นทุเรียนที่ให้ผลตกแสดงอาการโทรมมาก ควรเพิ่มปุ๋ยยูเรียให้อีกต้นละ 1 กิโลกรัม หากมีรากโผล่ขึ้นเหนือดินต้องหาหน้าดินมาเสริมในบริเวณทรงพุ่ม

2. การใส่ปุ๋ยเพื่อเร่งการออกดอกในช่วงเดือนสิงหาคม - กันยายน ซึ่งเป็นช่วงที่ฝนทิ้งช่วงและยังมีแสงแดดเพียงพอให้ใส่ปุ๋ยสูตร 1:2:2 หรือ 1:3:3 (สำหรับดินร่วน) หรือ 1:2:1 (สำหรับดินเหนียวหรือดินลูกรัง) เช่น 8-24-24, 9-24-24 หรือ 12-24-24 หรือ 12-24-12 ประมาณต้นละ 3-6 กิโลกรัม ใส่โดยวิธีหว่านในทรงพุ่มเช่นเดียวกับการใส่ปุ๋ย

ครั้งแรก ในกรณีที่ทุเรียนมีอายุมาก ๆ ดินมักจะเป็นกรด และขาดธาตุอาหารรอง จึงควรเพิ่มธาตุอาหารรองไปด้วย คือ ธาตุแมกนีเซียม แคลเซียม และซัลเฟอร์ พร้อมกับปรับสภาพดินโดยการใส่ปูนขาว

3. การใส่ปุ๋ยทุเรียนหลังติดผลแล้วประมาณ 2 สัปดาห์ ในระยะนี้ผลทุเรียนเริ่มขยายโตขึ้น หากพบว่าต้นใดไม่สมบูรณ์เท่าที่ควร ควรเพิ่มปุ๋ยสูตร 8-24-24, 9-24-24 หรือ 12-12-17+2 อีกต้นละ 1-2 กิโลกรัม

การตัดแต่งกิ่ง ในการตัดแต่งกิ่งทุเรียนที่ให้ผลแล้ว จะทำ 3 ระยะด้วยกัน คือ

1. ตัดแต่งครั้งใหญ่ หลังเก็บเกี่ยวผลผลิตเรียบร้อยแล้วควรตัดแต่งกิ่งแห้ง กิ่งแขนงที่ไม่มีประโยชน์ กิ่งที่เป็นโรค และขี้มลุกทุเรียนที่ติดค้างอยู่ เพื่อให้ทุเรียนแตกกิ่งออกมาใหม่และยังทำให้ทรงพุ่มทุเรียนโปร่งได้รับแสงแดดเต็มที่ในการเจริญเติบโตด้วย

2. ตัดแต่งกิ่งราวเดือนสิงหาคม - กันยายน ก่อนใส่ปุ๋ยครั้งที่ 2 จะตัดแต่งกิ่งกระโดง กิ่งน้ำค้าง กิ่งที่เป็นโรค และกิ่งเล็ก ๆ ที่เกะกะออก เพื่อให้ทุเรียนสามารถใช้ปุ๋ยได้เกิดประโยชน์ได้อย่างเต็มที่

3. ตัดแต่งกิ่งหลังทุเรียนติดผลแล้วประมาณ 30-45 วัน เมื่อผลทุเรียนมีขนาดเท่าผลส้มเขียวหวาน ควรทำการตัดแต่งกิ่งที่เกิดใหม่ที่ชาวสวนเรียก "ใบชิง" ออกพร้อม ๆ กับการตัดแต่งผลเพื่อให้อาหารสามารถส่งไปเลี้ยงผลได้อย่างเต็มที่

การตัดแต่งดอก ปกติแล้วดอกทุเรียนจะทยอยออกเป็นรุ่น ๆ จำเป็นต้องปลิดทิ้งบ้าง เพื่อให้ได้ดอกที่มีความสมบูรณ์เต็มที่ และหากปล่อยให้มียอดดอกหลายรุ่น ดอกที่ออกรุ่นก่อนจะร่วงมาก การที่จะเลือกดอกทุเรียนรุ่นใดไว้ในการพิจารณาต้องอาศัยความชำนาญสูง ต้องสังเกตลักษณะประจำพันธุ์ของทุเรียน สภาพแวดล้อม และช่วงการเจริญของดอกออกมาตรงตามเวลาที่ต้องการ จะทำให้จำหน่ายได้ราคาดี การไว้ดอกทุเรียนแต่ละต้นนั้นควรไว้ไม่เกิน 2 รุ่น เพื่อสะดวกในการปฏิบัติดูแลรักษา

ในการตัดแต่งดอกควรปฏิบัติดังนี้

1. ทูเรียนพันธุ์ชเชินซึ่งเป็นพันธุ์ที่ออกดอกมากแต่ติดผลยากกว่าพันธุ์อื่น ๆ ในระหว่างที่ดอกรุ่นแรกออกเต็มที่แล้วและกำลังจะบาน จะมีดอกรุ่นน้องเกิดขึ้นมาเรื่อย ๆ ให้ริดดอกรุ่นน้องออกให้หมด ในกรณีที่มีดอกรุ่นแรกออกน้อยให้ปล่อยดอกรุ่นที่ 2 ไว้ด้วย แล้วริดดอกที่ออกตามมาทิ้ง

2. ทูเรียนพันธุ์อื่น ๆ ที่ติดผลดี เช่น พันธุ์กระดุม หมอนทอง ก้านยาว ควรปฏิบัติดังนี้

2.1 การตัดแต่งดอกให้ทำในระยะมะเขือม่วง

2.2 ในการพิจารณาเหลือดอกไว้มากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับขนาดของกิ่งจำนวนใบที่ปรุงอาหารและการพิจารณาให้เอาผลไว้ต้นละเท่าใด โดยปกติให้ตัดแต่งดอกที่ออกชุดเดียวกันให้เหลือเพียง 5-7 พวงในแต่ละกิ่ง

2.3 ตำแหน่งที่เหมาะสมที่เอาดอกไว้ คือ กิ่งเล็กให้ห่างจากต้นประมาณ 6 นิ้ว และกิ่งใหญ่ให้ห่างจากต้นประมาณ 3 ฟุต ออกไป นอกจากนี้แล้วให้สังเกตความเข้มของสีกิ่งไม่อ่อนไม่แก่จนเกินไป

2.4 ดอกรุ่นน้องที่ออกมาใหม่ต้องริดทิ้งให้หมด

การตัดแต่งผล การตัดแต่งผลช่วยควบคุมจำนวนผลต่อต้นให้เหมาะสมกับอายุ ขนาด ความสมบูรณ์ของต้น อีกทั้งยังเป็นการเพิ่มคุณภาพของผล ทำให้เนื้อเต็มฟู มีรสชาติดี ไม่เขียวหรือ แคระแกรน และมีขนาดสม่ำเสมอ นอกจากนี้ยังลดปัญหาการเข้าทำลายของโรคแมลง และปัญหากิ่งฉีกขาดเสียหาย เพราะผลตกมากเกินไปด้วย ในการเลือกผลได้ไว้ตามความต้องการต้องอาศัยความชำนาญสูงพอสมควร โดยจะต้องคำนึงถึงสิ่งต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. สภาพความสมบูรณ์ของต้นว่าจะสามารถติดผลได้เท่าใด
2. ลักษณะของกิ่งว่าเป็นกิ่งนอนหรือกิ่งตั้ง กิ่งนอนจะรับน้ำหนักได้น้อยกว่า

กิ่งตั้ง

3. ขนาดของกิ่ง ถ้าเป็นกิ่งเล็กควรไว้ผลที่โคนกิ่งดีกว่าปลายกิ่ง ในขณะที่กิ่งใหญ่ควรไว้ผลไปในตำแหน่งที่ค่อนข้างปลายกิ่ง

4. การไว้ผลในแต่ละจุดเพื่อให้ได้ขนาดและรูปทรงที่เหมาะสม ทูเรียนแต่ละ

พันธุ์จะไว้ไม่เหมือนกัน โดยมีข้อสังเกตว่า พันธุ์ที่มีผลค่อนข้างยาว เช่น หมอนทอง ชะนี จะตัดแต่งให้เหลือผลจุดละ 1 ผล ถ้าเป็นพันธุ์ที่มีผลค่อนข้างกลมให้เหลือผลไว้จุดละ 2-3 ผล

การค้ำยัน หรือ การโยงเชือก เมื่อทำการตัดแต่งผลทุเรียนเรียบร้อยแล้ว และทราบจำนวนผลที่จะเอาไว้ในแต่ละกิ่ง ในกรณีผลตกเกินไป ตำแหน่งของผลอยู่ไม่เหมาะสมหรือกิ่งรองรับผลไม่ไหว อาจทำไม้ค้ำยันหรือใช้เชือกผูกโยง

1. การใช้ไม้ค้ำยันควรใช้ไม้ไผ่ซึ่งมีความแข็งแรง และใช้งานได้หลายปี ควรค้ำยันกิ่งในตำแหน่งที่อยู่เหนือหรือใต้ผลเล็กน้อย ไม้ค้ำต้องปักหลักให้แน่นอย่าให้ไหวได้เมื่อลมแรง เพราะจะทำให้กิ่งทุเรียนได้รับความเสียหาย แต่ละกิ่งอาจใช้ไม้ 1-3 อัน ทั้งนี้ขึ้นกับขนาดของกิ่ง หรือขนาดของผล

2. การผูกโยง ใช้เชือกฟางหรือเชือกไนล่อนผูกเหนือหรือใต้ผลเล็กน้อย แล้วโยงขึ้นไปติดกับลำต้น หรือกิ่งบนที่แข็งแรงกว่า และในการโยงอย่าผูกเชือกให้แน่นเพื่อให้กิ่งเจริญเติบโตได้สะดวก ไม่เป็นอุปสรรคต่อการส่งอาหารไปเลี้ยงผล

การกำจัดวัชพืช วัชพืชที่เป็นปัญหามากสำหรับทุเรียน เช่น หญ้าหวาย หญ้าคา จะมีผลทำให้ทุเรียนได้รับอาหารไม่เต็มที่นัก ปกติแล้วบริเวณนอกทรงพุ่มควรจะให้มีวัชพืชคลุมดินอยู่บ้าง เพื่อช่วยลดความร้อนของดิน แต่ในทรงพุ่มควรกำจัดวัชพืชให้หมด การกำจัดวัชพืชในทรงพุ่มทุเรียนให้ใช้วิธีถอนหรือใช้จอบตากเบา ๆ เพื่อไม่ให้รากทุเรียนได้รับความเสียหาย ส่วนการกำจัดวัชพืชนอกทรงพุ่มอาจใช้เครื่องตัดหญ้า ใช้มีด หรือใช้ยากำจัดวัชพืชได้ตามความเหมาะสม

ช่วงเวลาการกำจัดวัชพืชควรทำก่อนเก็บเกี่ยวผลผลิต เพื่อความสะดวกในการปฏิบัติงานระหว่างเก็บเกี่ยวผลผลิต หรือหลังเก็บเกี่ยวผลผลิตแล้ว และควรทำอีกครั้งหนึ่งในช่วงปลายฝนเมื่อเริ่มให้ดินแห้งเร็วขึ้น

การใช้สารเคมีในการกำจัดวัชพืช จะให้ได้ผลดีต้องเป็นช่วงที่วัชพืชกำลังงามเต็มที่ ก่อนออกดอกเป็นวันที่ฝนไม่ตก มีแสงแดดเพียงพอตลอดทั้งวันซึ่งจะช่วยให้สารเคมีเกิดประสิทธิภาพมากที่สุดสำหรับหญ้าคา ปัจจุบันสารเคมีที่ให้ผลดี คือ สารไกลโฟเสท (glyphosate) เช่น

ราวตั้งอัน , สปาร์ค แต่ต้องใช้ให้ถูกต้องตามคำแนะนำ

โรคทุเรียน

โรคที่ทำให้ความเสียหายแก่ทุเรียนที่สำคัญคือ

โรคโคนเน่ารากเน่า โรคนี้เกิดจากเชื้อรา Phytophthora palmivora ซึ่งนอกจากจะทำลายรากและโคนต้นทุเรียนแล้วยังสามารถทำลายกิ่ง ก้าน ใบ และผลของทุเรียนได้ด้วย ซึ่งถือว่าเป็นโรคที่สำคัญที่สุดเพราะถ้าเกิดแล้วจะทำให้ต้นตายและลูกกลมอย่างรวดเร็ว ถ้าต้นไม่ตายก็จะทำให้ผลผลิตมีคุณภาพต่ำ

การป้องกันกำจัด

1. ควรปราบวัชพืชภายในสวนและตัดแต่งกิ่งให้โปร่งแดดส่องทั่วถึง
2. ใช้ยาริโดมิล ในอัตรา 300 กรัม/ตัน ผสมน้ำทาบริเวณที่เป็นโรค ก่อนทายาควรใช้มีดขุดเปลือกออกให้สูงจากพื้นดินประมาณ 1 เมตร
3. ควรพ่นยากำจัดมอด ซึ่งเป็นพาหะนำโรคโคนเน่ามาสู่ทุเรียน

โรคใบติด โรคนี้เกิดจากเชื้อรา Rhizoctonia sp. ทำลายใบแก่ทุเรียนในช่วงปลายฤดูฝน ทำให้ใบแก่ทุเรียนตายนิ่ง และเน่าติดกันเป็นปึก โรคนี้จะลุกลามอย่างรวดเร็วจากใบที่ต่ำ ๆ ใกล้ผิวดิน โรคนี้มีผลทำให้ผลผลิตและคุณภาพทุเรียนต่ำลง

การป้องกันกำจัด โดยหมั่นตัดแต่งกิ่งให้โปร่ง อย่าปล่อยให้กิ่งห้อยใกล้ผิวดิน และใช้สารคอปเปอร์ออกซิดคลอไรด์ 85 เปอร์เซ็นต์ 45 กรัม/น้ำ 20 ลิตร ฉีดประมาณ 10-15 วัน

โรคแอนแทรกโนส โรคนี้เกิดจากเชื้อรา Gloeosporium sp. โรคนี้จะทำให้ใบเป็นจุดสีน้ำตาล ขอบ ๆ จุดมีสีน้ำตาลปนแดง จุดมีขนาดประมาณ 0.2-2 เซนติเมตร ถ้าเกิดกับใบอ่อน ๆ จะเป็นจุดไหม้และใบหงิกงอ และร่วงหล่นไป

การป้องกันกำจัด ให้ใช้เบนเลท 50 ประมาณ 6-12 กรัม ผสมน้ำ 20 ลิตร ฉีดให้ทั่วต้น

แมลงศัตรูทุเรียน

แมลงที่เป็นศัตรูสำคัญของทุเรียนมีดังนี้

เพลี้ยไก่แจ้ ชอบดูดน้ำเลี้ยง และทำลายใบอ่อน ทุเรียนที่แตกใบอ่อน จะถูกทำลายเกือบหมด ทำให้ต้นทรุดโทรม ผลผลิตมีคุณภาพต่ำ

การป้องกันกำจัด ให้ฉีดพ่นด้วยเซฟวิน 85 ปริมาณ 30 กรัม/น้ำ 20 ลิตร หรือใช้เมทิลนาราไอออน 20 ซีซี ต่อน้ำ 20 ลิตร ฉีดให้ทั่วทุก ๆ 5-10 วัน จนกว่าใบจะแก่

แมลงมุมแดง แมลงมุมแดงจะดูดน้ำเลี้ยงของใบแก่ทุเรียนในฤดูหนาว ซึ่งเป็นระยะที่ทุเรียนเริ่มออกดอกติดผล ใบแก่จะถูกดูดจนกระทั่งร่วงหมดในที่สุด เมื่อในทุเรียนร่วงมาก ๆ จะแตกใหม่ ซึ่งจะกระทบกระเทือนต่อการติดผลมาก หากดอกกำลังบาน หรือโรยจะทำให้ไม่ติดผลเลย ถึงแม้ว่าจะติดผลแล้วหากใบร่วงหมด ถ้าแตกใบใหม่ ผลที่ติดแล้วจะร่วงเกือบหมดเช่นกัน

การป้องกันกำจัด

1. ฉีดพ่นด้วยกำมะถันผงที่ละลายน้ำได้อัตราส่วน 60 กรัม/น้ำ 20 ลิตร
2. ฉีดด้วยยาเคนเทน (W.P.) 18.5 เปอร์เซ็นต์

หนอนขี้กิ้งกอกและขี้วผล ช่วงที่ทุเรียนเป็นดอกและผลอ่อน จะมีหนอนขี้กิ้งกอกและขี้วผล ผลอ่อนให้ได้รับความเสียหาย

การป้องกันกำจัด ให้ฉีดพ่นด้วยเซฟวิน 85 อัตรา 30 กรัมต่อน้ำ 20 ลิตร ในช่วงที่ทุเรียนเป็นดอกและผลอ่อน

หนอนเจาะผลทุเรียน หนอนมีเชื้อชนิดนี้จะเจาะทำลายเข้าไปในลำต้น ดอก เมล็ด และผล ทำให้ยากแก่การค้นหาและทำลาย จะสังเกตการทำลายได้จากสารพิษที่ขับถ่ายออกมาจากลำต้น ซึ่งเป็นศัตรูที่สำคัญของทุเรียนและร้ายแรงในระยะติดผล

การป้องกันกำจัด ต้องใช้ยาประเภทดูดซึมฉีดตั้งแต่ผลอ่อนเป็นระยะ ๆ ทุก 10-15 วัน จนทุเรียนใกล้แก่จึงหยุดฉีด

ปัจจัยที่มีผลให้ทุเรียนออกดอกเร็วกว่าปกติ

1. พันธุ์ ทุเรียนพันธุ์เบาซึ่งโดยปกติแล้วเป็นพันธุ์ที่มีดอกออกง่าย และออกดอกก่อนพันธุ์อื่นอยู่เสมอ เช่น พันธุ์กระดุม ชะนี จะออกดอกก่อนพันธุ์อื่นที่ปลูกในพื้นที่และสภาพแวดล้อมเดียวกัน นอกจากนี้ทุเรียนพันธุ์กลางบางพันธุ์เมื่อมีอายุมากขึ้นก็จะออกดอกง่ายขึ้น เช่น พันธุ์กบแม่เผ่าที่มีอายุมากกว่า 12 ปีขึ้นไป ในการทำให้ทุเรียนออกทวาย หรือออกก่อนฤดูกาล พบว่าพันธุ์กระดุม หมอนทอง และกบสุวรรณ สามารถทำทวายได้ง่าย ส่วนพันธุ์ก้านยาวและชะนี ทำให้ออกทวายหรือออกก่อนฤดูกาลได้ยาก

2. ต้นพันธุ์แม่ ทุเรียนพันธุ์เดียวกันมาจากแม่พันธุ์คนละต้นอาจให้ดอกไม่พร้อมกัน ดังนั้นจำเป็นต้องคัดเลือกพันธุ์ทุเรียนจากต้นแม่ที่ออกดอกง่ายมาปลูก เพราะโอกาสที่จะออกดอกเร็วมีมากกว่า

3. ความสมบูรณ์ของต้น ทุเรียนที่ได้รับการบำรุงให้สมบูรณ์เต็มที่ เมื่ออยู่ในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมพร้อมที่จะออกดอกทันที แต่ในขณะที่ต้นทุเรียนที่ถูกบังคับด้วยการให้ปุ๋ยเสริมทางใบอยู่เสมอ และให้ธาตุไนโตรเจนต่ำ ซึ่งจะทำให้ต้นทุเรียนไม่สมบูรณ์เท่าที่ควร ต้นก็จะอยู่ในสภาพที่พร้อมจะออกดอกได้ทันทีเมื่อสภาพแวดล้อมเหมาะสม ส่วนต้นที่กำลังเป็นโรคอย่างรุนแรงก็จะออกดอกได้เช่นกัน และจะตายในที่สุด

4. ระบบการให้น้ำ การให้น้ำแบบวิธีน้ำหยด น้ำต้น หรือน้ำเหวี่ยง น้ำจะซึมลงไป ในดินได้น้อยกว่าการให้น้ำแบบสายลาก การให้น้ำด้วยวิธีดังกล่าวจะทำให้ระบบรากของทุเรียนอยู่ตื้น ง่ายต่อการบังคับน้ำเพื่อให้ทุเรียนออกดอกเร็วขึ้น

5. ดิน ดินที่มีการระบายน้ำดี เช่น ดินร่วนปนทราย ซึ่งมีการระบายน้ำดี ทำให้

ดินแห้งเร็ว โอกาสที่ทุเรียนจะออกดอกได้เร็วเป็นไปได้มาก

6. สภาพพื้นที่ พื้นที่ที่มีความลาดเท ที่ดอน การระบายน้ำจะดีกว่าพื้นที่ลุ่ม ทำให้ทุเรียนออกดอกเร็วขึ้น

7. สภาพดินฟ้าอากาศ เมื่อต้นทุเรียนอยู่ในสภาพพร้อมที่จะออกดอก และมีสภาพดินฟ้าอากาศที่เหมาะสม คือ ฝนทิ้งช่วงในเวลาที่เหมาะสม มีอุณหภูมิต่ำ ความชื้นสัมพัทธ์ต่ำ จะมีส่วนช่วยให้ทุเรียนออกดอกเร็วขึ้น ถึงแม้ในฤดูฝนหากต้นทุเรียนอยู่ในสภาพพร้อม ถ้าฝนทิ้งช่วงเพียง 3-4 วันติดต่อกัน ทุเรียนพันธุ์กระดุมจะสามารถออกดอกได้ พันธุ์ชนิดนี้ต้องการช่วงแล้งเพียง 7 วัน แต่ทั้งนี้ต้องมีการระบายน้ำดีแห้งเร็ว ถ้าดินมีการระบายน้ำไม่ดีต้องใช้เวลามากกว่านี้

8. เทคนิคการปฏิบัติของเกษตรกร ประสบการณ์ และความชำนาญของเกษตรกร นับตั้งแต่การคัดเลือกพันธุ์ การปลูก การดูแลรักษา ได้แก่ การตัดแต่งกิ่ง การทำโคน การใส่ปุ๋ย การบังคับน้ำ ตลอดจนการป้องกันกำจัดโรคแมลง เพื่อให้ต้นทุเรียนอยู่ในสภาพสมบูรณ์มีความพร้อมที่จะออกดอก

การดูแลทุเรียนแก่

มีหลายวิธีที่เกษตรกรปฏิบัติดังนี้

1. การนับอายุ โดยเริ่มตั้งแต่ดอกบานจนถึง ผลแก่พร้อมที่จะตัดได้
 - พันธุ์กระดุม อายุ 90-100 วัน
 - พันธุ์ชนิดนี้ อายุ 110-120 วัน
 - พันธุ์ก้านยาว กบ และหมอนทอง อายุ 120-135 วัน
 - พันธุ์อู้นัก ใช้เวลา 140-150 วัน
2. ดูปากปลิง ทุเรียนแก่จัดที่ปากปลิงจะมองเห็นรอยเด่นชัด
3. ดูสีของผล ผลทุเรียนแก่มองจากด้านบนจะเห็นหนามเป็นสีคล้ำ แต่ผลมีสีนวล ตัดกันเห็นได้ชัด แต่ถ้าผลทุเรียนอยู่ในที่ร่มมากจะสังเกตได้ลำบาก
4. ดูหนาม ผลทุเรียนแก่ปลายหนามจะออกสีน้ำตาลเข้ม เปราะหักง่าย
5. การเคาะเปลือก หรือกรีดหนาม ทุเรียนแก่พร้อมที่จะตัดภายในผลจะมีเสียงดังหลวม ๆ เสียงหนักและเบาแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับพันธุ์ทุเรียน และความหนาของเปลือก ต้อง

อาศัยความชำนาญพอสมควร

6. คูลี่ของก้านผล สีของก้านผลจะเข้มขึ้น และสากมือเมื่อผลแก่ ซึ่งต้องใช้ความชำนาญเปรียบเทียบกับผลอ่อน แต่ถ้าอยู่ในที่ร่มก็จะสังเกตได้ยาก
7. ครอบแยกกระหว่างร่องนุ จะเห็นรอยแยกอย่างเด่นชัด ยกเว้นบางพันธุ์ที่ไม่ปรากฏชัดเจน เช่น พันธุ์ก้านยาว
8. ครอบหนาม ผลทุเรียนแก่จัดหนามจะเปล่งออก มีร่องหนามห่าง และเวลาบีบปลายหนามเข้าหากันจะรู้สึกมีสปริง
9. ชิมปลิง ผลทุเรียนเมื่อแก่จัดหากตัดขั้วผลหรือปลิงดูน้ำที่ขั้วผลจะใส ไม่ขุ่นเหนียวเหมือนทุเรียนอ่อน และเมื่อชิมดูจะมีรสหวาน
10. ปล่อยให้ร่วงก่อน โดยปกติแล้วดอกทุเรียนแต่ละรุ่นในต้นเดียวกันจะบานแตกต่างกันไม่เกิน 10 วัน ให้สังเกตว่าต้นใดที่ผลทุเรียนเริ่มร่วง ก็ให้ตัดผลทุเรียนในรุ่นเดียวกันในต้นนั้นได้
11. คมกลืน ทุเรียนสุกจะมีกลิ่นหอม

วิธีเก็บเกี่ยวผลทุเรียน

1. ใช้มีดตัดแล้วโยนลงมารับด้วยกระสอบ เป็นวิธีที่นิยมกัน
2. ใช้มีดตัดแล้วโยงเชือกลงมา
3. ใช้มีดตัดทั้งโคนต้น (อยู่ต่ำ ๆ)
4. ใช้มีดตัดแล้วโยนลงมารับด้วยถุงมือ ใช้สำหรับต้นที่มีขนาดเล็ก ไม่สูงมากนัก

สถานการณ์ตลาดทุเรียน

โครงสร้างการตลาด

โครงสร้างการตลาดทุเรียนในประเทศไทยก็เช่นเดียวกับผลผลิตทางการเกษตรอื่น ๆ โดยทั่วไป ซึ่งการจะนำผลผลิตไปสู่มือผู้บริโภคนั้นล้วนแต่มีคนกลางเข้ามาเกี่ยวข้องกับทั้งสิ้น นับตั้งแต่การรับซื้อ การรวบรวมภายในท้องถิ่น และนำไปส่งต่อแก่พ่อค้าขายส่งในจังหวัดใหญ่ ๆ หรือตามศูนย์กลางพืชผลเกษตรอื่น ๆ จากนั้นก็จะมีพ่อค้ารายย่อยหรือพ่อค้าปลีกมารับพืชผลเหล่านั้นจากศูนย์กลาง แหล่งรวมผลผลิตเกษตรเพื่อที่จะนำไปจำหน่ายแก่ผู้บริโภคในลำดับสุดท้าย ในช่วงการจำหน่ายภายในประเทศนี้เอง ซึ่งจะทำให้เกษตรกรชาวสวนตกอยู่ในฐานะเสียเปรียบแก่พ่อค้าคนกลาง ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการเพิ่มมูลค่าผลผลิตเกษตรให้สูงขึ้นจากการรวมค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ไว้ร่วมกับผลผลิตเกษตรนั้น ๆ นอกจากนี้แล้วพ่อค้าคนกลางมีส่วนในการช่วยอำนวยความสะดวกในรูปแบบต่าง ๆ ในเรื่องของเวลา สถานที่ รูปร่างแก่ผู้บริโภค กล่าวโดยรวม ๆ แล้วโครงสร้างการตลาดทุเรียนภายในประเทศสามารถแบ่งออกได้ดังนี้

1. ตลาดพ่อค้าผู้รวบรวมในท้องถิ่น จะทำหน้าที่รวบรวมผลผลิตทุเรียนขั้นแรก ซึ่งตลาดแห่งนี้จะอยู่ใกล้กับผู้ผลิต เช่น ภายในอำเภอ ตำบล เป็นต้น พ่อค้าในตลาดแห่งนี้จะคอยรวบรวมทุเรียนจากสวนให้มามากเพียงพอที่จะรวบรวมส่งต่อไปยังพ่อค้ารวบรวมในจังหวัดเพื่อส่งเข้าสู่ศูนย์กลางผลไม้ในกรุงเทพมหานครอีกต่อหนึ่ง ลักษณะของพ่อค้ารวบรวมในท้องถิ่นนี้อาจจะอยู่ในรูปแบบของกลุ่มเกษตรกร สมาคมชาวสวนทุเรียน พ่อค้าขายส่งท้องถิ่น

2. ตลาดพ่อค้าผู้รวบรวม ทำหน้าที่ซื้อขายทุเรียนจากท้องถิ่นของตนเป็นหลัก ซึ่งรับซื้อจากเกษตรกรชาวสวนทุเรียนโดยตรง หรืออาจจะรวบรวมจากกลุ่มเกษตรกร สมาคมชาวสวนดังได้กล่าวมาแล้ว ตลาดพ่อค้าผู้รวบรวมนี้โดยปกติจะเป็นศูนย์รวมการคมนาคมขนส่งสำคัญ ๆ ของจังหวัด ซึ่งโดยมากจะตั้งอยู่ในเขตเมือง การทำธุรกิจในตลาดแห่งนี้จะมีปริมาณที่มากกว่ากลุ่มแรก และทำการซื้อขายทุเรียนเพื่อที่จะรวบรวมส่งศูนย์กลางตลาดผลไม้ในกรุงเทพมหานครต่อไป ลักษณะพ่อค้ารวบรวมในตลาดนี้ จะมีสถานที่ติดต่อไว้นานนอน อีกทั้งมีโกดังเก็บสินค้าชั่วคราวอีกด้วย

3. ตลาดปลายทาง เป็นตลาดแหล่งสุดท้ายที่เก็บรักษา รวบรวม จัดการและสนองความต้องการในตลาดผู้บริโภค ลักษณะตลาดนี้สามารถแบ่งได้ ดังนี้

- ตลาดกรุงเทพมหานคร เป็นตลาดปลายทางที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย ซึ่งเป็นแหล่งศูนย์กลางผลผลิตทางการเกษตรทุกชนิด เช่น ตลาดปากคลองตลาด ตลาดมหานาค ตลาดองค์การตลาด และตลาดสี่มุมเมือง เป็นต้น ในตลาดปลายทางนี้จะประกอบด้วยพ่อค้าหลายประเภท เช่น พ่อค้าส่ง (Wholesalers) พ่อค้าส่งออก (Exporters) และนายหน้าซื้อขาย (Brokers)

- ตลาดที่ขายผลผลิตเพื่อการบริโภค ซึ่งได้แก่ ตลาดขายปลีกที่ทำหน้าที่ขายผลผลิตให้กับผู้บริโภค ทั้งในเขตกรุงเทพมหานครและตามต่างจังหวัดอื่น ๆ

- ตลาดต่างประเทศ นับเป็นตลาดปลายทางที่ปัจจุบันนี้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในขบวนการส่งออกต่างให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก ในการกระจายผลผลิตทางการเกษตรให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น ซึ่งเนื่องจากประเทศไทยมีสภาพภูมิประเทศที่เหมาะสมในการทำการเกษตร ผลิตผลขึ้นมาเพื่อใช้บริโภคภายในประเทศ ส่วนที่เหลือก็จะสามารถส่งออกไปจำหน่ายต่างประเทศ สำหรับทุเรียนส่งออกไปยังต่างประเทศนั้น มาจากผู้ส่งออกต่าง ๆ ที่ทำหน้าที่รวบรวมสินค้าเพื่อการส่งออกโดยตรง

การจำหน่ายทุเรียน

การจำหน่ายทุเรียนในภาคตะวันออก อยู่ในช่วงเดือนพฤษภาคม - กรกฎาคม ของทุกปี ปกติจะคิดราคาซื้อขายกัน 2 วิธี คือการคิดราคาตามน้ำหนักผลทุเรียนทั้งเปลือก และคิดราคาตามขนาดของผลทุเรียน โดยพ่อค้าที่เข้าไปรับซื้อถึงสวนจะคัดแบ่งผลทุเรียนเป็น 3 ขนาด คือ ขนาดใหญ่ กลาง และเล็ก ขนาดกลางจะซื้อโดยวิธีชั่งน้ำหนัก ส่วนขนาดเล็กหรือใหญ่ จะใช้วิธีนับผลเหมาะ แต่ถ้าเกษตรกรนำมาจำหน่ายเองในตลาดท้องถิ่น ส่วนใหญ่แล้วจะคิดราคาทุเรียนโดยการชั่งน้ำหนัก และราคาของทุเรียนก็จะแตกต่างกันไปตามขนาดด้วย ซึ่งขนาดกลางจะมีราคาต่อกิโลกรัมสูงที่สุด ส่วนขนาดเล็กและใหญ่จะมีราคาต่อกิโลกรัมใกล้เคียงกัน สำหรับทุเรียนที่สุกเกินไป หรือทุเรียนพื้นเมือง ทุเรียนคุณภาพไม่ดี นิยมแกะเนื้อจำหน่ายตามน้ำหนักเพื่อนำไปแปรรูปเป็นทุเรียนกวนต่อไป

วิธีการจำหน่ายทุเรียนของเกษตรกร อาจจะสรุปจำแนกได้ดังนี้

1. เกษตรกรนำไปจำหน่ายเองในตลาดท้องถิ่น อาจนำไปจำหน่ายเองหรือไปจำหน่ายในร้านของกลุ่มเกษตรกร สหกรณ์การเกษตร หรืออื่น ๆ ซึ่งทางการจัดไว้เป็นตลาดจำหน่ายผลไม้โดยตรง
2. เกษตรกรนำไปขายส่งให้กลุ่มเกษตรกร หรือนักค้าคนกลางซึ่งตั้งหน่วยรับซื้อและจำหน่ายในตลาดท้องถิ่น
3. เกษตรกรนำไปขายส่งให้นักค้าเร่ ซึ่งนำรถมาจ่อรับซื้อตามจุดรับซื้อต่าง ๆ ในท้องถิ่น
4. นักค้าเร่ หรือนักค้าคนกลาง ได้ไปตระเวนรับซื้อถึงสวนโดยตัดเอง หรือให้เกษตรกรเจ้าของสวนตัดให้
5. นักค้าคนกลางเหมาะสม โดยทั่วไปนักค้าคนกลางจะเข้าไปเหมาะที่สวนเอง

นอกจากนี้ทางราชการยังช่วยสนับสนุน โดยการติดต่อหาตลาดจำหน่ายผลผลิตให้ทั้งในกรุงเทพมหานครและต่างจังหวัด เช่น เชียงใหม่ หาดใหญ่ อุดรราชธานี ขอนแก่นและนครราชสีมา เพื่อให้เกษตรกรนำไปจำหน่ายให้ผู้บริโภคโดยตรง

วิธีการตลาดทุเรียน

การซื้อขายทุเรียนจากเกษตรกรไปยังผู้บริโภคทั้งภายในและต่างประเทศได้ผ่านนักค้าคนกลางเพื่อไปสู่ผู้บริโภค ดังนี้

1. ผู้รวบรวมในท้องถิ่นซึ่งในที่นี้หมายถึงกลุ่มเกษตรกร นักค้าเร่หรือนักค้าคนกลาง จะรับซื้อทุเรียนจากเกษตรกรที่สวน เพื่อนำไปจำหน่ายให้แก่พ่อค้าขายส่งในกรุงเทพมหานคร
2. พ่อค้าขายส่งกรุงเทพมหานคร จะรับซื้อทุเรียนจากผู้รวบรวมในท้องถิ่น เพื่อนำไปขายให้แก่พ่อค้าขายปลีกในกรุงเทพมหานคร หรือนำไปขายให้แก่พ่อค้าส่งออก
3. พ่อค้าส่งออกจะรับซื้อทุเรียนจากเกษตรกรที่สวน เพื่อนำไปจำหน่ายให้แก่ผู้บริโภคในต่างประเทศ
4. ผู้บริโภคที่เป็นคนต่างจังหวัดมาซื้อทุเรียนจากเกษตรกรเอง ซึ่งจะมาซื้อที่ตลาด

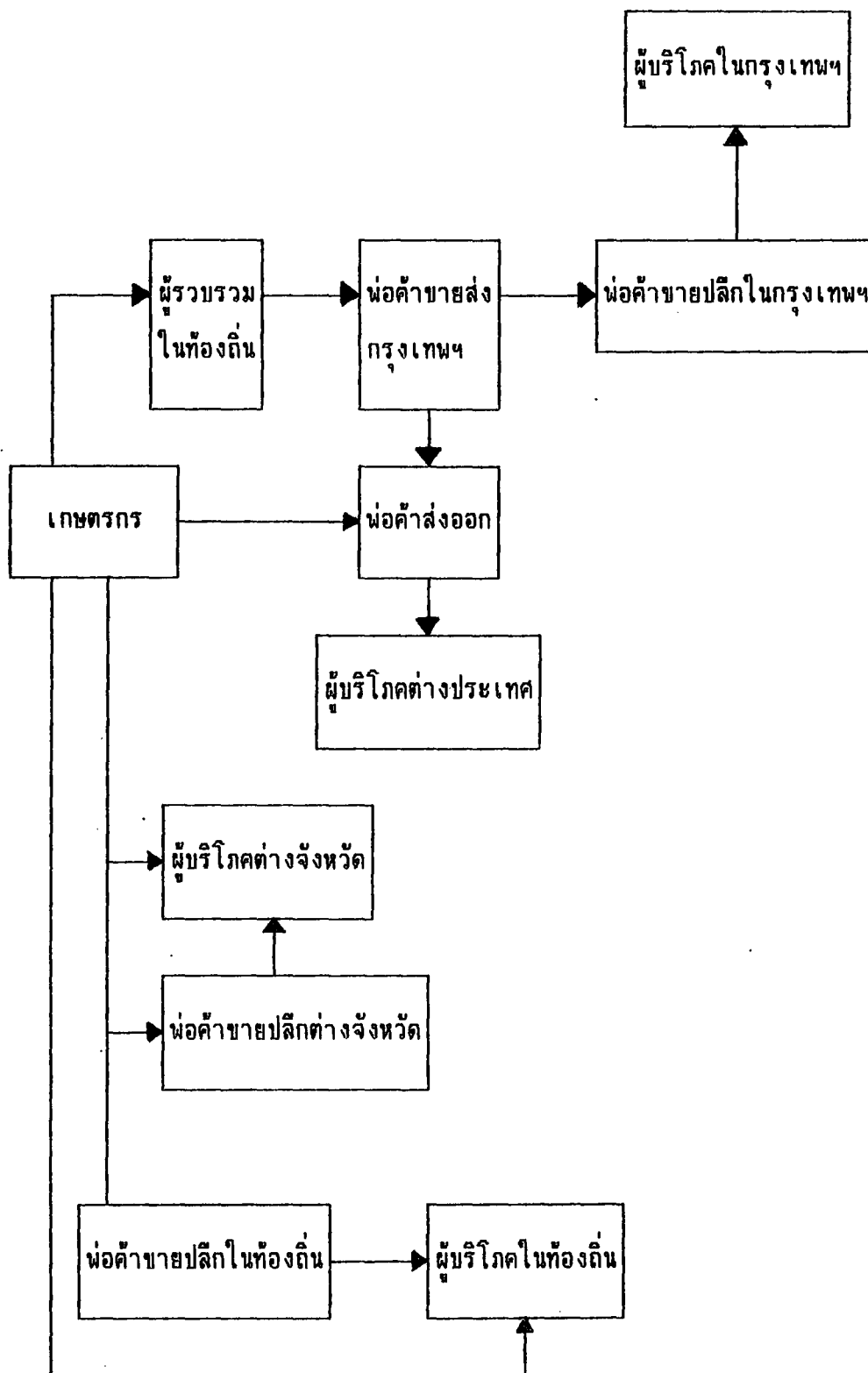
ท้องถิ่น

5. พ่อค้าขายปลีกที่เป็นคนต่างจังหวัดจะมารับซื้อทุเรียนจากเกษตรกร เพื่อนำไปจำหน่ายให้แก่ผู้บริโภคต่างจังหวัด ส่วนใหญ่พ่อค้าต่างจังหวัดจะมารับซื้อที่ตลาดท้องถิ่น

6. พ่อค้าขายปลีกในท้องถิ่นจะรับซื้อทุเรียนจากเกษตรกร เพื่อนำไปจำหน่ายให้แก่ผู้บริโภคในท้องถิ่น ซึ่งอาจจะไปรับซื้อทุเรียนถึงในสวน หรือไปรับซื้อที่ตลาดท้องถิ่น

7. ผู้บริโภคในท้องถิ่นมาซื้อทุเรียนจากเกษตรกรเอง ซึ่งส่วนใหญ่จะมาซื้อที่ตลาด

ท้องถิ่น

ภาพที่ 2 วิถีการตลาดทุเรียน

ที่มา : (สำนักงานเกษตรอำเภอแกลง จังหวัดระยอง , 2535)

แหล่งซื้อขายผลไม้ในจังหวัดระยอง

ตลาดภายในจังหวัด มีตลาดซื้อขายผลไม้ที่สำคัญมากมายหลายแห่ง คือ

- บริเวณสองข้างถนนสายบ้านบึง - แกลง ระหว่างอำเภอวังจันทร์ถึงอำเภอ
แกลง
- บริเวณสองข้างถนนสุขุมวิทจากอำเภอเมืองระยองถึงอำเภอแกลง
- ตลาดศูนย์การค้าระยอง อำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง
- ตลาดเขาดิน (สุขุมวิท) อำเภอแกลง จังหวัดระยอง
- ตลาดสามย่าน (ทางแยกถนนบ้านบึง - แกลง - จันทบุรี)
- กลุ่มมังคุด เลขที่ 20 หมู่ที่ 1 ตำบลเนินฆ้อ อำเภอแกลง จังหวัดระยอง
- กลุ่มมังคุด เลขที่ 204 หมู่ที่ 4 ตำบลชากพง อำเภอแกลง จังหวัดระยอง

ตลาดต่างจังหวัด

- ตลาดเนินสูง อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี
- ตลาดปากคลองตลาด กรุงเทพมหานคร
- ตลาดมหานาค กรุงเทพมหานคร
- ตลาดกลาง ผัก - ผลไม้ จังหวัดนครศรีธรรมราช
- ตลาดสี่มุมเมือง (ดอนเมือง) กรุงเทพมหานคร
- ตลาดกลาง ผัก - ผลไม้ จังหวัดสมุทรสาคร

บริษัทที่ทำการส่งผลไม้ออกต่างประเทศ ที่อยู่ในจังหวัดระยอง

- บริษัทระยองการเกษตร จำกัด 101 หมู่ที่ 11 ตำบลสองสลึง อำเภอแกลง
จังหวัดระยอง (038) 632012, 632013
- บริษัทสหตราแลนด์ 065/1 ถนนสุขุมวิท ตำบลท่าประคู้ อำเภอเมือง จังหวัด
ระยอง (038) 611996, 614370
- นายเกียรติศักดิ์ ตั้งเจริญสุทธิชัย (ไต) ถนนเทศบาล 1 ซอย 5 อำเภอแกลง
จังหวัดระยอง

ราคาทุเรียนที่เกษตรกรขายได้ปีที่ผ่านมา

ราคาทุเรียนโดยทั่วไปมีการเปลี่ยนแปลงตามฤดูกาลเหมือนสินค้าเกษตรอื่น ๆ ในช่วงต้นฤดูผลผลิตมีน้อยจึงทำให้ราคาสูง ตอนกลางฤดูผลผลิตออกสู่ตลาดมากราคาจะลดลง และในปลายฤดูราคาจะเพิ่มขึ้นอีกครั้งหนึ่ง แต่ไม่สูงเหมือนต้นฤดู

ซึ่งราคาที่เกษตรกรขายได้ในปีที่ผ่านมาก็คือในปีการเพาะปลูก 2534/2535 ถึงปีการเพาะปลูก 2535/2536 มีแนวโน้มการขึ้นลงของราคาในลักษณะเดียวกับที่กล่าวมา (ตารางที่ 5) สำหรับราคาเฉลี่ยเป็นรายเดือนในช่วงที่มีการซื้อขายในจังหวัดระยอง คือ

ทุเรียนพันธุ์ชะนี มีราคาเฉลี่ยเป็นรายเดือนดังนี้

-เดือนเมษายน	เฉลี่ยราคา กิโลกรัมละ	14.58	บาท
-เดือนพฤษภาคม	เฉลี่ยราคา กิโลกรัมละ	10.41	บาท
-เดือนมิถุนายน	เฉลี่ยราคา กิโลกรัมละ	10.25	บาท

ทุเรียนพันธุ์หมอนทอง มีราคาเฉลี่ยเป็นรายเดือนดังนี้

-เดือนเมษายน	เฉลี่ยราคา กิโลกรัมละ	27.50	บาท
-เดือนพฤษภาคม	เฉลี่ยราคา กิโลกรัมละ	17.98	บาท
-เดือนมิถุนายน	เฉลี่ยราคา กิโลกรัมละ	19.00	บาท

ตารางที่ 5 ราคาทุเรียนที่เกษตรกรขายได้เป็นรายเดือนในช่วงที่มีการซื้อขาย ในปีการเพาะปลูก
2534/2535 ถึงปีการเพาะปลูก 2535/2536

เดือน	ราคาทุเรียน (บาท/ก.ก.)		
	ชะนี	หมอนทอง	
เมษายน	(2534/2535)	13.66	28.50
	(2535/2536)	15.50	26.50
	เฉลี่ย	14.58	27.50
พฤษภาคม	(2534/2535)	10.00	17.10
	(2535/2536)	10.83	18.87
	เฉลี่ย	10.41	17.98
มิถุนายน	(2534/2535)	-	23.75
	(2535/2536)	10.25	14.25
	เฉลี่ย	10.25	19.00

ที่มา : (สำนักงานเกษตรจังหวัดระยอง , 2537)

บทที่ 4

ผลการศึกษา

จากการศึกษาสภาพการผลิตและการตลาดทุเรียนของเกษตรกร อำเภอกง จังหวัดระยอง ปีการเพาะปลูก 2536/2537 สรุปได้ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกร

เพศ

เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนในอำเภอกง จังหวัดระยอง ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 66 และเป็นเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 34 (ตารางที่ 6)

อายุ

เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วง 35-44 ปี คิดเป็นร้อยละ 31.33 รองลงคือช่วงอายุ 45-54 ปี คิดเป็นร้อยละ 28.67 อายุ 55-64 ปี คิดเป็นร้อยละ 20 และช่วงอายุ 65-74 ปี มีจำนวนเกษตรกรตัวอย่างน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 5.33 ค่าเฉลี่ยอายุของเกษตรกรเท่ากับ 46.81 ปี เกษตรกรมีอายุมากที่สุดเท่ากับ 74 ปี และน้อยที่สุดเท่ากับ 25 ปี (ตารางที่ 7)

ศาสนา

เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนในอำเภอกงที่ได้ทำการศึกษาเวลานั้น นับถือศาสนาพุทธทุกคน

ตารางที่ 6 เพศ

เพศ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
ชาย	99	66.00
หญิง	51	34.00
รวม	150	100.00

ตารางที่ 7 อายุ

ช่วงอายุ(ปี)	จำนวน(คน)	ร้อยละ
25-34	22	14.67
35-44	47	31.33
45-54	43	28.67
55-64	30	20.00
65-74	8	5.33
รวม	150	100.00

สถานภาพการสมรส

เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนส่วนใหญ่แต่งงานแล้ว คิดเป็นร้อยละ 89.33 รองลงมาคือ เป็นม่าย คิดเป็นร้อยละ 8 และเป็นโสดซึ่งมีจำนวนเกษตรกรตัวอย่างน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 2.67 (ตารางที่ 8)

ตารางที่ 8 สถานภาพการสมรส

สถานภาพการสมรส	จำนวน(คน)	ร้อยละ
แต่งงานแล้ว	134	89.33
ม่าย	12	8.00
โสด	4	2.67
รวม	150	100.00

ระดับการศึกษา

เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียน ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 84 รองลงมาคือระดับมัธยมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 7.33 ระดับอาชีวศึกษา คิดเป็นร้อยละ 2.67 ระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 2 นอกจากนี้ยังมีเกษตรกรที่ไม่ได้เรียนหนังสืออีก คิดเป็นร้อยละ 4 ซึ่งจากผลการศึกษาจะเห็นได้ว่าเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนมีระดับการศึกษาอยู่ในเกณฑ์ต่ำ (ตารางที่ 9)

จำนวนสมาชิกในครอบครัว

เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนส่วนใหญ่มีสมาชิกในครอบครัว 1-4 คน คิดเป็นร้อยละ 51.33 รองลงมาคือมีสมาชิกในครอบครัว 5-8 คน ร้อยละ 42.67 และที่มีจำนวนตัวอย่างน้อยที่สุดคือมีสมาชิกในครอบครัว 9-12 คน คิดเป็นร้อยละ 6 จำนวนสมาชิกในครอบครัวที่มากที่สุดคือ 12 คน และน้อยที่สุดคือ 1 คน ซึ่งจากผลการศึกษาจะเห็นได้ว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีครอบครัวขนาดเล็ก (ตารางที่ 10)

อาชีพเดิม

อาชีพเดิมของเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียน โดยส่วนใหญ่แล้วคือ ทำนา คิดเป็นร้อยละ 30 รองลงมาคือทำสวนยางพารา คิดเป็นร้อยละ 19.33 ทำไร่ คิดเป็นร้อยละ 18 นอกจากนี้ก็ยังมีอาชีพเดิมคือ รับจ้าง ค้าขาย รับราชการ ประมง สวนผลไม้ (มะม่วงและขนุน) และอาชีพอื่น ๆ ซึ่งก็มีจำนวนไม่มากนัก ส่วนเกษตรกรที่ไม่มีอาชีพเดิมนั้น คิดเป็นร้อยละ 26.67 (ตารางที่ 11)

อาชีพหลัก

เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนส่วนใหญ่มีอาชีพหลัก คือทำสวนผลไม้ และส่วนใหญ่เป็นสวนทุเรียน ซึ่งเกษตรกรที่ทำสวนผลไม้คิดเป็นร้อยละ 68 รองลงมาคือทำสวนยางพารา คิดเป็นร้อยละ 30.67 และอาชีพอื่น ๆ อีก คิดเป็นร้อยละ 1.33 (ตารางที่ 12)

ตารางที่ 9 ระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน(คน)	ร้อยละ
ประถมศึกษา	126	84.00
มัธยมศึกษา	11	7.33
อาชีวศึกษา	4	2.67
ปริญญาตรี	3	2.00
ไม่ได้เรียน	6	4.00
รวม	150	100.00

ตารางที่ 10 จำนวนสมาชิกในครอบครัว

จำนวนสมาชิกในครอบครัว(คน)	จำนวน(คน)	ร้อยละ
1-4	77	51.33
5-8	65	42.67
9-12	9	6.00
รวม	150	100.00

ตารางที่ 11 อาชีพเดิม^{1/}

อาชีพเดิม	จำนวน(คน)	ร้อยละ
ทำนา	45	30.00
ทำสวนยาง	29	19.33
ทำไร่	27	18.00
รับจ้าง	10	6.67
ค้าขาย	4	2.67
รับราชการ	4	2.67
ประมง	2	1.33
ทำสวนผลไม้	1	0.67
ไม่มีอาชีพเดิม	40	26.67
อื่น ๆ (พนักงานขาย ช่างก่อสร้าง และพนักงานบริษัทเอกชน)	8	5.33

หมายเหตุ 1/ เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนมีอาชีพเดิมมากกว่า 1 อาชีพ

ตารางที่ 12 อาชีพหลัก

อาชีพหลัก	จำนวน(คน)	ร้อยละ
ทำสวนผลไม้	102	68.00
ทำสวนยาง	46	30.67
อื่น ๆ (ปลูกลำไยและพนักงานขาย)	2	1.33
รวม	150	100.00

อาชีพรอง

เกษตรกรส่วนใหญ่มีอาชีพรองคือ ทำสวนยางพารา คิดเป็นร้อยละ 34 รองลงมาคือ ทำสวนผลไม้ (ทุเรียน เงาะ มังคุด ลำไย ลองกอง เป็นต้น) คิดเป็นร้อยละ 28 ทำนา คิดเป็นร้อยละ 18 นอกจากนี้ก็ประกอบอาชีพรับจ้าง ทำไร่ ค้าขาย ประมง สวนผัก เลี้ยงสัตว์ และอาชีพอื่น ๆ ซึ่งก็มีจำนวนไม่มากนัก ส่วนเกษตรกรที่ไม่มีอาชีพรองนั้น คิดเป็นร้อยละ 18 และจากการศึกษาเกษตรกรตัวอย่างพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพการทำสวนผลไม้และสวนยางพาราคอควบคู่กัน (ตารางที่ 13)

เหตุผลที่ปลูกลำไย

เกษตรกรส่วนใหญ่จะปลูกลำไยเพราะเห็นว่าสภาพพื้นที่เหมาะสม คิดเป็นร้อยละ 40 รองลงมาคือปลูกลำไยเพราะเห็นว่ามีรายได้ดี คิดเป็นร้อยละ 32.67 และปลูกลำไยมาตั้งแต่บรรพบุรุษ คิดเป็นร้อยละ 18 นอกจากนี้ก็เนื่องมาจากเหตุผลอื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 15.33 (ตารางที่ 14)

การตัดสินใจปลูกทุเรียน

เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนทุกคนที่ได้ศึกษามานี้ตัดสินใจที่จะปลูกทุเรียนเอง ไม่ได้ตัดสินใจ
เนื่องจากได้รับคำแนะนำจากผู้อื่นแต่ประการใด

ตารางที่ 13 อาชีพรอง^{1/}

อาชีพรอง	จำนวน(คน)	ร้อยละ
ทำสวนยาง	51	34.00
ทำสวนผลไม้	42	28.00
ทำนา	27	18.00
รับจ้าง	11	7.33
ทำไร่	11	7.33
ค้าขาย	9	6.00
ประมง	5	3.33
ทำสวนผัก	3	2.00
เลี้ยงสัตว์	3	2.00
ไม่มีอาชีพรอง	27	18.00
อื่น ๆ (พนักงานขาย)	4	2.67

หมายเหตุ ^{1/} เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนมีอาชีพรองมากกว่า 1 อาชีพ

ตารางที่ 14 เหตุผลที่ปลูกทุเรียน^{1/}

เหตุผลที่ปลูกทุเรียน	จำนวน(คน)	ร้อยละ
สภาพพื้นที่เหมาะสม	60	40.00
รายได้ดี	49	32.67
ปลูกทุเรียนมาตั้งแต่บรรพบุรุษ	27	18.00
อื่น ๆ (หารายได้เพิ่มเติม เป็นอาชีพอิสระ เป็นมรดกให้ลูก อยากเปลี่ยนอาชีพ)	23	15.33

หมายเหตุ 1/ เกษตรกรมีเหตุผลที่ปลูกทุเรียนมากกว่า 1 ข้อ

ตอนที่ 2 ข้อมูลด้านการผลิต

วัตถุประสงค์ของการผลิต

เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนส่วนใหญ่ผลิตทุเรียนเพื่อขายในประเทศ คิดเป็นร้อยละ 90.67 รองลงมาผลิตเพื่อสนองวัตถุประสงค์ทั้งสองประการคือขายในประเทศและส่งออกขายต่างประเทศ คิดเป็นร้อยละ 7.33 และผลิตเพื่อส่งออกขายต่างประเทศมีจำนวนน้อยที่สุด คือ 3 คนเท่านั้น คิดเป็นร้อยละ 2 การที่เกษตรกรส่วนใหญ่ขายผลผลิตในประเทศเพราะมีปริมาณผลผลิตไม่มากนัก เป็นการผลิตเพียงรายย่อย (ตารางที่ 15)

ระยะเวลาในการปลูกทุเรียน

เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนส่วนใหญ่ จะมีระยะเวลาในการปลูกทุเรียนไม่นานมากนัก กล่าวคือมีระยะเวลาปลูก 5-10 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 54.67 รองลงมาคือระยะเวลา 16-20 ปี คิดเป็นร้อยละ 17.33 ระยะเวลา 11-15 ปี คิดเป็นร้อยละ 13.33 ระยะเวลา 26-30 ปี คิดเป็นร้อยละ 7.33 ระยะเวลา 21-25 ปี คิดเป็นร้อยละ 4.67 และระยะเวลามีจำนวนเกษตรกรตัวอย่างน้อยที่สุดคือระยะเวลา 31-35 ปี คิดเป็นร้อยละ 2.67 ค่าเฉลี่ยของระยะเวลาในการปลูกทุเรียนเท่ากับ 13.95 ปี ระยะเวลาในการปลูกทุเรียนที่นานมากที่สุดคือ 35 ปี และน้อยที่สุดคือ 5 ปี (ตารางที่ 16)

ตารางที่ 15 วัตถุประสงค์เพื่อการผลิต

วัตถุประสงค์	จำนวน(คน)	ร้อยละ
ขายในประเทศ	136	90.67
สนองวัตถุประสงค์ทั้งสอง	11	7.33
ส่งออกขายต่างประเทศ	3	2.00
รวม	150	100.00

ตารางที่ 16 ระยะเวลาในการปลูกทุเรียน

ระยะเวลา(ปี)	จำนวน(คน)	ร้อยละ
5-10	82	54.67
11-15	20	13.33
16-20	26	17.33
21-25	7	4.67
26-30	11	7.33
31-35	4	2.67
รวม	150	100.00

พื้นที่

พื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมดและลักษณะการถือครอง เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรรายย่อย มีพื้นที่ทำการเกษตรไม่มากนัก ซึ่งโดยทั่วไปจะมีพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด 1-20 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 41.33 รองลงมา มีพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด 21-40 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 28.67 และพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด 101-120 ไร่ กับพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมดมากกว่า 120 ไร่ มีจำนวนน้อยที่สุด คือมีจำนวนเกษตรกรตัวอย่างเท่ากัน และมีเพียง 2 คน เท่านั้น คิดเป็นร้อยละ 1.33 ค่าเฉลี่ยของพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมดเท่ากับ 36.52 ไร่ ซึ่งจำนวนพื้นที่ทำการเกษตรมากที่สุดเท่ากับ 400 ไร่ และน้อยที่สุดเท่ากับ 2 ไร่ โดยพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมดส่วนใหญ่เป็นกรรมสิทธิ์ของตนเอง คิดเป็นร้อยละ 99.33 มีเพียง 1 คนเท่านั้นที่เช่าจากบุคคลอื่น คิดเป็นร้อยละ 0.67 และจำนวนพื้นที่ซึ่งเช่าจากบุคคลอื่นนั้นเท่ากับ 42 ไร่ (ตารางที่ 17)

พื้นที่ปลูกทุเรียน เกษตรกรส่วนใหญ่มีพื้นที่ปลูกทุเรียนไม่มากนัก กล่าวคือมีจำนวนพื้นที่ปลูกทุเรียน 1-10 ไร่ มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 62.67 รองลงมามีพื้นที่ปลูกทุเรียน 11-20 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 20.67 พื้นที่ปลูกทุเรียน 21-30 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 10.67 พื้นที่ปลูกทุเรียน 31-40 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 4.67 และพื้นที่ปลูกทุเรียน 40 ไร่ขึ้นไป มีจำนวนเกษตรกรตัวอย่างน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 1.33 ค่าเฉลี่ยของพื้นที่ปลูกทุเรียนเท่ากับ 13.63 ไร่ ซึ่งจำนวนพื้นที่ปลูกทุเรียนมากที่สุดเท่ากับ 100 ไร่ และน้อยที่สุดเท่ากับ 1 ไร่ (ตารางที่ 17)

พื้นที่ทุเรียนให้ผลผลิตแล้ว สำหรับพื้นที่ทุเรียนที่ให้ผลผลิตแล้ว ส่วนใหญ่มีพื้นที่ 1-10 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 70.67 รองลงมามีพื้นที่ 11-20 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 20.67 พื้นที่ 21-30 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 5.33 และพื้นที่ทุเรียนที่ให้ผลผลิตแล้ว 31-40 ไร่ มีจำนวนเกษตรกรตัวอย่างน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 3.33 ค่าเฉลี่ยของพื้นที่ทุเรียนให้ผลผลิตแล้วเท่ากับ 10.29 ไร่ ซึ่งจำนวนพื้นที่ทุเรียนให้ผลผลิตแล้วมากที่สุดเท่ากับ 40 ไร่ และน้อยที่สุดเท่ากับ 1 ไร่ (ตารางที่ 17)

พื้นที่ทุเรียนยังไม่ให้ผลผลิต ส่วนพื้นที่ทุเรียนยังไม่ให้ผลผลิตนั้นส่วนใหญ่มีพื้นที่ 1-5 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 26 รองลงมามีพื้นที่ 6-10 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 10.67 และพื้นที่มากกว่า 20 ไร่ มีจำนวนเกษตรกรตัวอย่างน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 1.33 นอกจากนี้ยังมีเกษตรกรตัวอย่างที่ไม่มีพื้นที่ทุเรียนยังไม่ให้ผลผลิตอีกจำนวน 85 คน คิดเป็นร้อยละ 56.67 ค่าเฉลี่ยของพื้นที่ทุเรียนยังไม่ให้ผลผลิตเท่ากับ 3.35 ไร่ ซึ่งจำนวนพื้นที่ทุเรียนยังไม่ให้ผลผลิตมากที่สุดเท่ากับ 60 ไร่ และน้อยที่สุดเท่ากับ 1 ไร่ (ตารางที่ 17)

ตารางที่ 17 พื้นที่

พื้นที่	จำนวน(คน)	ร้อยละ
พื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด(ไร่)		
1-20	62	41.33
21-40	43	28.67
41-60	24	16.00
61-80	9	6.00
81-100	8	5.34
101-120	2	1.33
มากกว่า 120 ไร่	2	1.33
ลักษณะการถือครอง		
เป็นของตนเอง	149	99.33
เช่า	1	0.67
พื้นที่ปลูกทุเรียน(ไร่)		
1-10	94	62.67
11-20	31	20.67
21-30	16	10.67
31-40	7	4.67
มากกว่า 40 ไร่	2	1.33
พื้นที่ทุเรียนให้ผลผลิตแล้ว(ไร่)		
1-10	106	70.67
11-20	31	20.67
21-30	8	5.33
31-40	5	3.33

ตารางที่ 17 (ต่อ)

พื้นที่	จำนวน(คน)	ร้อยละ
พื้นที่ที่เรียนยังไม่ให้ผลผลิต(ไร่)		
1-5	39	26.00
6-10	16	10.67
11-15	4	2.67
16-20	4	2.67
มากกว่า 20 ไร่	2	1.33
เกษตรกรไม่มีพื้นที่เรียนยังไม่ให้ผลผลิต	85	56.67

เงินทุนที่ใช้ในการปลูกทุเรียน

เกษตรกรส่วนใหญ่ใช้เงินทุนของตัวเองในการลงทุนปลูกทุเรียนครั้งแรก คิดเป็นร้อยละ 46 ซึ่งจากการศึกษาพบว่าส่วนมากเกษตรกรจะอาศัยเงินจากการประกอบอาชีพอื่น ๆ มาก่อน เช่น ทำนา ทำสวนยางพารา ทำไร่ และค้าขาย มาลงทุนทำสวนทุเรียน รองลงมาได้มาจากการกู้ยืม คิดเป็นร้อยละ 34 ส่วนการกู้ยืมและใช้เงินทุนของตัวเองมีจำนวนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 20 (ตารางที่ 18)

ตารางที่ 18 เงินทุนที่ใช้ในการปลูกทุเรียน

เงินทุน	จำนวน(คน)	ร้อยละ
เงินทุนของตัวเอง	69	46.00
กู้ยืม	51	34.00
กู้ยืมและเงินทุนของตัวเอง	30	20.00
รวม	150	100.00

แหล่งเงินทุน

เกษตรกรส่วนใหญ่กู้ยืมเงินมาจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร คิดเป็นร้อยละ 52 ทั้งนี้เพราะเกษตรกรที่ศึกษานั้นเป็นลูกค้าของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรทั้งสิ้น รองลงมากู้ยืมเงินจากธนาคารพาณิชย์ คิดเป็นร้อยละ 2 และกู้ยืมเงินจากสหกรณ์การเกษตรกับจากเพื่อนมีจำนวนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 0.67 เท่ากัน (ตารางที่ 19)

จำนวนแรงงานในครอบครัวที่ทำสวนทุเรียน

จำนวนแรงงานในครอบครัวที่ทำสวนทุเรียนส่วนใหญ่เท่ากับ 1-3 คน คิดเป็นร้อยละ 78.67 รองลงมา มีจำนวน 4-6 คน คิดเป็นร้อยละ 15.33 และจำนวน 7-9 คน มีจำนวนเกษตรกรตัวอย่างน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 2 นอกจากนี้ยังมีเกษตรกรตัวอย่างที่ไม่มีแรงงานในครอบครัวที่ทำสวนทุเรียนอีก คิดเป็นร้อยละ 4 ซึ่งจำนวนแรงงานในครอบครัวที่มากที่สุดเท่ากับ 9 คน และน้อยที่สุดเท่ากับ 1 คน (ตารางที่ 20)

ตารางที่ 19 แหล่งเงินกู้^{ข.1/}

แหล่งเงินกู้	จำนวน(คน)	ร้อยละ
ธกส.	78	52.00
ธนาคารพาณิชย์	3	2.00
สหกรณ์การเกษตร	1	0.67
เพื่อน	1	0.67

หมายเหตุ 1/ เกษตรกรกู้ยืมเงินมากกว่า 1 แห่ง

ตารางที่ 20 จำนวนแรงงานในครอบครัวที่ทำสวนทุเรียน

จำนวนแรงงาน(คน)	จำนวน(คน)	ร้อยละ
1-3	118	78.67
4-6	23	15.33
7-9	3	2.00
ไม่มีแรงงานในครอบครัวที่ทำสวนทุเรียน	6	4.00
รวม	150	100.00

การจ้างแรงงาน

จำนวนแรงงานจ้างทั้งหมด จำนวนแรงงานจ้างทั้งหมดส่วนใหญ่จะมีจำนวน 1-3 คน คิดเป็นร้อยละ 38.67 รองลงมามีจำนวนแรงงานจ้าง 4-6 คน คิดเป็นร้อยละ 13.33 มีจำนวนแรงงานจ้าง 10-12 คน คิดเป็นร้อยละ 2.67 และมีจำนวนแรงงานจ้าง 7-9 คน คิดเป็นร้อยละ 0.67 นอกจากนี้ยังมีเกษตรกรที่ไม่มีการจ้างแรงงานจากภายนอกอีก จำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 44.67 ซึ่งจำนวนแรงงานจ้างมากที่สุดเท่ากับ 12 คน และน้อยที่สุดคือ 1 คน ซึ่งจากผลการศึกษาจะเห็นได้ว่าจำนวนแรงงานจ้างจากภายนอกมีไม่มากนัก และส่วนใหญ่ก็ไม่มี การจ้างแรงงานจากภายนอก ทั้งนี้เป็นเพราะว่าเป็นการผลิตรายย่อย มีพื้นที่ปลูกทุเรียนจำนวน น้อยไม่จำเป็นจะต้องอาศัยแรงงานจ้างจากภายนอก (ตารางที่ 21)

จำนวนแรงงานจ้างประจำ สำหรับจำนวนแรงงานจ้างประจำนั้น ส่วนใหญ่จะมีจำนวน 1-3 คน คิดเป็นร้อยละ 10.67 รองลงมามีจำนวนแรงงาน 4-6 คน คิดเป็นร้อยละ 3.33 นอกจากนี้ยังมีเกษตรกรที่ไม่มีการจ้างแรงงานประจำอีก จำนวน 129 คน คิดเป็นร้อยละ 86 ซึ่งจำนวนแรงงานจ้างประจำมากที่สุดเท่ากับ 6 คน และน้อยที่สุดคือ 1 คน (ตารางที่ 21)

จำนวนแรงงานจ้างชั่วคราว ส่วนจำนวนแรงงานจ้างชั่วคราวนั้น ส่วนใหญ่จะมีจำนวน 1-3 คน คิดเป็นร้อยละ 34 รองลงมามีจำนวนแรงงาน 4-6 คน คิดเป็นร้อยละ 10.67 และจำนวนแรงงาน 10-12 คน มีจำนวนตัวอย่างน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 2 นอกจากนี้ยังมี เกษตรกรที่ไม่มีการจ้างแรงงานชั่วคราวอีก จำนวน 80 คน คิดเป็นร้อยละ 53.33 ซึ่งจำนวน แรงงานจ้างชั่วคราวมากที่สุดเท่ากับ 10 คน และน้อยที่สุดคือ 1 คน จากผลการศึกษาจะเห็นได้ว่า จำนวนแรงงานจ้างชั่วคราวจะมีมากกว่าจำนวนแรงงานจ้างประจำ ทั้งนี้เป็นเพราะว่าโดยส่วนใหญ่ จะมีการจ้างแรงงานชั่วคราวเพิ่มขึ้นในฤดูเก็บเกี่ยว (ตารางที่ 21)

ตารางที่ 21 การจ้างแรงงาน

การจ้างแรงงาน	จำนวน(คน)	ร้อยละ
จำนวนแรงงานจ้างทั้งหมด (คน)		
1-3	58	38.67
4-6	20	13.33
7-9	1	0.67
10-12	4	2.67
เกษตรกรไม่จ้างแรงงานจากภายนอก	67	44.67
จำนวนแรงงานจ้างประจำ (คน)		
1-3	16	10.67
4-6	5	3.33
เกษตรกรไม่จ้างแรงงานประจำ	129	86.00
จำนวนแรงงานจ้างชั่วคราว (คน)		
1-3	51	34.00
4-6	16	10.67
7-9	-	-
10-12	3	2.00
เกษตรกรไม่จ้างแรงงานชั่วคราว	80	53.33

แหล่งที่มาของพันธุ์ข้าว

เกษตรกรผู้ปลูกข้าวส่วนใหญ่จะซื้อพันธุ์ข้าวมาปลูก คิดเป็นร้อยละ 80.67 รองลงมาคือขยายพันธุ์เอง คิดเป็นร้อยละ 11.33 ส่วนการซื้อพันธุ์มาและขยายพันธุ์เองมีจำนวน

น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 8 (ตารางที่ 22)

วิธีขยายพันธุ์

เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนที่ขยายพันธุ์ทุเรียนเอง ส่วนใหญ่จะขยายพันธุ์ทุเรียนโดยวิธีทาบกิ่ง คิดเป็นร้อยละ 12.67 รองลงมาขยายพันธุ์โดยใช้วิธีเสียบยอด คิดเป็นร้อยละ 2.67 โดยวิธีการเพาะเมล็ดกับการติดตา มีจำนวนตัวอย่างเท่ากัน คือ 2 คน คิดเป็นร้อยละ 1.33 และขยายพันธุ์โดยใช้วิธีอื่น ๆ อีก คิดเป็นร้อยละ 4 (ตารางที่ 23)

พันธุ์ทุเรียนที่ใช้ปลูก

เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนส่วนใหญ่จะนิยมปลูกทุเรียนพันธุ์หมอนทอง คิดเป็นร้อยละ 98.67 รองลงมาคือพันธุ์ชะนี คิดเป็นร้อยละ 93.33 พันธุ์กระดุม คิดเป็นร้อยละ 11.33 พันธุ์ก้านยาว คิดเป็นร้อยละ 4 และพันธุ์อื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 2 (ตารางที่ 24)

สาเหตุที่เลือกปลูกพันธุ์ทุเรียน

เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนเลือกที่จะปลูกทุเรียนพันธุ์ดังกล่าวข้างต้น โดยส่วนใหญ่แล้ว เนื่องจากเห็นว่าเป็นที่นิยมของผู้บริโภค และเป็นที่ยอมรับของตลาดทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ คิดเป็นร้อยละ 52 รองลงมาเพราะเห็นว่าทุเรียนเป็นผลไม้ที่มีราคาดี มีราคาแพงเมื่อเทียบกับผลไม้ชนิดอื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 59.33 นอกจากนี้ก็เนื่องมาจากสาเหตุต่าง ๆ เช่น เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ ออกดอกง่าย ทนต่อโรคและแมลง ติดผลง่าย ให้ผลผลิตสม่ำเสมอ ปลูกและดูแลรักษาง่าย ได้รับการแนะนำและส่งเสริมจากหน่วยงานเกษตรและสาเหตุอื่น ๆ ซึ่งจากผลการศึกษาพบว่าสาเหตุเหล่านี้มีจำนวนเกษตรกรตัวอย่างไม่มากนัก (ตารางที่ 25)

ตารางที่ 22 แหล่งที่มาของพันธุ์ทุเรียน

แหล่งที่มาของพันธุ์	จำนวน(คน)	ร้อยละ
ซื้อพันธุ์มา	121	80.67
ขยายพันธุ์เอง	17	11.33
ซื้อพันธุ์และขยายพันธุ์เอง	12	8.00
รวม	150	100.00

ตารางที่ 23 วิธีขยายพันธุ์^{1/}

วิธีขยายพันธุ์	จำนวน(คน)	ร้อยละ
การทาบกิ่ง	19	12.67
การเสียบยอด	4	2.67
การเพาะเมล็ด	2	1.33
การติดตา	2	1.33
อื่น ๆ (ตอน และทาบกิ่ง)	6	4.00

หมายเหตุ 1/ เกษตรกรมีการขยายพันธุ์ทุเรียนมากกว่า 1 วิธี

ตารางที่ 24 พันธุ์ที่เรียนที่ใช้ปลูก^{1/}

พันธุ์ที่เรียนที่ใช้ปลูก	จำนวน(คน)	ร้อยละ
หมอนทอง	148	98.67
ชยนี้	140	93.33
กระตุม	17	11.33
ก้านยาว	6	4.00
อื่น ๆ (กบ และลวง)	3	2.00

หมายเหตุ 1/ เกษตรกรปลูกทุเรียนมากกว่า 1 พันธุ์

ตารางที่ 25 สาเหตุที่เลือกปลูกพันธุ์ที่เรียน^{1/}

สาเหตุที่เลือกปลูกพันธุ์ที่เรียน	จำนวน(คน)	ร้อยละ
เป็นที่นิยมของผู้บริโภค	93	62.00
ราคาดี	89	59.33
เหมาะสมกับพื้นที่	12	8.00
ออกดอกง่าย	5	3.33
ทนต่อโรคและแมลง	4	2.67
ติดผลง่าย	4	2.67
ให้ผลผลิตสม่ำเสมอ	3	2.00
ปลูกและดูแลรักษาง่าย	3	2.00
ได้รับการแนะนำ	2	1.33

ตารางที่ 25 (ต่อ)

สาเหตุที่เลือกปลูกพันธุ์ทุเรียน	จำนวน(คน)	ร้อยละ
อื่น ๆ (ปลูกตามคนอื่น และชอบ รับประทานทุเรียนพันธุ์นั้น)	7	4.67

หมายเหตุ 1/ เกษตรกรมีเหตุผลที่เลือกปลูกพันธุ์ทุเรียนมากกว่า 1 ข้อ

ระยะปลูกทุเรียนระหว่างต้นระหว่างแถว

เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนส่วนใหญ่ มีระยะปลูกทุเรียนระหว่างต้นระหว่างแถวเท่ากับ 8X8 เมตร คิดเป็นร้อยละ 50 รองลงมาคือระยะ 10X10 เมตร คิดเป็นร้อยละ 24 ระยะ 9X9 เมตร คิดเป็นร้อยละ 10.67 ระยะ 7X7 เมตร คิดเป็นร้อยละ 9.33 ส่วนระยะ 6X6 เมตร, 8X10 เมตร, 11X11 เมตร และ 12X12 เมตร มีจำนวนเกษตรกรตัวอย่างเท่ากันคือ 2 คน คิดเป็นร้อยละ 1.33 ส่วนระยะ 6X10 เมตร มีจำนวนเกษตรกรตัวอย่างเพียง 1 คน เท่านั้น คิดเป็นร้อยละ 0.67 (ตารางที่ 26)

จำนวนต้นทุเรียนต่อไร่

จำนวนต้นทุเรียนต่อไร่ที่เกษตรกรปลูกส่วนใหญ่มีจำนวน 22-26 ต้น คิดเป็นร้อยละ 50.67 รองลงมาคือ 12-16 ต้น คิดเป็นร้อยละ 26.67 จำนวน 17-21 ต้น คิดเป็นร้อยละ 12.67 และมากกว่า 26 ต้น คิดเป็นร้อยละ 10 (ตารางที่ 27)

ตารางที่ 26 ระยะปลูกทุเรียนระหว่างต้นระหว่างแถว

ระยะปลูก(เมตร)	จำนวน(คน)	ร้อยละ
6X6	2	1.33
6X10	1	0.67
7X7	14	9.33
8X8	75	50.00
8X10	2	1.33
9X9	16	10.67
10X10	36	24.00
11X11	2	1.33
12X12	2	1.33
รวม	150	100.00

ตารางที่ 27 จำนวนต้นทุเรียนต่อไร่

จำนวนต้นทุเรียนต่อไร่(ต้น)	จำนวน(คน)	ร้อยละ
12-16	40	26.67
17-21	19	12.67
22-26	76	50.67
มากกว่า 26 ต้นต่อไร่	15	10.00
รวม	150	100.00

การปลูกพืชแซม

เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนที่ได้ศึกษานั้น มีจำนวนครึ่งหนึ่งที่มีการปลูกพืชแซม คิดเป็นร้อยละ 50 โดยพืชแซมที่ปลูกในสวนทุเรียนได้แก่ มังคุด ลางสาด ลองกอง หมากรอก มะนาว ขนุน กระท้อน ฝรั่ง กุหลาบ พุทรา ผักและถั่วต่าง ๆ เป็นต้น ซึ่งส่วนใหญ่มีจุดมุ่งหมายในการปลูกพืชแซมเพื่อเป็นรายได้เสริมจากการปลูกทุเรียน คิดเป็นร้อยละ 46 รองลงมาเพื่อเป็นรายได้จุนเจือระหว่างที่ทุเรียนยังไม่ให้ผล คิดเป็นร้อยละ 9.33 ใช้เป็นร่มเงาให้ทุเรียน คิดเป็นร้อยละ 2.67 เพื่อทดแทนต้นทุเรียนที่ตายไป คิดเป็นร้อยละ 2 และมีจุดมุ่งหมายเพื่อเป็นการป้องกันวัชพืชกับเพื่อช่วยรักษาความชุ่มชื้นในดินมีจำนวนเท่ากัน คือมีเพียง 1 คนเท่านั้น คิดเป็นร้อยละ 0.67 (ตารางที่ 28)

ตารางที่ 28 การปลูกพืชแซม

การปลูกพืชแซม	จำนวน(คน)	ร้อยละ
การปลูกพืชแซม		
ไม่มีการปลูกพืชแซม	75	50.00
มีการปลูกพืชแซม	75	50.00
จุดมุ่งหมายในการปลูกพืชแซม ^{1/}		
เพื่อเป็นรายได้เสริม	69	46.00
เพื่อเป็นรายได้ฉุกเฉิน	14	9.33
ใช้เป็นร่วมเงาให้ทุเรียน	4	2.67
เพื่อแทนต้นทุเรียนที่ตายไป	3	2.00
เพื่อเป็นการป้องกันวัชพืช	1	0.67
เพื่อช่วยรักษาความชุ่มชื้นในดิน	1	0.67

หมายเหตุ 1/ เกษตรกรมีจุดมุ่งหมายในการปลูกพืชแซมมากกว่า 1 ข้อ

การใส่ปุ๋ยอินทรีย์

เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนส่วนใหญ่นิยมใส่ปุ๋ยอินทรีย์ ดังนั้นจำนวนเกษตรกรตัวอย่างที่ไม่ใส่ปุ๋ยอินทรีย์จึงมีจำนวนน้อย คิดเป็นร้อยละ 19.33 ซึ่งชนิดของปุ๋ยอินทรีย์ที่นิยมใส่ในสวนทุเรียนมากที่สุดคือมูลวัวและมูลควาย คิดเป็นร้อยละ 31.33 รองลงมาคือมูลไก่ คิดเป็นร้อยละ 21.34 มูลค่างควา คิดเป็นร้อยละ 10.67 นอกจากนี้ก็มีปุ๋ยอินทรีย์ชนิดอื่น ๆ ที่เกษตรกรใส่ในสวนทุเรียนแต่ก็มีจำนวนตัวอย่างไม่มากนัก ได้แก่ ปุ๋ยหมัก มูลนก มูลหมู และกากระหุ้ง ส่วนจำนวนการใส่ปุ๋ยอินทรีย์ ส่วนใหญ่เกษตรกรจะใส่ปุ๋ยอินทรีย์ 1 ครั้งต่อปี คิดเป็นร้อยละ 58 รองลงมาคือ 2 ครั้งต่อปี คิดเป็นร้อยละ 14.67 (ตารางที่ 29)

ตารางที่ 29 การใส่ปุ๋ยอินทรีย์

การใส่ปุ๋ยอินทรีย์	จำนวน(คน)	ร้อยละ
ชนิดของปุ๋ยอินทรีย์ที่ใส่		
มูลวัวและมูลควาย	47	31.33
มูลไก่	32	21.34
มูลค่างคาว	16	10.67
ปุ๋ยหมัก	9	6.00
มูลวัวและมูลค่างคาว	7	4.67
มูลวัวและมูลไก่	4	2.67
มูลนก	2	1.33
กากระหัง	2	1.33
มูลหมู	2	1.33
จำนวนการใส่ปุ๋ยอินทรีย์		
1 ครั้งต่อปี	87	58.00
2 ครั้งต่อปี	22	14.67
3 ครั้งต่อปี	4	2.67
4 ครั้งต่อปี	1	0.67
2 ปีต่อครั้ง	4	2.67
3 ปีต่อครั้ง	2	1.33
4 ปีต่อครั้ง	1	0.67
ไม่ใส่ปุ๋ยอินทรีย์	29	19.33

การใส่ปุ๋ยเคมี

เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนส่วนใหญ่จะใส่ปุ๋ยเคมี และจากการศึกษาพบว่าจะนิยมใส่ปุ๋ยเคมีควบคู่กับปุ๋ยอินทรีย์ และการใส่ปุ๋ยเคมีส่วนใหญ่ก็ใส่ควบคู่กันไประหว่างสูตร 15-15-15 หรือ 16-16-16 กับสูตร 8-24-24, 9-24-24 หรือสูตรอื่น ๆ แต่ก็มีเกษตรกรบางคนที่ไม่ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร 15-15-15 หรือ 16-16-16 เพียงอย่างเดียว ซึ่งจากผลการศึกษาพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่จะใส่ปุ๋ยเคมีสูตร 15-15-15 หรือ 16-16-16 คิดเป็นร้อยละ 81.33 ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร 8-24-24 หรือ 9-24-24 คิดเป็นร้อยละ 56.67 และใส่ปุ๋ยเคมีสูตรอื่น ๆ อีก คิดเป็นร้อยละ 14.67

สำหรับจำนวนครั้งการใส่ปุ๋ยเคมีนั้นพบว่า ปุ๋ยเคมีสูตร 15-15-15 หรือ 16-16-16 เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนส่วนใหญ่จะใส่ปีละ 2 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 39.33 รองลงมาคือปีละ 1 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 29.33 ส่วนปุ๋ยเคมีสูตร 8-24-24 หรือ 9-24-24 ส่วนใหญ่จะใส่ปีละ 1 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 46.67 รองลงมาคือปีละ 2 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 9.33 สำหรับปุ๋ยเคมีสูตรอื่น ๆ (ได้แก่สูตร 50-0-0, 12+24+24, 8-16-24, 13-13-21 และ 4-16-24+2) ส่วนใหญ่จะใส่ปีละ 1 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 9.33 รองลงมาคือปีละ 2 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 4.67 (ตารางที่ 30)

ตารางที่ 30 การใส่ปุ๋ยเคมี

การใส่ปุ๋ยเคมี	จำนวน(คน)	ร้อยละ
ชนิดของปุ๋ยเคมีที่ใส่^{1/}		
สูตร 15-15-15 หรือ 16-16-16	122	81.33
สูตร 8-24-24 หรือ 9-24-24	85	56.67
ปุ๋ยเคมีสูตรอื่น ๆ	22	14.67

ตารางที่ 30 (ต่อ)

การใส่ปุ๋ยเคมี	จำนวน(คน)	ร้อยละ
จำนวนครั้งการใส่ปุ๋ยเคมีสูตร 15-15-15		
หรือ 16-16-16 ต่อปี		
1 ครั้ง	44	29.33
2 ครั้ง	59	39.33
3 ครั้ง	15	10.00
4 ครั้ง	2	1.33
5 ครั้ง	1	0.67
2 ปีต่อครั้ง	1	0.67
จำนวนครั้งการใส่ปุ๋ยเคมีสูตร 8-24-24		
หรือ 9-24-24 ต่อปี		
1 ครั้ง	70	46.67
2 ครั้ง	14	9.33
3 ครั้ง	1	0.67
จำนวนครั้งการใส่ปุ๋ยเคมีสูตรอื่น ๆ ต่อปี		
1 ครั้ง	14	9.33
2 ครั้ง	7	4.67
3 ครั้ง	1	0.67
เกษตรกรไม่ใส่ปุ๋ยเคมี	2	1.33
เกษตรกรใส่ปุ๋ยเคมีแต่จำสูตรไม่ได้	22	14.67

หมายเหตุ 1/ เกษตรกรใส่ปุ๋ยเคมีมากกว่า 1 สูตร

วิธีการให้น้ำในสวนทุเรียน

เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนส่วนใหญ่ใช้วิธีการให้น้ำแบบน้ำเหวี่ยง คิดเป็นร้อยละ 60.67 รองลงมาใช้สายยางรดโคน คิดเป็นร้อยละ 32 ใช้สายยางรดโคนและแบบน้ำเหวี่ยง คิดเป็นร้อยละ 7.33 ซึ่งจากผลการศึกษาจะเห็นได้ว่าเกษตรกรนิยมให้น้ำในสวนทุเรียนแบบน้ำเหวี่ยง ทั้งนี้เป็นเพราะว่าวิธีนี้สะดวก รวดเร็ว และประหยัดแรงงาน (ตารางที่ 31)

ตารางที่ 31 วิธีการให้น้ำในสวนทุเรียน^{1/}

วิธีการ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
แบบน้ำเหวี่ยง	91	60.67
ใช้สายยางรดโคน	48	32.00
ใช้สายยางรดโคนและแบบน้ำเหวี่ยง	11	7.33

หมายเหตุ 1/ เกษตรกรมีวิธีการให้น้ำในสวนทุเรียนมากกว่า 1 วิธี

การกำจัดวัชพืช

เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนส่วนใหญ่ จะกำจัดวัชพืชภายในสวนทุเรียนโดยการตัดและฉีดสารเคมี คิดเป็นร้อยละ 54 รองลงมาใช้วิธีฉีดสารเคมีอย่างเดียว คิดเป็นร้อยละ 35.33 ใช้วิธีตัดอย่างเดียว คิดเป็นร้อยละ 5.33 ใช้วิธีตัด, ถอน และตาก คิดเป็นร้อยละ 4.67 และวิธีที่ใช้ น้อยที่สุดคือ การฉีดสารเคมีและถอน มีเพียง 1 คนเท่านั้น คิดเป็นร้อยละ 0.67 ซึ่งส่วนใหญ่มีจำนวนครั้งการกำจัดวัชพืชต่อปีเท่ากับ 1-3 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 40.67 รองลงมาคือ 4-6 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 34 ส่วน 7-9 ครั้ง กับ 10-12 ครั้ง มีจำนวนตัวอย่างน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 12.67 เท่ากัน

สำหรับสารเคมีที่ใช้กำจัดวัชพืชนั้น ส่วนใหญ่เกษตรกรจะใช้กรัมม็อกซิโชน คิดเป็นร้อยละ 66.67 รองลงมาคือไกลโฟเสท คิดเป็นร้อยละ 36.67 ใช้พาราควอต คิดเป็นร้อยละ 4.67 และใช้สารเคมีอื่นๆ อีก คิดเป็นร้อยละ 8.67 (ตารางที่ 32)

ตารางที่ 32 การกำจัดวัชพืช

การกำจัดวัชพืช	จำนวน(คน)	ร้อยละ
วิธีการกำจัดวัชพืช		
ตัดและฉีดสารเคมี	81	54.00
ฉีดสารเคมี	53	35.33
ตัด	8	5.33
ตัด, ถอน และตาก	7	4.67
ฉีดสารเคมีและถอน	1	0.67
จำนวนครั้งการกำจัดวัชพืชต่อปี		
1-3	61	40.67
4-6	51	34.00
7-9	19	12.67
10-12	19	12.67
สารเคมีที่ใช้กำจัดวัชพืช^{1/}		
กรัมม็อกซิโชน	100	66.67
ไกลโฟเสท	55	36.67
พาราควอต	7	4.67
อื่น ๆ (เพนโชน เอกาโชนและมาร์เกต)	13	8.67

หมายเหตุ ^{1/} เกษตรกรใช้สารเคมีกำจัดวัชพืชมากกว่า 1 ชนิด

วิธีป้องกันกำจัดโรคและแมลง

เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนทุกคนป้องกันกำจัดโรคและแมลง โดยใช้วิธีตัดแต่งทรงพุ่มให้โปร่ง ซึ่งจะทำการตัดแต่งกิ่งครั้งใหญ่หลังเก็บเกี่ยวผลผลิตเรียบร้อยแล้ว รองลงมาคือใช้สารเคมี คิดเป็นร้อยละ 97.33 วิธีตัดทำลายเฉพาะต้นที่เป็นโรค คิดเป็นร้อยละ 50.67 ไม่ปลูกทุเรียนชิดเกินไป คิดเป็นร้อยละ 13.33 และใช้วิธีอื่น ๆ อีก คิดเป็นร้อยละ 2.67 (ตารางที่ 33)

ตารางที่ 33 วิธีป้องกันกำจัดโรคและแมลง^{1/}

วิธีป้องกันกำจัดโรคและแมลง	จำนวน(คน)	ร้อยละ
ตัดแต่งทรงพุ่มให้โปร่ง	150	100.00
ใช้สารเคมี	146	97.33
ตัดทำลายเฉพาะต้นที่เป็นโรค	76	50.67
ไม่ปลูกทุเรียนชิดเกินไป	20	13.33
อื่น ๆ (ใช้น้ำมันเครื่องทาลำต้น ใช้หลอดไฟล่อ)	4	2.67

หมายเหตุ 1/ เกษตรกรใช้วิธีป้องกันกำจัดโรคและแมลงมากกว่า 1 วิธี

การใช้สารเคมีหรือฮอร์โมนเพื่อเร่งผลผลิต

จากผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่ใช้สารเคมีหรือฮอร์โมนเพื่อเร่งผลผลิต คิดเป็นร้อยละ 90.67 ซึ่งจากการสอบถามเกษตรกรให้เหตุผลว่าจะทำให้ต้นทุเรียนโทรมเร็ว แต่ก็มีเกษตรกรที่ใช้สารเคมีหรือฮอร์โมนเพื่อเร่งผลผลิตเพียงส่วนน้อย คิดเป็นร้อยละ 9.33 โดยสารเคมีที่นิยมใช้ คือ คัลซาร์ และพรีดิด (ตารางที่ 34)

ตารางที่ 34 การใช้สารเคมีหรือฮอร์โมนเพื่อเร่งผลผลิต

การใช้สารเคมีหรือฮอร์โมนเพื่อเร่งผลผลิต	จำนวน(คน)	ร้อยละ
ไม่ใช้สารเคมีหรือฮอร์โมน	136	90.67
ใช้สารเคมีหรือฮอร์โมน	14	9.33
รวม	150	100.00

การตัดแต่งกิ่งทุเรียน

เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนทุกคนมีการตัดแต่งกิ่งทุเรียน เพื่อให้ทุเรียนแตกกิ่งออกมาใหม่ และยังทำให้ทรงพุ่มทุเรียนโปร่งได้รับแสงแดดเต็มที่ในการเจริญเติบโต อีกทั้งยังเป็นการป้องกันโรคและแมลงอีกด้วย โดยส่วนใหญ่จะมีการตัดแต่งกิ่งทุเรียน 1 ครั้งต่อปี หลังจากการเก็บเกี่ยวเรียบร้อยแล้ว คิดเป็นร้อยละ 45.33 รองลงมาคือ 2 ครั้งต่อปี คิดเป็นร้อยละ 38.67 และ 3 ครั้งต่อปี คิดเป็นร้อยละ 16 (ตารางที่ 35)

การตัดแต่งดอกทุเรียน

เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนส่วนใหญ่จะไม่มี การตัดแต่งดอกทุเรียน คิดเป็นร้อยละ 76.67 ซึ่งจากการศึกษาพบว่าในปีที่ทำการศึกษานั้น เกษตรกรส่วนใหญ่ประสบกับปัญหาดอกทุเรียนร่วงเป็นจำนวนมาก ดังนั้นจึงไม่นิยมที่จะตัดแต่งดอก แต่ก็มีเกษตรกรที่ทำการตัดแต่งดอกทุเรียนอยู่บ้าง คิดเป็นร้อยละ 23.33 (ตารางที่ 36)

การตัดแต่งผลทุเรียน

เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนส่วนใหญ่มีการตัดแต่งผลทุเรียน คิดเป็นร้อยละ 98 และไม่มี การตัดแต่งผลทุเรียนเพียงส่วนน้อยเท่านั้น คิดเป็นร้อยละ 2 (ตารางที่ 37)

วิธีการเก็บเกี่ยวผลทุเรียน

เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนส่วนใหญ่จะเก็บเกี่ยวผลทุเรียน โดยใช้มีดตัดแล้วโยนลงมารับ ด้วยกระสอบ คิดเป็นร้อยละ 98 ซึ่งเป็นวิธีที่นิยมใช้กันโดยทั่วไปเพราะสามารถทำงานได้รวดเร็ว อีกวิธีหนึ่งคือ ใช้มีดตัดแล้วโยนลงมารับด้วยถุงมือ มีเพียงส่วนน้อย คิดเป็นร้อยละ 2.67 ซึ่งวิธีนี้ นิยมใช้สำหรับต้นทุเรียนที่ไม่สูงมากนัก (ตารางที่ 38)

ตารางที่ 35 การตัดแต่งกิ่งทุเรียน

รายการ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
การตัดแต่งกิ่งทุเรียน		
มีการตัดแต่งกิ่ง	150	100.00
จำนวนครั้งการตัดแต่งกิ่งต่อปี		
1 ครั้ง	68	45.33
2 ครั้ง	58	38.67
3 ครั้ง	24	16.00

ตารางที่ 36 การตัดแต่งดอกทุเรียน

การตัดแต่งดอกทุเรียน	จำนวน(คน)	ร้อยละ
ไม่มีการตัดแต่งดอกทุเรียน	115	76.67
มีการตัดแต่งดอกทุเรียน	35	23.33
รวม	150	100.00

ตารางที่ 37 การตัดแต่งผลทุเรียน

การตัดแต่งผลทุเรียน	จำนวน(คน)	ร้อยละ
มีการตัดแต่งผลทุเรียน	147	98.00
ไม่มีการตัดแต่งผลทุเรียน	3	2.00
รวม	150	100.00

ตารางที่ 38 วิธีการเก็บเกี่ยวผลทุเรียน^{1/}

วิธีการเก็บเกี่ยว	จำนวน(คน)	ร้อยละ
ใช้มีดตัดแล้วโยนลงมารับด้วยกระสอบ	147	98.00
ใช้มีดตัดแล้วโยนลงมารับด้วยถุงมือ	4	2.67

หมายเหตุ ^{1/} เกษตรกรใช้วิธีการเก็บเกี่ยวมากกว่า 1 วิธี

ตอนที่ 3 ข้อมูลด้านการตลาด

วิธีการจำหน่ายผลผลิต

เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนส่วนใหญ่จะจำหน่ายผลผลิตโดยขายให้กับพ่อค้าเร่ หรือพ่อค้าคนกลางที่ไปตระเวนรับซื้อถึงสวน(ไม่เหมาะสม) คิดเป็นร้อยละ 52.67 รองลงมาคือนำไปจำหน่ายเองในตลาดท้องถิ่น ซึ่งส่วนใหญ่จะขายส่ง คิดเป็นร้อยละ 34 ขายให้กับพ่อค้าคนกลางโดยการเหมาทั้งสวน คิดเป็นร้อยละ 14.67 นำไปขายส่งให้กลุ่มเกษตรกรหรือพ่อค้าคนกลางซึ่งตั้งหน่วยรับซื้อ คิดเป็นร้อยละ 2.67 นำไปขายส่งให้พ่อค้าเร่ ซึ่งนำรถมาจอดรับซื้อตามจุดรับซื้อต่าง ๆ คิดเป็นร้อยละ 0.67 และจำหน่ายผลผลิตโดยวิธีอื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 6 (ตารางที่ 39)

วิธีการชำระเงิน

เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนส่วนใหญ่ซื้อขายทุเรียนเป็นเงินสด คิดเป็นร้อยละ 94 รองลงมาคือเป็นเงินสดและเงินเชื่อ คิดเป็นร้อยละ 4.67 และมีเพียงส่วนน้อยที่ซื้อขายกันเป็นเงินเชื่อ คิดเป็นร้อยละ 1.33 (ตารางที่ 39)

การกำหนดราคา

เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนส่วนใหญ่จะซื้อขายผลผลิตโดยคิดราคาตามน้ำหนัก และตามขนาดผลทุเรียน คิดเป็นร้อยละ 72 รองลงมาคือ คิดราคาตามน้ำหนักผลทุเรียนทั้งเปลือกคิดเป็นร้อยละ 26 และมีเพียงส่วนน้อยที่ซื้อขายกันโดยคิดราคาเหมาสวน คิดเป็นร้อยละ 2 ซึ่งวิธีนี้พ่อค้าผู้รับซื้อจะคิดราคาซื้อขายโดยไม่มีการชั่งน้ำหนัก หรือนับผล แต่จะคิดราคารวมหมดทั้งสิ้นว่าเป็นเงินเท่าไรและพ่อค้าผู้รับซื้อจะมาตัดทุเรียนเองที่สวน (ตารางที่ 39)

ผู้กำหนดราคา

ผู้กำหนดราคาซื้อขายผลผลิตโดยส่วนใหญ่คือผู้รับซื้อ คิดเป็นร้อยละ 56.67 รองลงมาคือ กำหนดราคาร่วมกันระหว่างผู้รับซื้อและเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 38 และมีเพียงส่วนน้อยที่เกษตรกรกำหนดราคาซื้อขายเอง ซึ่งเป็นการขายปลีก คิดเป็นร้อยละ 5.33 (ตารางที่ 39)

ตารางที่ 39 การจำหน่ายผลผลิต

การจำหน่ายผลผลิต	จำนวน(คน)	ร้อยละ
วิธีการจำหน่ายผลผลิต¹		
ขายให้กับพ่อค้าเร่ หรือพ่อค้าคนกลาง ที่ไปตระเวนรับซื้อถึงสวน(ไม่เหมาสวน)	79	52.67
นำไปจำหน่ายเองในตลาดท้องถิ่น	51	34.00
ขายให้กับพ่อค้าคนกลางโดยการเหมาสวน	22	14.67
นำไปขายส่งให้กลุ่มเกษตรกร หรือ พ่อค้าคนกลางที่ตั้งหน่วยรับซื้อ	4	2.67

ตารางที่ 39 (ต่อ)

การจำหน่ายผลผลิต	จำนวน(คน)	ร้อยละ
นำไปขายส่งให้พ่อค้าเร่ ซึ่งนำรถมาจอด รับซื้อตามจุดรับซื้อต่าง ๆ	1	0.67
อื่น ๆ (นำไปขายปลีกที่กรุงเทพมหานคร)	9	6.00
วิธีการชำระเงิน		
เงินสด	141	94.00
เงินสดและเงินเชื่อ	7	4.67
เงินเชื่อ	2	1.33
การกำหนดราคา		
คิดราคาตามน้ำหนัก และตามขนาดผลทุเรียน	108	72.00
คิดราคาตามน้ำหนักผลทุเรียนทั้งเปลือก	39	26.00
คิดราคาเหมาสวน	3	2.00
ผู้กำหนดราคา		
ผู้รับซื้อ	85	56.67
กำหนดราคาร่วมกัน	57	38.00
เกษตรกร	8	5.33

หมายเหตุ 1/ เกษตรกรมีวิธีการจำหน่ายทุเรียนมากกว่า 1 วิธี

การจัดการเกี่ยวกับผลผลิตเพื่อการจำหน่าย

เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนส่วนใหญ่จะมีการตัดคุณภาพขั้นต้น คือการคัดแยกทุเรียนที่มีหนอนออกไป เพื่อแยกราคาขาย โดยทุเรียนที่มีคุณภาพไม่ดีจะขายราคาต่ำกว่า คิดเป็นร้อยละ 97.33 รองลงมาคือมีการคัดขนาดเป็น 3 ขนาด คือ ขนาดใหญ่ กลางและเล็ก แยกขายต่างราคา กัน โดยขนาดกลางจะคิดราคาการซื้อขายโดยวิธีชั่งน้ำหนัก ส่วนขนาดเล็กและใหญ่จะใช้วิธีนับผลเหมา ซึ่งขนาดกลางจะมีราคาแพงกว่าขนาดใหญ่และเล็ก คิดเป็นร้อยละ 90 การขนส่งผลผลิตออกจากสวนหรือแหล่งผลิตโดยอาศัยพาหนะ เพื่อนำมาจำหน่ายยังตลาดหรือแหล่งรับซื้อ คิดเป็นร้อยละ 48 การแปรรูปทุเรียนโดยการกวน ทอดหรือเชื่อม คิดเป็นร้อยละ 32.67 และมีเพียงส่วนน้อยที่มีการบรรจุหีบห่อ โดยการผูกเชือกหิ้ว การใส่ถุงทั้งผลหรืออาจจะแกะเอาเฉพาะเนื้อทุเรียนใส่ถุงพลาสติกเพื่อความสะดวกในการนำไปบริโภค ทั้งนี้เพราะว่าเกษตรกรส่วนใหญ่จะขายส่งมากกว่าขายปลีก คิดเป็นร้อยละ 8 (ตารางที่ 40)

ตารางที่ 40 การจัดการเกี่ยวกับผลผลิตเพื่อการจำหน่าย^{1/}

การจัดการ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
การตัดคุณภาพ	146	97.33
การคัดขนาด	135	90.00
การขนส่ง	72	48.00
การแปรรูป	49	32.67
การบรรจุหีบห่อ	12	8.00

หมายเหตุ 1/ เกษตรกรมีการจัดการเกี่ยวกับผลผลิตเพื่อการจำหน่ายมากกว่า 1 วิธี

ตอนที่ 4 ปัญหาและความต้องการความช่วยเหลือในการทำสวนทุเรียน

ปัญหาด้านการผลิต

โรค วัชพืช และแมลงรบกวน เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนส่วนใหญ่ประสบปัญหาโรค วัชพืช และแมลงรบกวนมาก คิดเป็นร้อยละ 66 รองลงมามีปัญหาเพียงเล็กน้อย คิดเป็นร้อยละ 27.33 และไม่มีปัญหา คิดเป็นร้อยละ 6.67 (ตารางที่ 41)

ดอกและผลร่วง เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนส่วนใหญ่ประสบปัญหาผลและดอกทุเรียนร่วง เป็นจำนวนมาก คิดเป็นร้อยละ 70 เนื่องจากในปีที่ทำการศึกษามีฝนตกชุกทำให้ดอกและผลร่วง มากกว่าปีอื่น ๆ รองลงมามีปัญหาเพียงเล็กน้อย คิดเป็นร้อยละ 16 และไม่มีปัญหา คิดเป็น ร้อยละ 14 (ตารางที่ 41)

ดินไม่สมบูรณ์ เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนส่วนใหญ่ไม่ประสบปัญหาดินไม่สมบูรณ์ คิดเป็น ร้อยละ 74.67 เนื่องจากท้องที่ในอำเภอนี้อุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การเพาะปลูก รองลงมามีปัญหา เพียงเล็กน้อย คิดเป็นร้อยละ 24 และมีปัญหามาก คิดเป็นร้อยละ 1.33 (ตารางที่ 41)

ขาดแคลนน้ำ เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนส่วนใหญ่ไม่ประสบปัญหาขาดแคลนน้ำ คิดเป็น ร้อยละ 88.67 เนื่องจากในปีที่ทำศึกษามีฝนตกชุก แต่ในปีก่อน ๆ ประสบกับปัญหานี้ค่อนข้าง มาก จากการสอบถามพบว่าเกษตรกรบางคนต้องซื้อน้ำมารดต้นทุเรียน รองลงมามีปัญหาเพียง เล็กน้อย คิดเป็นร้อยละ 8.67 และมีปัญหามาก คิดเป็นร้อยละ 2.67 (ตารางที่ 41)

ปุ๋ย ยากำจัดศัตรูพืช และสารเคมีราคาแพง เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนส่วนใหญ่ประสบ กับปัญหาปุ๋ย ยากำจัดศัตรูพืช และสารเคมีราคาแพงมาก คิดเป็นร้อยละ 63.33 เนื่องจากราคา ปุ๋ย ยากำจัดศัตรูพืช และสารเคมีราคาสูงขึ้น ในขณะที่ผลผลิตราคาไม่สูงขึ้น บางปีราคาลดลง กว่าเดิม รองลงมามีปัญหาเพียงเล็กน้อย คิดเป็นร้อยละ 30.67 และไม่มีปัญหา คิดเป็นร้อยละ 6 (ตารางที่ 41)

ปို့ ยากำจัดศัตรูพืชมีการปลอมปน เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนส่วนใหญ่ไม่ประสบกับปัญหา ปို့ ยากำจัดศัตรูพืชมีการปลอมปน คิดเป็นร้อยละ 80.67 เนื่องจากเกษตรกรที่ทำการศึกษาล้วนใหญ่จะซื้อปို့ และยากำจัดศัตรูพืช จากสหกรณ์การเกษตร รองลงมามีปัญหาเพียงเล็กน้อย คิดเป็นร้อยละ 18.67 และมีปัญหามาก คิดเป็นร้อยละ 0.67 (ตารางที่ 41)

ขาดแคลนแรงงาน เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนส่วนใหญ่ไม่ประสบปัญหาขาดแคลนแรงงาน คิดเป็นร้อยละ 59.33 เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นผู้ผลิตรายย่อย มีจำนวนพื้นที่ทำสวนทุเรียนน้อย จึงไม่ต้องอาศัยแรงงานจ้าง ใช้แรงงานในครอบครัวก็เพียงพอแล้ว รองลงมามีปัญหาเพียงเล็กน้อย คิดเป็นร้อยละ 30 และมีปัญหามากคิดเป็นร้อยละ 10.63 (ตารางที่ 41)

ค่าจ้างแรงงานสูง เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนส่วนใหญ่ไม่ประสบกับปัญหาค่าจ้างแรงงานสูง คิดเป็นร้อยละ 72.67 รองลงมามีปัญหาเพียงเล็กน้อย คิดเป็นร้อยละ 17.33 และมีปัญหามาก คิดเป็นร้อยละ 10 (ตารางที่ 41)

สภาพแวดล้อมเป็นพิษ เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนส่วนใหญ่ไม่ประสบปัญหาสภาพแวดล้อมเป็นพิษ คิดเป็นร้อยละ 96.67 เนื่องจากพื้นที่ปลูกทุเรียนส่วนใหญ่ อยู่ห่างไกลจากโรงงานอุตสาหกรรม รองลงมามีปัญหาเพียงเล็กน้อย คิดเป็นร้อยละ 2 และมีปัญหามาก คิดเป็นร้อยละ 1.33 (ตารางที่ 41)

ขาดความรู้ทางวิชาการ เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนส่วนใหญ่ประสบปัญหาขาดความรู้ทางวิชาการมาก คิดเป็นร้อยละ 52.67 เนื่องจากเกษตรกรที่ทำการศึกษาล้วนใหญ่เรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เท่านั้น รองลงมามีปัญหาเพียงเล็กน้อย คิดเป็นร้อยละ 42.67 และไม่มีปัญหาคิดเป็นร้อยละ 4.67 (ตารางที่ 41)

ขาดแคลนเงินทุน หรือสินเชื่อ เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนส่วนใหญ่ประสบกับปัญหาขาดแคลนเงิน หรือสินเชื่อเพียงเล็กน้อย คิดเป็นร้อยละ 48 รองลงมามีปัญหา มาก คิดเป็นร้อยละ 33.33 และไม่มีปัญหา คิดเป็นร้อยละ 18.67 (ตารางที่ 41)

ขาดความช่วยเหลือ และสนับสนุนจากหน่วยงานเกษตร เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียน ส่วนใหญ่ไม่ประสบกับปัญหาขาดความช่วยเหลือ และสนับสนุนจากหน่วยงานเกษตร คิดเป็นร้อยละ 90.67 รองลงมามีปัญหาเพียงเล็กน้อย คิดเป็นร้อยละ 8.67 และมีปัญหามาก คิดเป็นร้อยละ 0.67 (ตารางที่ 41)

ผลผลิตที่ได้มีคุณภาพไม่ดี เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนส่วนใหญ่ประสบกับปัญหาผลผลิตที่ได้มีคุณภาพไม่ดีเพียงเล็กน้อย คิดเป็นร้อยละ 59.33 รองลงมาไม่มีปัญหา คิดเป็นร้อยละ 22.67 และมีปัญหามาก คิดเป็นร้อยละ 18 (ตารางที่ 41)

ตารางที่ 41 ปัญหาด้านการผลิต

ปัญหาด้านการผลิต	จำนวน(คน)	ร้อยละ
โรค วัชพืช และแมลงรบกวน		
มีปัญหามาก	99	66.00
มีปัญหาเพียงเล็กน้อย	41	27.33
ไม่มีปัญหา	10	6.67
ดอกและผลร่วง		
มีปัญหามาก	105	70.00
มีปัญหาเพียงเล็กน้อย	24	16.00
ไม่มีปัญหา	21	14.00
ดินไม่สมบูรณ์		
มีปัญหามาก	2	1.33
มีปัญหาเพียงเล็กน้อย	36	24.00
ไม่มีปัญหา	112	74.67

ตารางที่ 41 (ต่อ)

ปัญหาด้านการผลิต	จำนวน(คน)	ร้อยละ
ขาดแคลนน้ำ		
มีปัญหามาก	4	2.67
มีปัญหาเพียงเล็กน้อย	13	8.67
ไม่มีปัญหา	133	88.67
ปุ๋ย ยากำจัดวัชพืช และสารเคมีราคาแพง		
มีปัญหามาก	95	63.33
มีปัญหาเพียงเล็กน้อย	46	30.67
ไม่มีปัญหา	9	6.00
ปุ๋ย ยากำจัดวัชพืชมีการปลอมปน		
มีปัญหามาก	1	0.67
มีปัญหาเพียงเล็กน้อย	28	18.67
ไม่มีปัญหา	121	80.67
ขาดแคลนแรงงาน		
มีปัญหามาก	16	10.67
มีปัญหาเพียงเล็กน้อย	45	30.00
ไม่มีปัญหา	89	59.33
ค่าจ้างแรงงานสูง		
มีปัญหามาก	15	10.00
มีปัญหาเพียงเล็กน้อย	26	17.33
ไม่มีปัญหา	109	72.67

ตารางที่ 41 (ต่อ)

ปัญหาด้านการผลิต	จำนวน(คน)	ร้อยละ
สภาพแวดล้อม เป็นพิษ		
มีปัญหามาก	2	1.33
มีปัญหาเพียงเล็กน้อย	3	2.00
ไม่มีปัญหา	145	96.67
ขาดความรู้ทางวิชาการ		
มีปัญหามาก	79	52.67
มีปัญหาเพียงเล็กน้อย	64	42.67
ไม่มีปัญหา	7	4.67
ขาดแคลนเงินทุน หรือสินเชื่อ		
มีปัญหามาก	50	33.33
มีปัญหาเพียงเล็กน้อย	72	48.00
ไม่มีปัญหา	28	18.67
ขาดความช่วยเหลือ		
และสนับสนุนจากหน่วยงานเกษตร		
มีปัญหามาก	1	0.67
มีปัญหาเพียงเล็กน้อย	13	8.67
ไม่มีปัญหา	136	90.67
ผลผลิตที่ได้มีคุณภาพไม่ดี		
มีปัญหามาก	27	18.00
มีปัญหาเพียงเล็กน้อย	89	59.33
ไม่มีปัญหา	34	22.67

ปัญหาด้านการตลาด

ราคาผลผลิตตกต่ำ เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนส่วนใหญ่ประสบราคาผลผลิตตกต่ำมาก เนื่องจากมีทุเรียนอ่อนออกมาสู่ตลาด คิดเป็นร้อยละ 81.33 รองลงมาไม่มีปัญหา คิดเป็นร้อยละ 10.67 เนื่องจากเกษตรกรได้ซื้อขายก่อนที่ราคาจะตกต่ำ และมีปัญหาเพียงเล็กน้อย คิดเป็นร้อยละ 8 (ตารางที่ 42)

ขาดข้อมูลข่าวสารความรู้ด้านการตลาด เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนส่วนใหญ่ไม่ประสบปัญหาขาดข้อมูลข่าวสารความรู้ด้านการตลาด คิดเป็นร้อยละ 40.67 เพราะสามารถสอบถามจากเพื่อนบ้านใกล้เคียงได้ รองลงมามีปัญหาเพียงเล็กน้อย คิดเป็นร้อยละ 39.33 และมีปัญหามาก คิดเป็นร้อยละ 20 (ตารางที่ 42)

ไม่มีอำนาจต่อรองทางการตลาด เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนส่วนใหญ่ประสบกับปัญหาไม่มีอำนาจต่อรองทางการตลาดเป็นอย่างมาก คิดเป็นร้อยละ 41.33 เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่ขายผลผลิตให้กับพ่อค้าที่ไปรับซื้อถึงในสวน ซึ่งส่วนมากพ่อค้าที่รับซื้อจะเป็นคนกำหนดราคาซื้อขายเอง รองลงมามีปัญหาเพียงเล็กน้อย คิดเป็นร้อยละ 34.67 และไม่มีปัญหา คิดเป็นร้อยละ 24 (ตารางที่ 42)

การนำเข้าเสียของผลผลิต เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนส่วนใหญ่ไม่ประสบกับปัญหาการนำเข้าเสียของผลผลิต คิดเป็นร้อยละ 67.33 เนื่องจากเกษตรกรที่ทำการศึกษาลูกค้าส่วนใหญ่ขายให้กับพ่อค้าเร่ หรือพ่อค้าคนกลาง ที่ไปตระเวนรับซื้อถึงสวน ทำให้ไม่ต้องเสี่ยงกับปัญหาการนำเข้าเสียของผลผลิต เหมือนดังเช่นการนำไปจำหน่ายเอง รองลงมามีปัญหาเพียงเล็กน้อย คิดเป็นร้อยละ 25.33 และมีปัญหามาก คิดเป็นร้อยละ 7.33 (ตารางที่ 42)

ถูกกดราคา เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนส่วนใหญ่ประสบกับปัญหาถูกกดราคาเป็นอย่างมาก คิดเป็นร้อยละ 46 เนื่องจากมีทุเรียนอ่อนออกมาสู่ตลาด ทำให้ราคาทุเรียนลดลงอย่างรวดเร็ว เพราะพ่อค้ากดราคา รองลงมามีปัญหาเพียงเล็กน้อย คิดเป็นร้อยละ 35.33 และไม่มีปัญหา

คิดเป็นร้อยละ 18.67 (ตารางที่ 42)

การคมนาคมไม่สะดวก เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนส่วนใหญ่ไม่ประสบกับปัญหาการคมนาคมไม่สะดวก คิดเป็นร้อยละ 90 เนื่องจากมีถนนเชื่อมหมู่บ้านต่าง ๆ อย่างทั่วถึง รองลงมา มีปัญหาเพียงเล็กน้อย คิดเป็นร้อยละ 8 และมีปัญหามาก คิดเป็นร้อยละ 2 (ตารางที่ 42)

ขาดอุปกรณ์ในการดำเนินงานด้านการตลาด เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนส่วนใหญ่ไม่ประสบกับปัญหาขาดอุปกรณ์ในการดำเนินงานด้านการตลาด คิดเป็นร้อยละ 56.67 รองลงมา มีปัญหาเพียงเล็กน้อย คิดเป็นร้อยละ 28.67 และมีปัญหามาก คิดเป็นร้อยละ 14.67 (ตารางที่ 42)

ถูกโกงตาชั่ง เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนส่วนใหญ่ไม่ประสบปัญหาถูกโกงตาชั่ง คิดเป็นร้อยละ 64.67 เนื่องจากส่วนใหญ่จะใช้เครื่องชั่งของเกษตรกรเอง รองลงมา มีปัญหาเพียงเล็กน้อย คิดเป็นร้อยละ 33.33 และมีปัญหามาก คิดเป็นร้อยละ 2 (ตารางที่ 42)

ตารางที่ 42 ปัญหาด้านการตลาด

ปัญหาด้านการตลาด	จำนวน(คน)	ร้อยละ
ราคาผลผลิตตกต่ำ		
มีปัญหามาก	122	81.33
มีปัญหาเพียงเล็กน้อย	12	8.00
ไม่มีปัญหา	16	10.67
ขาดข้อมูลและข่าวสารความรู้ด้านการตลาด		
มีปัญหามาก	30	20.00
มีปัญหาเพียงเล็กน้อย	59	39.33
ไม่มีปัญหา	61	40.67

ตารางที่ 42 (ต่อ)

ปัญหาด้านการตลาด	จำนวน(คน)	ร้อยละ
ไม่มีอำนาจต่อรองทางการตลาด		
มีปัญหามาก	62	41.33
มีปัญหาเพียงเล็กน้อย	52	34.67
ไม่มีปัญหา	36	24.00
การนำเข้าเสียทางผลผลิต		
มีปัญหามาก	11	7.33
มีปัญหาเพียงเล็กน้อย	38	25.33
ไม่มีปัญหา	101	67.33
ถูกกดราคา		
มีปัญหามาก	69	46.00
มีปัญหาเพียงเล็กน้อย	53	35.33
ไม่มีปัญหา	28	18.67
การคมนาคมไม่สะดวก		
มีปัญหามาก	3	2.00
มีปัญหาเพียงเล็กน้อย	12	8.00
ไม่มีปัญหา	135	90.00
ขาดอุปกรณ์ในการดำเนินงานด้านการตลาด		
มีปัญหามาก	22	14.67
มีปัญหาเพียงเล็กน้อย	43	28.67
ไม่มีปัญหา	85	56.67

ตารางที่ 42 (ต่อ)

ปัญหาด้านการตลาด	จำนวน(คน)	ร้อยละ
ถูกใจมากที่สุด		
มีปัญหามาก	3	2.00
มีปัญหาเพียงเล็กน้อย	50	33.33
ไม่มีปัญหา	97	64.67

ความต้องการความช่วยเหลือ

จากการศึกษาเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนพบว่า มีความต้องการความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ ได้แก่

1. การประกันราคาทุเรียน เหมือนดังเช่นพืชผลทางการเกษตรประเภทอื่น เช่น ข้าว เพื่อป้องกันไม่ให้ราคาตกต่ำจนเกินไป ซึ่งทำให้เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนได้รับความเดือดร้อน เพราะเสียค่าใช้จ่ายในการทำสวนทุเรียนมากแต่ได้รับผลตอบแทนเพียงจำนวนน้อยเท่านั้น เกษตรกรต้องการความช่วยเหลือด้านนี้ คิดเป็นร้อยละ 39.33 (ตารางที่ 43)

2. ควบคุมราคาปุ๋ยและสารเคมีกำจัดศัตรูพืช ไม่ให้มีราคาสูงจนเกินไป เนื่องจากเป็นปัจจัยการผลิตที่สำคัญ แต่เกษตรกรไม่สามารถใช้ได้ตามความต้องการ เพราะว่าปัจจัยเหล่านั้นมีราคาแพงทำให้ต้นทุนการผลิตสูง แต่ราคาที่เกษตรกรขายได้นั้นต่ำ ทำให้เกษตรกรขาดทุน เกษตรกรต้องการความช่วยเหลือด้านนี้ คิดเป็นร้อยละ 22.67 (ตารางที่ 43)

3. ลดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ โดยเฉพาะดอกเบี้ยเงินกู้ระยะยาวในปีที่ประสบกับปัญหาอุทกภัย เพื่อเป็นการลดปัญหาการขาดแคลนเงินทุนในการทำสวนของเกษตรกร เกษตรกรต้องการความช่วยเหลือด้านนี้ คิดเป็นร้อยละ 12.67 (ตารางที่ 43)

4. ช่วยเหลือเรื่องแหล่งน้ำ โดยการสร้างฝายกั้นน้ำ เพื่อลดปัญหาการขาดแคลนน้ำ ในปีที่ประสบกับภาวะแห้งแล้ง เกษตรกรต้องการความช่วยเหลือด้านนี้ คิดเป็นร้อยละ 9.33 (ตารางที่ 43)
5. ควบคุมไม่ให้มีทุเรียนอ่อนออกสู่ตลาด เพราะก่อให้เกิดผลเสียอย่างมากมาย ที่เห็นได้ชัดคือ ทำให้ราคาทุเรียนตกต่ำ และไม่เป็นที่เชื่อถือของผู้บริโภค เกษตรกรต้องการความช่วยเหลือด้านนี้คิดเป็นร้อยละ 6.67 (ตารางที่ 43)
6. เปิดตลาดส่งออกให้เพิ่มขึ้น เพื่อเป็นการระบายทุเรียนส่งออกให้มากขึ้น ซึ่ง มีผลทำให้ราคาทุเรียนในประเทศเพิ่มสูงขึ้น เกษตรกรต้องการความช่วยเหลือด้านนี้ คิดเป็น ร้อยละ 4 (ตารางที่ 43)
7. ให้รัฐบาลตั้งหน่วยรับซื้อเอง เป็นตลาดกลางรับซื้อในราคายุติธรรม โดยอาจจะ จัดเป็นตลาดใหญ่ 1 ตลาด ใน 1 อำเภอ เพื่อจะได้สามารถควบคุมราคาซื้อขายได้ เกษตรกร ต้องการความช่วยเหลือด้านนี้ คิดเป็นร้อยละ 2.67 (ตารางที่ 43)
8. เพิ่มการฝึกอบรมเรื่องทุเรียน เพื่อให้เกษตรกรมีความรู้ทางการเกษตร เพิ่มขึ้น และจะได้นำไปปรับปรุงการผลิตให้ดีขึ้น เกษตรกรต้องการความช่วยเหลือด้านนี้ คิดเป็น ร้อยละ 2 (ตารางที่ 43)
9. รัฐบาลควรมีมาตรการควบคุมคุณภาพทุเรียนส่งออก โดยอาจจะกำหนดมาตรฐาน ทุเรียนส่งออก และลงโทษพ่อค้าที่ส่งทุเรียนอ่อนออกสู่ตลาดต่างประเทศ เพราะผลเสียที่เกิดขึ้นนั้น จะทำให้เกษตรกรได้รับความเดือดร้อน เกษตรกรต้องการความช่วยเหลือด้านนี้ คิดเป็นร้อยละ 2 (ตารางที่ 43)
10. หาดตลาดเพิ่มเติม และรับซื้อในราคายุติธรรม เพื่อลดปัญหาถูกกดราคา ที่ทำ ให้เกษตรกรได้รับความเดือดร้อนเป็นอย่างมาก เกษตรกรต้องการความช่วยเหลือด้านนี้ คิดเป็น ร้อยละ 1.33 (ตารางที่ 43)
11. ควบคุมราคาอุปโภคทางการเกษตร ไม่ให้มีราคาแพงจนเกินไป เพราะจะทำให้ ต้นทุนการผลิตสูงขึ้น แต่ราคาที่เกษตรกรขายได้นั้นต่ำ ทำให้เกษตรกรขาดทุน เกษตรกรต้องการ ความช่วยเหลือด้านนี้ คิดเป็น 1.33 (ตารางที่ 43)
12. สร้างถนน ถึงแม้ว่าในท้องที่อำเภอแกลงจะมีถนนเชื่อมระหว่างหมู่บ้านแล้ว แต่ ก็มีเกษตรกรบางท่านที่ประสบปัญหาความไม่สะดวกในการคมนาคม ซึ่งเกษตรกรที่ต้องการความ

ช่วยเหลือด้านนี้มีเพียงคนเดียวเท่านั้น คิดเป็นร้อยละ 0.67 (ตารางที่ 43)

13. ข่าวสารด้านการตลาด เพื่อจะได้รู้ราคาล่วงหน้าก่อนที่พ่อค้าคนกลางจะไปรับซื้อ จะเห็นไม่เสียเปรียบพ่อค้าคนกลาง เกษตรกรที่ต้องการความช่วยเหลือด้านนี้ คิดเป็นร้อยละ 0.67 (ตารางที่ 43)

14. กำหนดมาตรการเก็บภาษีกับเกษตรกร เพราะผลผลิตในแต่ละปีไม่สามารถกำหนดได้ ทั้งนี้รายได้ของเกษตรกรขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง เช่น สภาพแวดล้อม สภาพภูมิประเทศ การตลาด รวมทั้งปัญหาทางด้านโรคและแมลงซึ่งมีเพิ่มมากขึ้น เกษตรกรต้องการความช่วยเหลือด้านนี้ คิดเป็นร้อยละ 0.67 (ตารางที่ 43)

15. ปรับปรุงหลักการเสียด่านไฟฟ้าที่ใช้ในการเกษตร ไม่ควรคิดค่าไฟฟ้าเทียบเท่าโรงงานอุตสาหกรรม ในกรณีของเกษตรกรที่จำเป็นต้องใช้ไฟฟ้าเป็นจำนวนมาก เกษตรกรต้องการความช่วยเหลือด้านนี้ คิดเป็นร้อยละ 0.67 (ตารางที่ 43)

ตารางที่ 43 ความต้องการความช่วยเหลือ¹

ลักษณะความต้องการความช่วยเหลือ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
ประกันราคาทุเรียน	59	39.33
ควบคุมราคาปุ๋ยและสารเคมีกำจัดศัตรูพืช	34	22.67
ลดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้	19	12.67
ช่วยเหลือเรื่องแหล่งน้ำ	14	9.33
ควบคุมไม่ให้มีทุเรียนอ่อนออกสู่ตลาด	10	6.67
เปิดตลาดส่งออกเพิ่มขึ้น	6	4.00
ให้รัฐบาลตั้งหน่วยรับซื้อ	4	2.67
เพิ่มการฝึกอบรมเรื่องทุเรียน	3	2.00
ควบคุมคุณภาพทุเรียนส่งออก	3	2.00
หาตลาดเพิ่มเติม และรับซื้อในราคายุติธรรม	2	1.33

ตารางที่ 43 (ต่อ)

ลักษณะความต้องการความช่วยเหลือ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
ควบคุมราคาอุปกรณ์ทางการเกษตร	2	1.33
สร้างถนน	1	0.67
ข่าวสารด้านการตลาด	1	0.67
กำหนดมาตรการเก็บภาษีกับเกษตรกร	1	0.67
ปรับปรุงหลักการเสี่ยค่าไฟฟ้าที่ใช้ในการเกษตร	1	0.67

หมายเหตุ 1/ เกษตรกรต้องการความช่วยเหลือมากกว่า 1 เรื่อง

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุป

สภาพทั่วไปของเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียน

เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนส่วนมากเป็นเพศชาย มีอายุอยู่ในช่วง 35-44 ปี นับถือศาสนาพุทธ ส่วนใหญ่แต่งงานแล้ว และจบการศึกษาระดับประถมศึกษา มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวประมาณ 1-4 คน มีอาชีพเดิมคือ ทำนา ส่วนมากยึดอาชีพการทำสวนทุเรียนเป็นอาชีพหลัก และทำสวนยางพาราเป็นอาชีพรอง ซึ่งเกษตรกรส่วนใหญ่จะทำสวนผลไม้และสวนยางพาราควบคู่กันไป สำหรับเหตุผลที่ทำสวนทุเรียน คือ มีสภาพพื้นที่เหมาะสมและเห็นว่ารายได้ดี โดยตัดสินใจที่จะทำสวนทุเรียนเองไม่ได้มีผู้อื่นแนะนำ

สถานการณ์ผลิตทุเรียน

เกษตรกรมีวัตถุประสงค์ของการผลิตเพื่อขายในประเทศ ทั้งนี้เนื่องจากเป็นผู้ผลิตรายย่อย มีผลผลิตไม่มากนัก และมีระยะเวลาในการปลูกทุเรียนเฉลี่ย 13.95 ปี เกษตรกรมีพื้นที่การเกษตรทั้งหมดเฉลี่ย 36.52 ไร่ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นกรรมสิทธิ์ของตนเอง มีเพียง 1 คนเท่านั้นที่เช่าจากบุคคลอื่น และมีพื้นที่ปลูกทุเรียนเฉลี่ย 13.63 ไร่ โดยมีพื้นที่ทุเรียนให้ผลผลิตแล้วเฉลี่ย 10.29 ไร่ และพื้นที่ทุเรียนยังไม่ให้ผลผลิตเฉลี่ย 3.35 ไร่ สำหรับเงินที่ใช้ในการลงทุนทำสวนทุเรียนนั้น ส่วนใหญ่เป็นเงินทุนของเกษตรกรเอง ในกรณีที่มีการกู้ยืม โดยมากจะกู้ยืมจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร จำนวนแรงงานในครอบครัวที่ทำสวนทุเรียนมีประมาณ 1-3 คน ส่วนการจ้างแรงงานจากภายนอกมีประมาณ 1-3 คน แบ่งเป็นแรงงานจ้างประจำและแรงงานจ้างชั่วคราว ซึ่งจำนวนแรงงานจ้างประจำประมาณ 1-3 คน ส่วนแรงงานจ้างชั่วคราวประมาณ 1-3 คน แหล่งพันธุ์ทุเรียนที่เกษตรกรนำมาปลูกส่วนมากจะซื้อมาและขยายพันธุ์เอง

เป็นบางส่วน ในกรณีที่ขยายพันธุ์เองส่วนมากจะใช้วิธีการทาบกิ่ง และพันธุ์ที่เกษตรกรนิยมปลูกมากที่สุดคือ พันธุ์หอมทองและพันธุ์ชะนิ สาเหตุที่เลือกปลูกพันธุ์ดังกล่าว เนื่องจากเห็นว่าเป็นที่นิยมของผู้บริโภคและมีราคาดี ระยะห่างระหว่างต้นและระหว่างแถวเกษตรกรส่วนมากจะใช้ระยะ 8x8 เมตร และมีเกษตรกรจำนวนครึ่งหนึ่งของจำนวนเกษตรกรที่ศึกษามีการปลูกพืชแซม ซึ่งส่วนมากจะปลูกมังคุด เงาะ ลองกองและลำสาดแซมในส่วนทุเรียน ในการปลูกพืชแซมส่วนใหญ่มีจุดมุ่งหมายเพื่อเป็นรายได้เสริมจากการปลูกทุเรียน

เกษตรกรส่วนมากจะใส่ปุ๋ยอินทรีย์ควบคู่กับปุ๋ยเคมี ซึ่งปุ๋ยอินทรีย์ที่นิยมใส่ในสวนทุเรียนคือมูลวัวและมูลควาย ส่วนมากจะใส่ปีละ 1 ครั้ง ส่วนการใส่ปุ๋ยเคมีจะใส่ควบคู่กันระหว่างสูตร 15-15-15 หรือ 16-16-16 กับสูตร 8-24-24 หรือ 9-24-24 การให้น้ำต้นทุเรียนเกษตรกรส่วนมากให้น้ำแบบน้ำเหวี่ยง ส่วนการกำจัดวัชพืชส่วนใหญ่แล้วจะใช้ทั้งวิธีการตัดและฉีดสารเคมี ซึ่งสารเคมีที่นิยมใช้ในการกำจัดวัชพืช คือ กรัสม็อกโทน สำหรับการป้องกันกำจัดโรคและแมลง เกษตรกรจะใช้วิธีการตัดแต่งทรงพุ่มให้โปร่ง และการใช้สารเคมีควบคู่กันไป เกษตรกรส่วนมากไม่นิยมใช้สารเคมีหรือฮอร์โมนเพื่อเร่งผลผลิต โดยให้เหตุผลว่าจะทำให้ต้นทุเรียนโทรมเร็ว และส่วนใหญ่จะตัดแต่งกิ่งทุเรียนปีละ 1 ครั้ง โดยจะตัดแต่งกิ่งในช่วงหลังจากการเก็บผลผลิตแล้ว ในช่วงที่ทุเรียนออกดอกเกษตรกรส่วนมากจะไม่นิยมตัดแต่งดอก เนื่องจากในปีที่ทำการศึกษานั้น เกษตรกรส่วนมากประสบกับปัญหาดอกทุเรียนร่วงเป็นจำนวนมาก จะนิยมตัดแต่งผลเพียงอย่างเดียว สำหรับการเก็บเกี่ยวผลทุเรียนเกษตรกรส่วนใหญ่จะใช้มีดตัดแล้วโยนลงมารับด้วยกระสอบ เพราะเป็นวิธีที่ทำงานได้รวดเร็ว

สถานการณ์ตลาดทุเรียน

เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนส่วนมากจะจำหน่ายผลผลิตให้กับพ่อค้าเร่ หรือพ่อค้าคนกลางที่ไปตระเวนรับซื้อจากสวน (ไม่เหมาสวน) วิธีการชำระเงินส่วนมากจะจ่ายเป็นเงินสด โดยจะซื้อขายกันโดยคิดราคาตามน้ำหนักและตามขนาดของผลทุเรียน ผู้กำหนดราคาในการซื้อขายส่วนใหญ่จะเป็นพ่อค้าผู้รับซื้อ และเกษตรกรส่วนมากมีการตัดคุณภาพและคัดขนาดเพื่อการจำหน่าย ส่วนการบรรจุหีบห่อ การแปรรูปและการขนส่ง เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่กระทำ เนื่องจากเป็นผู้ผลิตรายย่อย

ปัญหาและความต้องการความช่วยเหลือ

ปัญหาด้านการผลิต ปัญหาด้านการผลิตที่เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนประสบเป็นอย่างมาก คือ ปัญหาเรื่องโรค วัชพืช และแมลงรบกวน, ดอกและผลร่วง, ปุ๋ย ยากำจัดศัตรูพืชและสารเคมี ราคาแพงและขาดความรู้ทางวิชาการ สำหรับปัญหาที่ประสบเพียงเล็กน้อย คือ ปัญหาเรื่องขาดแคลนเงินทุนและสินเชื่อ และผลผลิตที่ได้มีคุณภาพไม่ดี ส่วนที่ไม่ประสบกับปัญหาเลยคือเรื่องดินไม่สมบูรณ์, ขาดแคลนน้ำ, ปุ๋ย ยากำจัดศัตรูพืชมีการปลอมปน, ขาดแคลนแรงงาน, ค่าจ้างแรงงานสูง, สภาพแวดล้อมเป็นพิษ และขาดความช่วยเหลือ และสนับสนุนจากหน่วยงานเกษตร

ปัญหาด้านการตลาด ปัญหาด้านการตลาดที่เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนประสบเป็นอย่างมาก คือ ปัญหาเรื่องราคาผลผลิตต่ำ, ไม่มีอำนาจต่อรอง และถูกกดราคา ส่วนที่ประสบกับปัญหาเลยคือเรื่อง ขาดข้อมูลและข่าวสารความรู้ด้านการตลาด, การเน่าเสียของผลผลิต, การคมนาคมไม่สะดวก, ขาดอุปกรณ์ในการดำเนินงานด้านการตลาด และถูกโกงตาชั่ง

ความต้องการความช่วยเหลือ เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนส่วนมากต้องการความช่วยเหลือ เรื่องการประกันราคาทุเรียนไม่ให้ตกต่ำจนเกินไป ควบคุมราคาปุ๋ย สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ไม่ให้มีราคาสูงจนเกินไป และก็มีความต้องการความช่วยเหลือเรื่องอื่นๆ แต่ก็มีไม่มากนัก เช่น เรื่องการลดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้, ควบคุมไม่ให้มีทุเรียนอ่อนออกสู่ตลาด และหาตลาดรับซื้อผลผลิตเพิ่มเติม ในราคายุติธรรม เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทางด้านวิจัย ควรค้นคว้าทดลองแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับโรค และแมลงศัตรูทุเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรคโคนเน่า ให้สามารถป้องกันกำจัดให้ได้ผลโดยใช้ต้นทุนที่ต่ำ แล้วจัดการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการแก่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรระดับตำบล เพื่อนำความรู้ไปชี้แจงแนะนำแก่เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนต่อไป
2. รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการให้บริการข่าวสารและความรู้เกี่ยวกับ

การผลิต การตลาดแก่เกษตรกร เพื่อเกษตรกรจะได้วางแผนการผลิตและการจำหน่ายได้ถูกต้อง โดยเฉพาะช่วงที่ทุเรียนออกสู่ตลาด

3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรขยายตลาดทุเรียนในต่างประเทศให้กว้างขวางยิ่งขึ้น โดยการประชาสัมพันธ์เผยแพร่และจัดนิทรรศการให้ชาวต่างประเทศรู้จักทุเรียนดีขึ้น

4. เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนทุกคน ควรให้ความร่วมมือที่จะแก้ปัญหาการตัดทุเรียนอ่อนอย่างจริงจัง เนื่องจากปัญหาเรื่องนี้เกิดขึ้นเพราะตัวเกษตรกรเองที่อยากจะขายทุเรียนให้ได้ราคาดี โดยไม่ทันคิดถึงผลเสียที่จะตามมา ดังนั้นเกษตรกรควรมีการตั้งกลุ่มป้องกันไม่ให้มีการตัดทุเรียนอ่อนในระดับหมู่บ้าน โดยให้เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนทุกคนที่อยู่ในหมู่บ้านนั้นมาลงชื่อ และลงวันที่ตัดทุเรียนบานที่หัวหน้ากลุ่ม เวลาที่พ่อค้ามารับซื้อทุเรียนก็ให้ไปติดต่อกับหัวหน้ากลุ่ม เพื่อที่จะดูว่าทุเรียนจากสวนของเกษตรกรท่านใดที่แก่สามารถตัดขายได้ ก็ให้ไปซื้อที่สวนนั้น และควรมีการตั้งศูนย์กลางควบคุมทุเรียนอ่อนประจำจังหวัด เพื่อป้องกันไม่ให้มีการตัดทุเรียนอ่อน

5. การแก้ปัญหาเรื่องขาดแคลนน้ำในระยะสั้น ทางรัฐบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรมีการจัดหารถบรรทุกน้ำ เพื่อบริการให้เกษตรกรบางส่วนที่ขาดแคลนน้ำในฤดูแล้ง ในการแก้ปัญหาในระยะยาวควรจเร่งให้มีการสร้างฝายกั้นน้ำเพิ่มเติม เพื่อเป็นการป้องกันการขาดแคลนน้ำในปีต่อไป

6. ควรมีระบบตลาดกลางผลไม้เกิดขึ้นโดยถูกต้อง ให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบตลาดกลางแก่เกษตรกร เพื่อมิให้ถูกพ่อค้าคนกลางกดราคาทุเรียนทำให้เกษตรกรเสียเปรียบในเชิงการค้า

7. ควรมีมาตรการในการกำหนดมาตรฐานคุณภาพผลิตภัณฑ์ทุเรียน และทุเรียนสด เพื่อควบคุมผลผลิตทุเรียนให้มีคุณภาพสูงขึ้น เป็นการแก้ปัญหาความเสี่ยงความนิยมของผู้บริโภคในตลาดในประเทศและต่างประเทศ อีกทั้งจะส่งผลให้ได้ราคาสูงขึ้นด้วย

8. รัฐบาลควรมินโยบายประกันราคาทุเรียน เหมือนกับการประกันราคาข้าว เพื่อเป็นการช่วยเหลือเกษตรกรผู้ผลิตที่ได้รับความเดือดร้อน

9. รัฐบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรสนับสนุนให้เกษตรกรที่มีการรวมกลุ่มผู้ค้าทุเรียนให้เข้มแข็งและสามัคคี เพื่อก่อให้เกิดอำนาจในการต่อรองราคาและรักษาระดับคุณภาพของทุเรียนให้เป็นที่เชื่อถือของตลาด ซึ่งเป็นการแก้ปัญหาเรื่องคุณภาพและราคาทุเรียนตกต่ำ อีกทั้งยังเป็นแหล่งแลกเปลี่ยนข่าวสาร ความรู้สมัยใหม่แก่กันและกัน

เอกสารอ้างอิง

- กิสณห์ ตันเจริญ . 2533 . ปัญหางานส่งเสริมการผลิตและการตลาดทุเรียนเพื่อการส่งออก
จังหวัดระยอง . กรุงเทพมหานคร : วิทยานิพนธ์ปริญญาโท , มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ .
- ที่ว่าการอำเภอแกลง . 2537 . บรรยายสรุป อำเภอแกลง ประจำปี 2537 . (ไม่ระบุสำนักพิมพ์)
- นิรนาม . 2535 . แนวทางการพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ อำเภอแกลง จังหวัดระยอง .
กรมส่งเสริมการเกษตร (ไม่ระบุสำนักพิมพ์)
- ฝ่ายวิเคราะห์ข้อมูล . 2537 . รายงานสถานการณ์เพาะปลูกไม้ผล ประจำปีการเพาะปลูก
2526/2527 ถึงปีการเพาะปลูก 2534/2535 . กรมส่งเสริมการเกษตร . (อัครสำเนา)
- วิศว์สดี วงศ์ประเสริฐสุข . 2530 . การศึกษาการส่งออกทุเรียนของประเทศไทย . กรุงเทพมหานคร : ปัญหาพิเศษ, สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง .
- สำนักงานเกษตรจังหวัดระยอง . 2537 . การคาดคะเนและการประมาณการผลิตและการตลาด
ของผลไม้ (ทุเรียน เงาะ และมังคุด) จังหวัดระยอง พ.ศ.2537 . (อัครสำเนา)
- สำนักงานเกษตรอำเภอแกลง จังหวัดระยอง . 2537ก . แบบรายงานจำนวนเกษตรกรปีการ
เพาะปลูก 2535/2536 . (อัครสำเนา)
- _____ . 2537ข . แบบรายงานจำนวนพื้นที่ปลูกทุเรียนปีการเพาะปลูก 2535/2536 .
(อัครสำเนา)
- สำนักงานส่งเสริมการเกษตรภาคตะวันออก จังหวัดระยอง . 2534 . ทุเรียนภาคตะวันออก .
ระยอง : ฝ่ายฝึกอบรมและเผยแพร่ .

ภาคผนวก

ชุดที่.....

ตำบล.....

แบบสอบถาม

เรื่อง

การศึกษาสภาพการผลิตและการตลาดทุเรียนของเกษตรกร อำเภอแก่ง จังหวัดระยอง
ปีการเพาะปลูก 2536/2537

คำชี้แจง

แบบสอบถามนี้ จัดทำขึ้นเพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการศึกษาวิจัย ถึงสถานการณ์การผลิตและการตลาด
ทุเรียนของเกษตรกรอำเภอแก่ง ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการศึกษาและผู้สนใจทั่วไป

ชื่อ.....นามสกุล.....บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....

ตำบล.....อำเภอแก่ง จังหวัดระยอง

เดือน พฤษภาคม - กรกฎาคม พ.ศ.2537

คำแนะนำ

1. ให้ทำเครื่องหมาย / หน้าช่องว่างที่ท่านต้องการ
2. คำถามแต่ละข้อให้ตอบเพียงข้อเดียวยกเว้นบางข้อที่ให้ตอบมากกว่า 1 ข้อ
3. คำถามบางข้อไม่ได้ให้เลือกตอบ แต่จะมีช่องว่างให้ท่านกรอกข้อความ
4. ข้อความใดที่ไม่ต้องการให้ขีดฆ่าออก

หมายเหตุ

แบบสอบถามนี้ทำขึ้นเพื่อการศึกษา ผู้สัมภาษณ์จะไม่นำคำตอบของท่านไปเผยแพร่ และคำตอบของ
ท่านไม่เกี่ยวข้องกับภาระการเสียภาษีอากรแต่อย่างใด

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกร

1. เพศ

() 1. ชาย

() 2. หญิง

2. อายุ.....ปี

3. ศาสนา

() 1. พุทธ

() 2. อิสลาม

() 3. คริสต์

() 4. อื่น ๆ (ระบุ).....

4. สถานภาพการสมรส

() 1. โสด

() 2. แต่งงานแล้ว

() 3. ม้าย

() 4. อื่น ๆ (ระบุ).....

5. ระดับการศึกษา

() 1. ไม่ได้เรียนหนังสือ

() 2. เรียนหนังสือ จบการศึกษาชั้น (ระบุ).....

6. จำนวนสมาชิกในครอบครัว (รวมท่านผู้ให้สัมภาษณ์).....คน

7. อาชีพเดิมของท่าน (ก่อนมาปลูกทุเรียน)

() 1. ไม่มี

() 2. รับจ้าง

() 3. ทำสวนผัก

() 4. ประมง

() 5. ค้าขาย

() 6. ทำสวนผลไม้ (ระบุ).....

() 7. ทำไร่

() 8. เลี้ยงสัตว์

() 9. ทำนา

() 10. รับราชการ

() 11. ทำสวนยาง

() 12. อื่น ๆ (ระบุ).....

8. อาชีพหลักของท่าน (อาชีพที่ใช้เวลาทำมากที่สุดในรอบปี)

() 1. รับจ้าง	() 2. ทำสวนผัก
() 3. ประมง	() 4. ค้าขาย
() 5. ทำไร่	() 6. ทำสวนผลไม้ (ระบุ).....
() 7. เลี้ยงสัตว์	() 8. ทำนา
() 9. รับราชการ	() 10. ทำสวนยาง
() 11. อื่น ๆ (ระบุ).....	

9. อาชีพรองของท่าน (ตอบได้มากกว่า 1 อาชีพ)

() 1. ไม่มี	() 2. รับจ้าง
() 3. ทำสวนผัก	() 4. ประมง
() 5. ค้าขาย	() 6. ทำสวนผลไม้ (ระบุ).....
() 7. ทำไร่	() 8. เลี้ยงสัตว์
() 9. ทำนา	() 10. รับราชการ
() 11. ทำสวนยาง	() 12. อื่น ๆ (ระบุ).....

10. เหตุผลที่ท่านปลูกทุเรียน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () 1. เพื่อนบ้านชักชวน
- () 2. ทางราชการส่งเสริม
- () 3. รายได้ดี
- () 4. ปลูกทุเรียนมาตั้งแต่บรรพบุรุษ
- () 5. สภาพพื้นที่เหมาะสม
- () 6. อื่น ๆ (ระบุ).....

11. การตัดสินใจการปลูกทุเรียนท่านได้รับคำแนะนำจากใคร

() 1. ตัดสินใจเอง	() 2.ญาติพี่น้อง
() 3. เพื่อนบ้าน	() 4. เกษตรจังหวัด
() 5. อื่น ๆ (ระบุ).....	

ตอนที่ 2 ข้อมูลด้านการผลิต

1. วัตถุประสงค์ของการผลิตเพื่อ

- () 1. ขายในประเทศ
 () 2. ส่งออกขายต่างประเทศ
 () 3. สนองวัตถุประสงค์ทั้งสอง
 () 4. อื่น ๆ (ระบุ).....

2. ท่านปลูกทุเรียนมานาน.....ปี

3. ครอบครัวยุคของท่านมีพื้นที่ทำการเกษตรทั้งสิ้น.....ไร่

เป็นกรรมสิทธิ์ของตนเองจำนวน.....ไร่

เช่าจากบุคคลอื่นจำนวน.....ไร่

พื้นที่ปลูกทุเรียนจำนวน.....ไร่

ทุเรียนให้ผลผลิตแล้วจำนวน.....ไร่

ทุเรียนยังไม่ให้ผลผลิตจำนวน.....ไร่

4. เงินทุนที่ใช้ในการปลูกทุเรียนได้มาจาก

- () 1. กู้ยืม () 2. เงินทุนของท่านเอง
 () 3. กู้ยืมและเงินทุนของท่าน

5. กรณีที่ท่านกู้ยืม ท่านได้มาจากแหล่งเงินทุนใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () 1. ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.)
 () 2. สหกรณ์การเกษตร () 3. ธนาคารพาณิชย์
 () 4. ญาติพี่น้อง () 5. เพื่อน
 () 6. นายทุน () 7. อื่น ๆ (ระบุ).....

6. จำนวนแรงงานในครอบครัวที่ทำสวนทุเรียนจำนวน.....คน (รวมผู้ให้สัมภาษณ์ด้วย)

7. กรณีที่มีการจ้างแรงงานจากภายนอก จ้างจำนวน.....คน

แบ่งเป็นแรงงานจ้างประจำจำนวน.....คน

แรงงานจ้างชั่วคราวจำนวน.....คน

8. แหล่งที่มาของพันธุ์ที่เรียนที่ท่านปลูกอยู่
- () 1. ชื่อพันธุ์มา () 2. ขยายพันธุ์เอง
- () 3. ชื่อพันธุ์มาและขยายพันธุ์เอง () 4. อื่น ๆ (ระบุ).....
9. กรณีขยายพันธุ์เอง ท่านขยายพันธุ์โดยวิธีใด (ตอบได้มากกว่า 1 วิธี)
- () 1. การเพาะเมล็ด () 2. การเสียบยอด
- () 3. การทาบกิ่ง () 4. การติดตา
- () 5. อื่น ๆ (ระบุ).....
10. พันธุ์ที่เรียนที่ท่านใช้ปลูก (ตอบได้มากกว่า 1 พันธุ์)
- () 1. หมอนทอง () 2. ชะนี
- () 3. กระจุกม () 4. ก้านยาว
- () 5. อื่น ๆ (ระบุ).....
11. สาเหตุที่เลือกปลูกพันธุ์ที่เรียน ในข้อ 10 (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- () 1. เป็นที่นิยมของผู้บริโภค () 2. ให้ผลผลิตสม่ำเสมอ
- () 3. ทนต่อโรคและแมลง () 4. ราคาดี
- () 5. ได้รับการแนะนำ และส่งเสริมจากหน่วยงานเกษตร
- () 6. ต้นทุนการผลิตต่ำ () 7. ปลูกและดูแลรักษาง่าย
- () 8. ติดผลง่าย () 9. เหมาะสมกับสภาพพื้นที่
- () 10. ออกดอกง่าย () 11. อื่น ๆ (ระบุ).....
12. ระยะในการปลูกที่เรียนระหว่างต้น.....เมตร ระหว่างแถว.....เมตร
- จำนวนต้นที่เรียน.....ต้น/ไร่
13. ท่านมีการปลูกพืชอื่นแซมในสวนที่เรียนหรือไม่
- () 1. ไม่มี () 2. มี (ระบุ).....

14. จุดมุ่งหมายในการปลูกพืชอื่นแซมในสวนทุเรียน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () 1. ใช้เป็นร่มเงาให้ทุเรียน
- () 2. เพื่อเป็นรายได้จนเจือระหว่างที่ทุเรียนยังไม่ให้ผล
- () 3. เพื่อเป็นการป้องกันวัชพืช
- () 4. เพื่อช่วยรักษาความชุ่มชื้นในดิน
- () 5. เพื่อช่วยในการผสมเกสรดอกทุเรียนให้ดีขึ้น
- () 6. เพื่อลดความเสียหายจากลมพายุ
- () 7. เพื่อช่วยปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับการทำสวนทุเรียน
- () 8. เพื่อเป็นรายได้เสริมจากการปลูกทุเรียน
- () 9. อื่น ๆ (ระบุ).....

15. ท่านใส่ปุ๋ยหมัก หรือปุ๋ยคอกหรืออินทรีย์วัตถุอื่น ๆ หรือไม่

- () 1. ไม่ใส่
- () 2. ใส่ ได้แก่.....
ปีละประมาณ.....ครั้ง

16. ท่านใส่ปุ๋ยเคมีหรือไม่ ถ้าใส่ท่านใส่อย่างไร

- () 1. ไม่ใส่ปุ๋ยเคมี
- () 2. ใส่แต่จำสูตรไม่ได้ จำนวน.....ครั้ง/ปี
- () 3. ใส่ สูตร.....จำนวน.....ครั้ง/ปี
สูตร.....จำนวน.....ครั้ง/ปี
สูตร.....จำนวน.....ครั้ง/ปี

17. วิธีการให้น้ำในสวนทุเรียนของท่านนอกเหนือจากการอาศัยน้ำฝน

- () 1. ใช้สายยางรดโคน
- () 2. แบบน้ำหยด
- () 3. แบบน้ำเหวี่ยง
- () 4. อื่น ๆ (ระบุ).....

18. ท่านกำจัดวัชพืชในสวนทุเรียนหรือไม่

- () 1. ไม่กำจัด
- () 2. กำจัด โดยวิธี.....
ปีละประมาณ.....ครั้ง

(หมายเหตุ ถ้าท่านตอบว่ากำจัดโดยใช้สารเคมี ให้ตอบข้อ 19 ด้วย แต่ถ้าไม่ได้ใช้สารเคมี ในการกำจัดให้ข้ามไปตอบข้อ 20)

19. สารเคมีที่ใช้กำจัดวัชพืชในสวนทุเรียนของท่านคือ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- () 1. กรั่มมีเอทิลีน () 2. พาราควอต
 () 3. ไกลโฟเสท () 4. อื่น ๆ (ระบุ).....
20. ท่านป้องกันกำจัดโรคและแมลงด้วยวิธีใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- () 1. ใช้สารเคมี () 2. ตัดทำลายเฉพาะต้นที่เป็นโรค
 () 3. ตัดแต่งทรงพุ่มให้โปร่ง () 4. ไม่ปลูกทุเรียนจนชิดเกินไป
 () 5. อื่น ๆ (ระบุ).....
21. ท่านใช้สารเคมีหรือฮอร์โมนเพื่อเร่งผลผลิตหรือไม่
- () 1. ไม่ใช่ () 2. ใช่ (ระบุ).....
22. ท่านมีการตัดแต่งกิ่งทุเรียนหรือไม่
- () 1. ไม่มี () 2. มี ปีละประมาณ.....ครั้ง
23. ท่านมีการตัดแต่งดอกทุเรียนหรือไม่
- () 1. ไม่มี () 2. มี
24. ท่านมีการตัดแต่งผลทุเรียนหรือไม่
- () 1. ไม่มี () 2. มี
25. ท่านเก็บเกี่ยวผลทุเรียนโดยวิธีใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- () 1. ใช้มีดตัดแล้วโยนลงมารับด้วยกระสอบ
 () 2. ใช้มีดตัดแล้วโยนเชือกลงมา
 () 3. ใช้มีดตัดทิ้งโคนต้น (อยู่ต่ำ ๆ)
 () 4. อื่น ๆ (ระบุ).....

ตอนที่ 3 ข้อมูลด้านการตลาด

1. ท่านจำหน่ายผลผลิตอย่างไร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () 1. นำไปจำหน่ายเองในตลาดท้องถิ่น
- () 2. นำไปขายส่งให้กลุ่มเกษตรกร หรือพ่อค้าคนกลางซึ่งตั้งหน่วยรับซื้อ
- () 3. นำไปขายส่งให้พ่อค้าเร่ ซึ่งนำรถมาจ่อรับซื้อตามจุดรับซื้อต่าง ๆ
- () 4. ขายให้กับพ่อค้าเร่ หรือพ่อค้าคนกลาง ที่ไปตระเวนรับซื้อถึงสวน (ไม่เหมาะทั้งสวน)
- () 5. ขายให้กับพ่อค้าคนกลางโดยการเหมาทั้งสวน
- () 6. อื่น ๆ (ระบุ).....

2. วิธีการชำระเงิน

- () 1. เงินสด
- () 2. เงินเชื่อ
- () 3. เช็ค
- () 4. อื่น ๆ (ระบุ).....

3. ท่านคิดราคาซื้อขายทุเรียนอย่างไร

- () 1. คิดราคาตามน้ำหนักผลทุเรียนทั้งเปลือก
- () 2. คิดราคาตามขนาดของผลทุเรียน
- () 3. คิดราคาตามน้ำหนัก และตามขนาดของผลทุเรียน
- () 4. อื่น ๆ (ระบุ).....

4. ใครเป็นผู้กำหนดราคา

- () 1. เกษตรกร
- () 2. ผู้รับซื้อ
- () 3. กำหนดราคาร่วมกัน

5. ท่านมีการจัดการเกี่ยวกับผลผลิตเนื่องการจำหน่าย ดังต่อไปนี้หรือไม่

การจัดการเกี่ยวกับ	มี	ไม่มี
การตัดคุณภาพ
การตัดขนาด
การบรรจุหีบห่อ
การแปรรูป
การขนส่ง
อื่น ๆ (ระบุ).....
.....

ตอนที่ 4 ปัญหาและความต้องการความช่วยเหลือในการทำสวนทุเรียน

รายการ	ระดับปัญหา		
	มีมาก	มีเพียงเล็กน้อย	ไม่มีปัญหา
ปัญหาด้านการผลิต			
- โรค วัชพืช และแมลงรบกวน
- ดอกและผลร่วง
- ดินไม่สมบูรณ์
- ขาดแคลนน้ำ
- ปุ๋ย ยากำจัดศัตรูพืช และสารเคมีราคาแพง

รายการ	ระดับปัญหา		
	มีมาก	มีเพียงเล็กน้อย	ไม่มีปัญหา
ปัญหาด้านการผลิต			
- ปุ๋ย ยากำจัดศัตรูพืชมีการปลอมปน
- ขาดแคลนแรงงาน
- ค่าจ้างแรงงานสูง
- สถานแวดล้อมเป็นพิษ
- ขาดความรู้ทางวิชาการ
- ขาดแคลนเงินทุน หรือสินเชื่อ
- ขาดความช่วยเหลือ และสนับสนุน จากหน่วยงานเกษตร
- ผลผลิตที่ได้มีคุณภาพไม่ดี
- อื่น ๆ (ระบุ).....
ปัญหาด้านการตลาด			
- ราคาผลผลิตต่ำ
- ขาดข้อมูลและข่าวสารความรู้ด้านการตลาด
- ไม่มีอำนาจต่อรองทางการตลาด
- การนำเสียของผลผลิต
- ถูกกดราคา
- การคมนาคมไม่สะดวก
- ขาดอุปกรณ์ในการดำเนินงานด้านการตลาด
- ถูกโกงตาชั่ง
- อื่น ๆ (ระบุ).....

ท่านคิดว่ารัฐบาลควรมีนโยบายช่วยเหลือเกษตรกรที่ทำสวนทุเรียนอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี